

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
EKONOMIKAS UN VADĪBAS FAKULTĀTE
FINANŠU KATEDRA

**PROJEKTS BĒRNU IZGLĪTĪBAS UN ATTĪSTĪBAS
CENTRA „KRIKSIS” IZVEIDOŠANA**

MAĢISTRA DARBS

Autore: profesionālās augstākās izglītības
maģistra studiju programmas
Finanšu ekonomika
nepilna laika klātienē studente

Ilze Vanka

Stud.apl.Nr.iv06 191

Darba vadītāja: Dr.oec., profesore Elvīra Zelgalve

RĪGA 2008

Satura rādītājs

Anotācija.....	4
Annotation	7
Saīsinājumu un nosacīto apzīmējumu saraksts.....	10
1. Esošās situācijas apraksts un problēmas raksturojums	12
1.1. Projekta ideja un aktualitāte	12
1.2. Pirmsskolas izglītības juridiskā bāze.....	14
1.3. Pirmsskolas izglītība un tās nepieciešamības pamatojums	15
2. Bērnu izglītības un attīstības centrs „KRIKSIS”	18
2.1. Uzņēmuma juridiskā forma, nosaukums	18
2.2. Bērnu izglītības un attīstības centra vispārējs raksturojums	19
2.3. Uzņēmuma atrašanās vietas raksturojums	20
2.4. Uzņēmuma organizatoriskā struktūra un vadība, nodarbināto skaits.....	26
2.5. Projekta mērķu apraksts	28
3. Nozares izpēte.....	30
3.1. Nozares pamatrādītāji, nozares svarīgums Latvijas tautsaimniecībā.....	30
3.2. Demogrāfiskā situācija Latvijā.....	30
3.3. Bērnu skaita dinamika PII Latvijā.....	33
4. Projekta īstenošanas alternatīvu analīze.....	36
4.1. Publiskā un privātā partnerība (PPP/VPP).....	36
4.1.1. Līgumiskā partnerība.....	40
4.1.2. Institucionālā partnerība	47
4.2. Tradicionālā iepirkumu metode	49
4.3. VPP izveides iespējas.....	50
4.4. Eiropas Savienības (ES) finansējuma piesaistīšana	51
4.4.1. ES struktūrfondi.....	51
4.4.2. Centra iespējas uz ES fondu atbalstu.....	57
4.5. VPP un ES struktūrfondi	59
5. Mārketingis	61
5.1. Uzņēmuma piedāvāto pakalpojumu būtiskāko noieta tirgus izpēte	61
5.1.1. Tirgus analīze un mārketinga nozīme klientu piesaistes veicināšanā	61
5.1.2. Tirgus tendences un to analīze, tirgus attīstības perspektīvas	63
5.2. Uzņēmuma konkurētspējas analīze	64
5.2.1. Konkurences analīzes būtība	64
5.2.2. Uzņēmuma pakalpojumu vieta tirgū	66
5.2.3. Uzņēmuma cenu politika, kvalitāte, apkalpošana un atrašanās vieta.....	67
5.3. Personāla apmācība, darba procedūru izstrāde, ieviešana	71

5.3.1. Personāla apmācība.....	71
5.3.2. Darba procedūru izstrāde, ieviešana, inovācija.....	73
5.4. Uzņēmuma klientu analīze.....	75
5.4.1. Patērētāju grupējums, lielums, to teritoriālais izvietojums.....	75
5.4.2. Svarīgāko pastāvīgo klientu uzskaitījums.....	75
5.4.3. Patērētāju raksturojums.....	76
5.5. Uzņēmuma svarīgākie konkurenti, to tirgus daļas un attīstības prognozes.....	77
6. Projekta īstenošanas plāns.....	80
6.1. Projekta mērķu un uzdevumu apraksts.....	80
6.2. Projekta īstenošanai nepieciešamie resursi.....	81
6.3. Projekta ietekme uz apkārtējo vidi.....	84
6.4. Projekta īstenošanas secība, posmi (shēma - grafiks).....	84
7. Projekta finanšu plāns.....	87
7.1. Pieņēmumi uz kuriem balstīta finanšu prognoze un finanšu plāni.....	87
7.2. Projekta atmaksāšanās laiki un nākotnes plāni.....	100
8. Riski un to samazināšanas pasākumi.....	101
8.1. Riski, kas saistīti ar VPP.....	101
8.2. Risku novērtējuma matrica un risku mazināšanas pasākumi.....	104
Izmantotās literatūras un avotu saraksts.....	106
Pielikumi.....	109
Dokumentārā lapa.....	120

Anotācija

Pagājušā gadsimta 70.gadu un 80.gadu sākumā strauji augošais dzimstības līmenis valstī, šobrīd radījis milzu problēmas saistībā ar bērnu dārzu trūkumu, kā Latvijas lielpilsētās tā arī mazajos Latvijas novados, jo šobrīd tā laika dzimušie bērni ir pašreizējie vecāki.

Situācija radusies jau vairāku gadu laikā, daudzi bērnudārzi savulaik tika likvidēti, jo dzimstība bija zema, grupiņas netika noslogotas un pašvaldībām nebija līdzekļu pustukšu bērnu dārzu uzturēšanai. Pašlaik bijušajās bērnudārzu ēkās mājīgi iekārtojušies dažādi komersanti - frizētavas, solāriji u.c. Lai gan situācija pēdējos gados ir uzlabojusies, un arvien vairāk sabiedrisku vietu kļūst ģimenēm ar maziem bērniem draudzīgākas (piemēram, smēķēšanas ierobežojumi), tomēr pastāv virkne neatrisinātu problēmu, kas padara Latvijas pilsētas nedraudzīgas jaunajām ģimenēm.

Nepietiekamo bērnu dārzu skaitu valstī radījis arī fakts, ka šobrīd spiedīgajos ekonomiskajos apstākļos, pašvaldībām trūkst līdzekļu jaunu pirmsskolas izglītības iestāžu (PII) būvniecībai vai esošo PII renovācijai. Rezultātā veidojas garas rindas uz PII, samazinās sociāli ekonomiskā stabilitāte jaunajām ģimenēm, valstī, palielinās bezdarba līmenis, palielinās nelegāli nodarbināto personu skaits, jo vecāki ir spiesti algot auklītes, kas šobrīd valstī ir nelegāli nodarbinātas personas, kā arī veidojas virkne ar citām problēmām, kas pasliktina jauno ģimeņu labklājības līmeni valstī. Viens no iemesliem, arī kādēļ sievietes pēc bērnu kopšanas atvaļinājuma nestrādā ir tas, ka viņām nav kur atstāt bērnus, jo PII trūkst brīvu vietu, turklāt, valsts PII pārsvarā gadījumos uzņem bērnus no 2 - 3 gadu vecumam, bet bērnu kopšanas atvaļinājums beidzas bērnam sasniedzot 1,5 gadu vecumu.

Jaunu PII būvniecība ir minēta teju vai katra Latvijas novada, pilsētas, reģiona attīstības programmā, taču šāda virziena projektu īstenošana prasa lielus finansiālus resursus.

Pēc darba autora domām, viens no risinājumiem ir īstenot PII būvniecību ar publiskā un privātā kapitāla (VPP) palīdzību uz ilgtermiņa sadarbības pamata starp pašvaldību un privātā sektora kapitālsabiedrību, savstarpēji sadalot ieguldījumus un riskus. Lai gan Latvijā šī pieeja ir salīdzinoši jauna, pasaulē tā darbojas jau ilgu laiku un ir kļuvusi par plaši izmantojamu pieeju projektu realizācijai. Kā otrs risinājums ir piesaistīt 2007. - 2013.gada programmēšanas perioda ES struktūrfondu operacionālo programmu finanšu resursus, tādējādi samazinot pašu ieguldījumu, veicinot jaunu PII būvniecību valstī ar augstas kvalitātes pakalpojuma pieejamības kapacitāti. Abu šo papildus finanšu resursu piesaistes rezultāta, kā arī sadarbības ietvaros varētu tikt sniegts kvalitatīvās un pieejamāks pakalpojums, nodrošināta projekta sekmīga īstenošana, kā arī ietaupīti finanšu resursi projekta realizācijas procesā.

Maģistra darba mērķis ir izpētīt jauna bērnu izglītības un attīstības centra „KRIKSIS”, kas īstenos pirmsskolas izglītības programmas izveides alternatīvas un noskaidrot vai VPP, kā arī ES fondu finansējuma izmantošana bērnu izglītības un attīstības centra dibināšanai Kuldīgas pilsētā būs lietderīga un kādus finanšu ieguvumus un zaudējumus, kā arī iespējamos riskus tas nesīs.

Lai sasniegtu izvirzīto maģistra darbā izvirzīti sekojoši uzdevumi:

- veikt specifisku nozares izpēti, nozares attīstības tendenču un perspektīvu analīzi;
- veikt detalizētu atrašanās vietas analīzi (analizējot Kuldīgas pilsētas un Kuldīgas rajonā esošos iedzīvotājus, ekonomisko situāciju, izglītības sistēmu, konkurentus, attīstības programmu, nākotnes plānus, budžetu un investīciju prioritātes);
- analizēt papildus finansējuma piesaistes alternatīvas;
- veikt specifisku nozares likumdošanas izpēti analīzi;
- izstrādāt uzņēmuma finanšu plānu prognozi;
- noteikt iespējamos riskus un to mazināšanas pasākumus;
- uz analīzes pamata izstrādāt pamatus bērnu izglītības un attīstības centra dibināšanai Kuldīgā.

Lai īstenotu izvirzīto mērķi un noteiktos uzdevumus, maģistra darba pirmajā daļā pētīta uzņēmuma idejas aktualitāte, problēmas raksturojums, analizēta pirmsskolas izglītības juridiskā bāze un pirmsskolas izglītības nepieciešamība bērnu attīstības veicināšanā.

Darba otrajā daļā aprakstīti bērnu izglītības un attīstības centra pamatrādītāji, veikta detalizēta atrašanās vietas analīze. Izstrādāta uzņēmuma organizatoriskā struktūra. Aprakstīti bērnu izglītības un attīstības centra apakšmērķi un uzdevumi mērķu sasniegšanai.

Darba trešajā daļā analizēti nozares pamatrādītāji, nozares svarīgums Latvijas tautsaimniecībā, uz statistiskās analīzes pamata analizēta Latvijas demogrāfiskā situācija, bērnu skaita dinamika visās PII, kā arī PII skaits Latvijā.

Lai nodrošinātu kvalitatīvāka pakalpojuma pieejamību, pilnvērtīgu patērētāju vēlmiņu apmierināšanu, tādējādi nodrošinot centra piedāvāto pakalpojumu pieprasījumu un attīstības veicināšanu, maģistra darba ceturtajā daļā analizētas papildus finansējuma piesaistes alternatīvas (VPP izveides alternatīva un ES struktūrfondu finansējuma piesaistes alternatīva). Papildus finansējuma alternatīvu analīzes nepieciešamība maģistra darbā analizēta arī tamdēļ, lai iegūtu garantijas, projekta izveidei, attīstībai un finansējuma nodrošināšanai. Uz veiktās alternatīvu bāzes pamata izvirzīti secinājumi par izdevīgākās finansējuma alternatīvas piesaisti izvirzīto mērķu sasniegšanai, lai nodrošinātu veiksmīgu uzņēmuma saimnieciskā darbības uzsākšanu un turpmāko darbības gaitu.

Lai nodrošinātu uzņēmuma atpazīstamību un sabiedrības informētību, maģistra darba piektajā daļā veikta mārketinga analīze, pētītas mārketinga komunikācijas iespējas Kuldīgā,

veikta tirgus tendenču un attīstības perspektīvu analīze, konkurētspējas analīze, kvalitātes, apkalpošanas, personāla apmācības analīze, uzņēmuma potenciālo klientu un to raksturojuma analīze. Izstrādāta bērnu izglītības un attīstības centra cenu, kvalitātes un apkalpošanas politika.

Darba sestajā daļā aprakstīts projekta īstenošanas plāns (projekta īstenošanai nepieciešamie resursi, projekta ietekme uz apkārtējo vidi, kā arī projekta īstenošanas secība un posmi).

Uz ekonomiskās analīzes pamata darba septītajā daļā izstrādāti indikatīvi centra finansiālo prognožu rādītāji. Finansiālo rādītāju pētījuma periods no 2009.gada, kad plānota uzņēmuma dibināšana, līdz 2011.gadam, kurā atspoguļoti jau pilna uzņēmuma saimnieciskās darbības rādītāji, kā arī par kredīta aizdevumu atmaksas periodu uz 22 gadiem, līdz 2030.gadam.

Darba astotajā daļā analizēti riski un to samazināšanas iespējas, galvenokārt pievēršot uzmanību tam, ka projektu ir plānots īstenot ar publiskā partnera līdzdalību.

Uz darbā esošā teorētiskā un materiālās bāzes pamata darba autors secināja, ka projekts Kuldīgā ir aktuāls, tā īstenošanas rezultātā pieaugs bērnu nodrošinājums ar vietām pirmsskolas izglītības iestādēs, palielināsies nodarbinātības līmenis, mainīsies iedzīvotāju migrācijas saldo, samazināsies pirmsskolas vecuma bērnu un darbinieku saslimstības līmenis, tiks nodrošināta bērnu sagatavotība skolai, kā arī tiks veicināta pašvaldību līdzekļu ekonomija saistībā ar PII ikgadējiem uzlabojumiem.

Izmantotā literatūra un avoti - izglītības sistēmu regulējošie LR un ES normatīvie akti, grāmatas, Kuldīgas pilsētas domes publiskie pārskati un attīstības programmas, interneta tīkls, līgumisko valsts un privātās partnerības īstenošanas vadlīnijas.

Atsauces, citāti, skaitlisko datu, attēlu u.c. izmantošanu no publicētajiem datiem, kā arī autora slēdzienu, kur aizgūta domu izmantošana tiek lietotas attiecīgās lappuses apakšā, numurējot katrā lapā atsevišķi sākot ar viens.

Annotation

Nowadays existing lack of kindergartens both in bigger towns and cities and small countryside towns, is due to the high birth rate in the 70th and 80th of the last century because the present parents are the children of that time.

The situation has developed during a longer period of time. Some time ago a number of kindergartens were closed down because the birth was rate low, the classes (groups) in kindergartens were small in number and local authorities did not have money to maintain them. Different businesses, like hairdressers, solariums etc., have now occupied the ex-kindergarten buildings. Although the situation has changed over the last few years and more public places are becoming family and children friendlier (ban of smoking), there are still many unsolved problems that make the life in towns all over Latvia unfriendly to young families.

Insufficient number of the existing kindergartens is also caused by the current economical situation, local authorities do not have necessary finances to build new kindergartens or renovate the old ones. As the result, there are long queues for the places in kindergartens, the socio-economical stability of young families decreases, the unemployment level in the state as well as the level of illegal employment increases, because parents hire nannies, which is for the moment illegal in Latvia. All the above mentioned, cause a lot of economical and social problems for young families all over the state. One of the reasons why women do not work after their maternity leave is because they do not have anyone to leave the child with and the shortage of places does not allow them to bring their children to kindergartens. Besides that kindergartens accept children from the age of 2-3, although the maternity leave lasts only for a year and a half.

The construction of new kindergartens is mentioned in the development plans of almost every district, region and town in Latvia. Nevertheless the implementation of such enormous projects requires huge financial resources.

According to the author, one of the possible solutions would be the implementation of the construction of kindergartens with the help of public and private funds on the basis of long term cooperation between local authorities and private sector, dividing the investments and risks. Although in Latvia the mentioned approach is comparatively new, it is used for a long period of time in different countries over the world and has become a widely used approach to the implementation of projects. As a second solution would be the attraction of the EU structure funds of the 2007-2013 programming period, which would lower self costs enabling the construction of new kindergartens with a capacity of high quality service accessibility. Attraction of the both mentioned supplementary financial resources and the cooperation could result in

more qualitative and accessible service, provision of a successful implementation of the project as well as would save financial resources during the process of project implementation.

The aim of the Master's paper is to research the alternatives of the establishment of a new children educational and development centre „KRIKSIS”, which will apply nursery school programmes, and to clear whether the usage of finances from public and private funds as well as EU for establishing a children educational and development centre in Kuldiga will be suitable and what financial benefits and drawbacks as well as possible risks it might have.

To reach the aim of the Master's paper the following objectives were put:

- make a specified study of the field, analyse the development tendencies and perspectives of the field;
- make a detailed analysis of the localisation (analysing the inhabitants of Kuldiga town and region, economical situation, educational system, rivals, development programmes, future plans, budget and priorities of investments);
- analyse the alternatives of the attraction of supplementary funds;
- make a specified study of the law regulations in the field;
- make the prognosis of the financial plan of the company;
- define the possible risks and the possible ways to lower them;
- on the results of the analyse make basis of the establishment of the children educational and development centre in Kuldiga.

In order to reach the aim and the objectives, the first part of the Master's paper deals with the topicality of the idea of the business, description of the problem, analysis of the legal basis of the nursery school and necessity of the nursery schools in the upbringing and development of the children in the preschool age.

The second part deals with the description of the key figures of the children educational and development centre and the detailed analysis of the localisation as well as subordinate aims and objectives of the children educational and development centre.

The third part of the work deals with the analysis of the key figures of the field, the importance of the field in the economy of Latvia, analysis of the demographical situation of Latvia based on the statistics, dynamics of the number of children in all kindergartens as well as number of kindergartens in general.

To provide accessibility of a more qualitative service, wholesome satisfaction of the needs of consumers thus providing the promotion of the provided services by the centre and development, the fourth part of the Master's paper deals with the analysis of alternatives of the attraction of supplementary finances. The analysis is also done to get guaranties for the establishment of the Project, its development and financing. On the basis of the alternatives the

author has drawn conclusions on the attraction of the most beneficial financial source to reach the aim for the successful begin of the business and its future flow.

To provide the identification of the business and information of the community, the fifth part of the Master's paper deals with the marketing analysis, research of the communication possibilities in Kolding, analysis of market tendencies and perspectives, analysis of competitive capacity, quality service, analysis of the education of the personnel, analysis of the potential clients and their description. Price, quality and service politics of the children educational and development centre has been developed.

In the sixth part of the Master's paper the author describes the implementation of the project plan (the necessary resources, influence of the project on the environment, as well as parts and sequence of the project implementation).

On the basis of economical analysis in the seventh part of Master's paper the author has developed indicative showings of the financial prognosis. The research period of the financial showings is from 2009, when the establishment of the company is planned, till 2011, where economical data of a fully working company are showed, as well as the credit payback period for 22 years till 2030.

The eighth part of the Master's paper deals with the analysis of possible risks and the ways to lower them mainly paying attention to the fact that Project will be implemented with the collaboration of a public partner.

From the analysis of the theoretical and material basis in the work the author has concluded that the project is topical in Kuldiga. As a result of its implementation, more children will be provided with places in kindergarten, employment level will increase, inhabitant migration balance will change, the rate of sickness of pre-school age children and employers will decrease, children preparation for school will be provided, as well as economy of local authority resources in connection with long term improvement of kindergartens will be insured.

The used literature - Laws and regulations of the educational system of Latvia and the EU, books, public surveys development programme of Kuldiga town council, Internet, contractual state and private partnership implementation guidelines.

References, quotations, data, pictures, etc., from the published materials are referred to in the end of every certain page and numerated separately in each page.

Saīsinājumu un nosacīto apzīmējumu saraksts

AS - Akciju sabiedrība

BFO - Publiskās un privātās partnerības veids: Būvē - Finansē - Apsaimnieko (*angļu val. Build - Finance - Operate*)

BOO - Publiskās un privātās partnerības veids: Būvē - Paturi īpašumā - Apsaimnieko (*angļu val. Build - Own - Operate*)

BOOT - Publiskās un privātās partnerības veids: Būvē - Paturi īpašumā - Apsaimnieko - Nodod (*angļu val. Build - Own - Operate - Transfer*)

BOT - Publiskās un privātās partnerības veids: Būvē – Apsaimnieko - Nodod (*angļu val. Build - Operate - Transfer*)

Centrs - Projekts bērnu izglītības un attīstības centrs „KRIKSIS”

CSP - Centrālā statistikas pārvalde

DBFO - Publiskās un privātās partnerības veids: Projektē - Būvē - Finansē - Apsaimnieko (*angļu val. Design - Build - Finance - Operate*)

DBO - Publiskās un privātās partnerības veids: Projektē - Būvē - Apsaimnieko (*angļu val. Design - Build - Operate*)

EEZ - Eiropas Ekonomiskās zona

ELVGF - Eiropas Lauksaimniecības virzības garantiju fonds

EM – LR Ekonomikas ministrija

ERAF - Eiropas Reģionālās attīstības fonds

ESF - Eiropas Sociālais fonds

ES - Eiropas Savienība

IAV - Ieguldījumam atbilstoša vērtība

IUB - Iepirkumu uzraudzības birojs

IZM – LR Izglītības un zinātnes ministrija

ĪAT - Īpaši atbalstāmās teritorijas

LIAA - Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra

KF - Kohēzijas fonds

KPD – Kuldīgas pilsētas dome

MK – LR Ministru kabinets

MVU - Mazais un vidējais uzņēmums

PII - Pirmsskolas izglītības iestāde

PPPA - Publiskās un privātās partnerības asociācija

Projekts - Projekts bērnu izglītības un attīstības centrs „KRIKSIS”

PK - Projekta komanda

PUK - Projekta uzraudzības komiteja

PVN - Pievienotās vērtības nodoklis

PV - Projekta vadītājs

RFO - Publiskās un privātās partnerības veids: Renovē - Finansē - Apsaimnieko (*angļu val. Renovate - Finance - Operate*)

SIA - Sabiedrība ar ierobežotu atbildību

VID - Valsts ieņēmumu dienests

VPP/ PPP - valsts publiskā un privātā partnerība

VRAA - Valsts reģionālās attīstības aģentūras

ZVFI - Zivsaimniecības vadības finansēšanas instruments

1. Esošās situācijas apraksts un problēmas raksturojums

1.1. Projekta ideja un aktualitāte

Nacionālajā attīstības plānā 2007. - 2013.gadam, kas nosaka Latvijas galvenos attīstības virzienus un parāda valsts un sabiedrības svarīgākos uzdevumus, ir noteikts, ka cilvēka labklājības kāpumu var sasniegt veidojot ilgtspējīgu sociālās drošības sistēmu un sniedzot atbalstu ģimenēm, kas ir drošas un stabilas attīstības priekšnosacījums. Kā viens no risinājumiem atbalsta ģimenēm ar bērniem nodrošināšanai un dzimstības veicināšanai ir noteikts veicināt piekļuvi pirmsskolas izglītības iestādēm (PII) to pieejamību un alternatīvu bērnu aprūpes pakalpojumu attīstību.

Bērnu dārzu trūkums (arī privāto dārziņu), rindas, absurda situācija, ka ģimenei tikko pēc bērna piedzimšanas ir jāreģistrējas rindā uz bērnu dārzu, rada situāciju, kad vecāki spiesti izdot daudz lielākas naudas summas bērna aprūpei, nekā tad, ja bērnam tiktu nodrošināta vieta PII. Tas radījis milzu pieprasījumu pēc auklīšu pakalpojumiem, taču, diemžēl, aukles šobrīd ir nelegāli nodarbinātas personas, par kurām netiek maksāti nodokļi, netiek slēgti darba attiecību līgumi (starp ģimeni un aukli), rezultātā netiek sniegtas garantija ne no pakalpojuma sniedzēja, ne pakalpojuma ņēmēja puses.

Latvijas likumdošana paredz, ka darba vieta mātei vai tēvam, kas audzina bērnu, saglabājas tikai līdz pusotram gadam agrāko trīs gadu vietā. Turklāt bērna kopšanas pabalstu no mātes vai tēva algas maksā tikai gadu. Māmiņām bērnu kopšanas atvaļinājums beidzas, kad bērns sasniedz pusotra gada vecumu, bet uzņemšana valsts, kā arī privātajos bērnu dārzos sākas no divu gadu vecuma.

Situācija radusies jau vairāku gadu laikā, daudzi bērnudārzi savulaik tika likvidēti, jo dzimstība bija zema, grupiņas netika noslogotas un pašvaldībām nebija līdzekļu pustukšu bērnu dārzu uzturēšanai. Pašlaik bijušajās bērnudārzu ēkās mājīgi iekārtojušies dažādi komersanti - frizētavas, solāriji u.c. Tiesa gan, pašreizējās demogrāfiskās prognozes nesola vieglus laikus, bet gan liek saspringt vēl vairāk. Lai gan situācija pēdējos gados ir uzlabojusies, un arvien vairāk sabiedrisku vietu kļūst ģimenēm ar maziem bērniem draudzīgākas (piemēram, smēķēšanas ierobežojumi), tomēr pastāv virkne neatrisinātu problēmu, kas padara Latvijas pilsētas nedraudzīgas jaunajām ģimenēm.

Šobrīd valstī nav izveidotas arī vienotas datu bāzes, kur jaunie vecāki varētu iegūt informāciju par brīvajām bērnu dārzu vietām visā Latvijas teritorijā. Augsts korupcijas līmenis (vietu pirkšana bērnu dārzos, pēc neoficiālām ziņām, ir ļoti izplatīta parādība). Tā ir šobrīd viena no prioritārajām valsts problēmām, jo bērnu dārzu un bērnu attīstības centru trūkums būtiski iespaido arī jauno ģimeņu budžetu, jo vismaz viens no vecākiem ir spiests uzturēties mājās pie

savas atvases, kā rezultātā paaugstinās darba spēka trūkums valstī, pasliktinās cilvēku labklājības līmenis. Atbilstoši demogrāfiskajām prognozēm, augstais pieprasījums pēc vietām PII saglabāsies vēl aptuveni desmit divpadsmit gadus - līdz 2019.gadam, kad šis pieprasījums tiek prognozēts vēl lielāks nekā šobrīd.

Jaunu PII būvniecība ir minēta teju vai katra Latvijas novada, pilsētas, reģiona attīstības programmās, taču šāda virziena projektu īstenošana prasa lielus finansiālus resursus. Saskaņā ar 1999.gada 1.jūnija Izglītības likuma 17.pantu - katri pašvaldībai ir pienākums tās administratīvajā teritorijā dzīvojošajiem bērniem nodrošināt iespēju iegūt pirmsskolas izglītību. Taču pašvaldību ierobežoto finanšu resursu dēļ, nav iespējams nodrošināt pilnīgi visiem bērniem iespēju apgūt pirmsskolas izglītību, jo nepietiek līdzekļu jaunu PII būvniecībai, bet esošajos bērnu dārzos nepietiek vietas, kā rezultātā veidojas garas rindas uz PII, samazinās sociāli ekonomiskā stabilitāte jaunajām ģimenēm un līdz ar to arī valstī, palielinās bezdarba līmenis, palielinās nelegāli nodarbināto personu skaits, kā arī veidojas virkne ar citām problēmām, kas pasliktina jauno ģimeņu labklājības līmeni valstī.

Arī jaunajā Eiropas Savienības (ES) 2007. - 2013.gada plānošanas periodā ES struktūrfondu operacionālo programmu pasākumu mērķi paredz Latvijas īpaši atbalstāmo teritoriju attīstību, tādējādi samazinot nelabvēlīgās atšķirības starp reģioniem un reģionu teritorijām, kā arī valsts attīstību līdzsvarošanai. Latvija, kā viens no vismazāk attīstītajiem ES reģioniem var pretendēt uz ES struktūrfondu, Kohēzijas fonda un citu finanšu līdzekļu atbalstu.

Nepietiekams PII skaits Latvijā, jo:

- pašvaldībām trūkst līdzekļu jaunu PII būvniecībai un esošo PII renovācijai;
- sarežģītās likumdošanas un lielā finansējuma nepieciešamības dēļ valstī netiek celtas jaunas, kā arī renovētas vecās PII;
- valsts PII uzņem bērnus no 2 - 3 gadu vecumam, bet bērnu kopšanas atvaļinājums beidzas bērnam sasniedzot 1,5 gadu vecumu;
- pašlaik bijušajās bērnodārzu ēkās, kas celtas 90 tajos gados, mājīgi iekārtojušies dažādi komersanti - frizētavas, solāriji u.c.
- nepieciešama virkne ar dažādām licencēm, atļaujām, lai uzsāktu un īstenotu šāda veida uzņēmējdarbību;
- nepieciešams augsti kvalificēts personāls;
- zema skolotāju, audzinātāju u.c. izglītības iestāžu darbinieku darba samaksa.

Pēc darba autora domām, viens no risinājumiem ir īstenot PII būvniecību ar publiskā un privātā kapitāla palīdzību uz ilgtermiņa sadarbības pamata starp pašvaldību un privātā sektora kapitālsabiedrību, savstarpēji (pašvaldības un privātā partnera starpā) sadalot ieguldījumus un riskus. Pasaulē vairāk nekā 30 valstīs publiskās un privātās partnerības (VPP) ir kļuvušas par

plaši izmantotu pieeju projektu realizācijai. Latvijā šī pieeja ir salīdzinoši jauna. Sadarbības mērķis ir izmantot kā privātā sektora, tā arī publiskā sektora pieredzi un iespējas, lai sadarbības ietvaros varētu tikt sniegts kvalitatīvāks un pieejamāks pakalpojums. Šādas sadarbības ietvaros, ar mērķi būvēt PII var attīstīt dažādus attīstības modeļus norādot valsts un pašvaldības lomu kā publiskā sektora pārstāvjiem tiesības uzticēt privātajam sektoram uzbūvēt PII, vienlaikus, paredzot privātajam sektoram pienākumu PII arī apsaimniekot, līdz tie tiek nodoti atpakaļ publiskā sektora rīcībā vai arī paliek privātajam sektoram. Otrs risinājums ir maksimāli mēģināt izmantot 2007. - 2013.gada programmēšanas perioda ES struktūrfondu operacionālo programmu piedāvātos finanšu resursus, tādējādi samazinot pašu ieguldījumu, vienlaicīgi nodrošinot augsta pakalpojuma sniegšanas kvalitāti un jaunu PII būvniecību valstī.

Maģistra darba mērķis ir izpētīt jauna bērnu izglītības un attīstības centra „KRIKSIS” (turpmāk - centrs), kas īstenos pirmsskolas izglītības programmas izveides alternatīvas un noskaidrot vai VPP, kā arī ES fondu finansējuma izmantošana bērnu izglītības un attīstības centra dibināšanai Kuldīgas pilsētā būs lietderīga un kādus finanšu ieguvumus un zaudējumus, kā arī iespējamus riskus tas nesīs.

1.2. Pirmsskolas izglītības juridiskā bāze

Saeima izdod visus likumus un likumu labojumus par PII, kā arī citus likumus, kas ietekmē izglītību. Ministru kabinets (MK) izdod būtiskākos ar izglītību saistītos normatīvos aktus. Attiecībā uz izglītību skarošu normatīvo bāzi, Izglītības un zinātnes ministrija (IZM) ir pilnvarota izstrādāt normatīvos aktus un normatīvo aktu labojumus. Izglītības likums regulē izglītības sistēmu kopumā, kā arī izglītības veidus, pakāpes un izglītības iestādes. Vispārējās izglītības likums tieši reglamentē PII realizāciju – prasības izglītības programmai, PII dibināšanas nosacījumus, bērnu uzņemšanu, izglītojamo slodzi utt.

Tiesību normas, kas reglamentētas pirmsskolas jomā:

- 13.04.2000. „Komerclikums” (spēkā no 01.01.2002.);
- 20.06.2001. „Darba likums” (spēkā no 01.06.2002.);
- 29.10.1998. „Izglītības likums” (spēkā no 01.06.1999.);
- 10.06.1999. „Vispārējās izglītības likums” (spēkā no 14.07.1999.);
- 20.06.2001. „Darba aizsardzības likums” (spēkā no 01.01.2002.);
- MK 19.03.2002. noteikumi Nr.125 „Darba aizsardzības prasības darba vietā” (spēkā no 27.03.2002.);
- MK 03.10.2000. noteikumi Nr.347 „Noteikumi par prasībām pedagogiem nepieciešamajai izglītībai un profesionālajai kvalifikācijai” (spēkā no 01.09.2001.);

- MK 27.12.2002. noteikumi Nr.596 „Higiēnas prasības izglītības iestādēm, kas īsteno pirmsskolas izglītības programmas” (spēkā no 08.01.2003.);
- MK 13.07.2004. noteikumi Nr.597 „Vides trokšņa novērtēšanas kārtība” (spēkā no 17.07.2004.);
- Eiropas Parlamenta un padomes regula (EK) Nr.852/2004 (29.04.2004.) par pārtikas produktu higiēnu;
- MK 18.01.2000. noteikumi Nr.26 „Noteikumi par higiēnas prasībām publiskās lietošanas peldbaseinos” (spēkā no 01.05.2000.);
- MK 23.10.2001. noteikumi Nr.447 „Bērnu nometņu organizēšanas un darbības kārtība” (spēkā no 27.10.2001.);
- MK 27.09.2005. noteikumu Nr.735 „Noteikumi par minimālo un maksimālo izglītojamo skaitu valsts un pašvaldību vispārējās izglītības iestādes klasēs, pirmsskolas izglītības iestādes grupās, speciālās izglītības iestādēs un sociālās un pedagoģiskās korekcijas klasēs” (spēkā no 01.01.2006.);
- 20.11.2001. MK noteikumi Nr.492 "Kārtība, kādā nodrošināma izglītojamo drošība izglītības iestādēs un to organizētajos pasākumos" (spēkā ar 01.01.2002.);
- MK 02.07.2002. noteikumi Nr.279 „Kārtība, kādā nodrošināma izglītojamo profilaktiskā veselības aprūpe un pirmās palīdzības pieejamība izglītības iestādēs” (spēkā no 06.07.2002.);
- MK 23.08.2001. noteikumi Nr.381 „Noteikumi par vispārējās pirmsskolas izglītības un speciālās pirmsskolas izglītības programmu īstenošanas izmaksu minimumu uz vienu izglītojamo” (spēkā no 01.01.2002.);
- MK 24.08.2004. noteikumi Nr.746 „Pedagogu darba samaksas noteikumi” (spēkā no 01.09.2004.);
- MK 18.10.2005. noteikumi Nr.779 „Noteikumi par vispārējās izglītības iestāžu pedagoģiskā procesa organizēšanai nepieciešamo obligāto dokumentāciju” (spēkā no 22.10.2005.) u.c.

Katras konkrētas PII darbību reglamentē arī iestādes izstrādāti un dibinātāja apstiprināti iestādes nolikumi un citi iestādes iekšējie normatīvie akti, kā arī attiecīgo pašvaldību saistošie normatīvie akti.

1.3. Pirmsskolas izglītība un tās nepieciešamības pamatojums

Saskaņā ar Saeimā pieņemto Vispārējās izglītības likumu, kas spēkā jau kopš 1999.gada 14.jūlija V daļas 20.pantā noteikto:

(1) Pirmsskolas izglītības programma nodrošina izglītojamā sagatavošanu pamatzglītības ieguvei, aptverot:

- 1) individualitātes veidošanos;

- 2) garīgo, fizisko un sociālo attīstību;
- 3) iniciatīvas, zinātkāres, patstāvības un radošās darbības attīstību;
- 4) veselības nostiprināšanu;
- 5) psiholoģisko sagatavošanu pamatizglītības ieguves uzsākšanai;
- 6) valsts valodas lietošanas pamatiemaņu apguvi.

(2) Pirmsskolas izglītības programmu apgūst bērni līdz 7 gadu vecumam. Atkarībā no veselības stāvokļa un psiholoģiskās sagatavotības pirmsskolas izglītības programmas apguvi var pagarināt vai saīsināt par vienu gadu saskaņā ar vecāku vēlmēm un ģimenes ārsta atzinumu. Minētā likuma 21.¹ pantā noteikts, ka pirmsskolas vecuma bērnu sagatavošanas obligātums ir piecgadīgiem un sešgadīgiem bērniem un ka vietējai pašvaldībai savā administratīvajā teritorijā ir jānodrošina šī vecuma bērnu sagatavošana pamatizglītības ieguvei.

Saskaņā ar Vispārējās izglītības likuma 25.pantu pašvaldība vispārējo pirmsskolas izglītības iestādi var dibināt ne mazāk kā 10 attiecīgās pašvaldības administratīvajā teritorijā dzīvojošiem pirmsskolas vecuma bērniem, ja to pieprasa vecāki, savukārt speciālo pirmsskolas izglītības iestādi var dibināt ne mazāk kā 8 bērniem ar speciālām vajadzībām, ja to pieprasa vecāki. Saskaņā ar likuma 28.pantu pirmsskolas vecuma izglītojamajiem kopējais mācību nodarbību ilgums dienā nedrīkst pārsniegt:

- 1) izglītojamajiem līdz 2 gadu vecumam - 15 minūtes;
- 2) izglītojamajiem no 2 līdz 3 gadu vecumam - 25 minūtes;
- 3) izglītojamajiem no 3 līdz 4 gadu vecumam - 30 minūtes;
- 4) izglītojamajiem no 4 līdz 5 gadu vecumam - 45 minūtes;
- 5) izglītojamajiem no 5 līdz 7 gadu vecumam - 120 minūtes.

Lai dibinātu PII ir jāievēro virkne normatīvo aktu uzlikto regulējošo normu, taču ikvienam bērnam ir nepieciešama pirmsskolas izglītība.

Izglītības pieejamības un vienlīdzīgu izglītības iespēju nodrošināšana ir nozīmīgs faktors sekmīgai valsts un sabiedrības attīstībai kopumā. Pirmsskolas vecuma bērna attīstība un audzināšana kā prioritātes ģimenes un sabiedrības uzdevums izvirza nepieciešamību pievērties pirmsskolas pedagoģiskā procesa būtībai, organizācijai un saturam.

Kvalitatīvas pirmsskolas izglītības pieejamība ir saistīta ar izglītības iestāžu atrašanās vietu, sociālo partneru un pašvaldību iespējām iesaistīties izglītības nodrošināšanā, reģionu ekonomisko aktivitāti un no tā izrietošo sabiedrības labklājības līmeni. Bērnu pirmsskolas izglītībai ir izšķiroša nozīme labā pamatizglītības ieguvē un sekmīgā socializācijā. Mūsdienu pirmsskolas izglītības mērķis ir attīstīt katra bērna aktivitāti (garīgo, intelektuālo, fizisko), veidojot iekšējo vēlmi izzināt apkārtējo pasauli un apgūt pieaugušo radīto pieredzi. Bērnam jāveido „Es” apziņa, kas balstīta uz savas rīcības, darbības, jūtu, vēlmju un interešu apzināšanu,

uz savu spēju izpausmi aktīvā darbībā. Bērna attīstību kopumā nosaka viņa gatavību skolai. Galvenā forma un nosacījums bērnu mērķtiecīgai attīstībai ir viņu netieša iesaistīšana bērnu interesējošās aktivitātēs un rotaļās. Skolotājiem un vecākiem ir jāprot pieņemt šo rotaļu, kā nopietnu bērnu darbību, kuras rezultātā bērns apgūst viņa pieredzei nozīmīgas – valodas, literatūras, dabas zinību un citas - jomas. Lai bērni varētu iekļauties dažādās viņu vecumam atbilstošās aktivitātēs, viņiem ir jāapmeklē PII vai tā saucamie interešu centri, kur tiek pilnveidota viņu personība.

Pirmsskolas pedagoģiskais process ir skolotāja un bērna mērķtiecīgi organizēta mijiedarbība, kura vērsta uz attīstošo izdevumu realizāciju, kā rezultātā bērni sekmīgi apgūst cilvēces uzkrāto pieredzi visā tās daudzveidībā. Bet šīs pieredzes sekmīga apgūšana iespējama speciāli organizētajos apstākļos (materiālā bāze, pedagoģiskie līdzekļi, skolotāja un bērna sadarbība).¹

Pirmsskolas izglītībai ir ārkārtīgi svarīga loma arī pašu bērnu dzīvē, jo tā ir vieta, kur bērni pirmo reizi gūst izglītības un sociālās saskarsmes iemaņas. Bērni ir ļoti uzņēmīgi mācībās viņu pirmajos dzīves gados, tādēļ tas ir ārkārtīgi svarīgi, lai tie gūst labu un pozitīvu pieredzi. Liela nozīme ir pirmsskolas izglītības iestādes izvēlē, svarīgi ir atrast labāko priekš bērna.

Bērns vecumā starp trīs un pieciem gadiem ir gatavs mācīties lasīt. Šajā vecuma grupā ir arī augsta ziņkārība, pirmsskolas izglītības iestādes apzinās šīs bērnu nepieciešamības. Ja bērns nesaņem atbildes uz saviem jautājumiem, tas iespējams samazina viņa vai viņas nākotnes izglītošanās spējas. Bērnam šajā vecuma grupā ir ārkārtīgi plaša interese. Ja šīs intereses tiek atklātas un attīstītas jau agrā bērnībā, tas ir ārkārtīgi labs pamats, bāze, lai iemācītu mīlēt mācīties. Par piemēru, bērns, kuram ļoti patīk kricelēt parasti iemācās rakstīt daudz ātrāk par citiem bērniem. Bērni, kuri mācās pirmsskolas izglītības iestādē iemācās, kas ir rakstura dažādības, kas ir uzslava, tiek iedrošināti izpausties, smagi strādāt un atbildības sajūtu. Šīs svarīgās iemaņas ir svarīgas sevis veidošanā, veicina to labāku turpmāko mācību ceļu jau no agras bērnības.²

¹ http://www.liaa.gov.lv/uploaded_files/Cesu_bd_TEP%20final.pdf

² <http://ezinearticles.com/?Preschool-Education-is-a-Necessary-Stage-of-Development!&id=430372>

2. Bērnu izglītības un attīstības centrs „KRIKSIS”

2.1. Uzņēmuma juridiskā forma, nosaukums

Topošais projekts bērnu izglītības un attīstības centrs ar nosaukumu „Bērnu izglītības un attīstības centrs „KRIKSIS”” (turpmāk - centrs) tiks dibināts kā kapitālsabiedrība.

Kapitālsabiedrība ir komercsabiedrības veids, kuras pamatkapitāls sastāv no pamatkapitāla daļu vai akciju nominālvērtības kopsummas. Kapitālsabiedrība ir juridiska persona, tās dalībnieki neatbild par sabiedrības saistībām un kreditori nevar vērst prasības pret dalībniekiem. Kapitālsabiedrību var dibināt gan fiziska, gan juridiska persona, arī viena persona, kā arī personālsabiedrība. Kapitālsabiedrību iedala - sabiedrība ar ierobežotu atbildību (SIA) un akciju sabiedrība (AS).¹

Projektam plānotā kapitālsabiedrības forma - SIA, jeb slēgta sabiedrība, kuras daļas nav publiskās apgrozības objekts.

Izglītības iestādes, tajā skaitā arī PII, darbības tiesiskais regulējums ir Izglītības likums, Vispārējais izglītības likums, citi normatīvie akti, kā arī tās nolikums (Izglītības likuma 22.pants, Vispārējās izglītības likuma 8., 9., 10.pants). Izglītības iestādes dibināšanas, reorganizācijas un likvidēšanas kārtību nosaka Izglītības likuma 23.pants un Vispārējās izglītības likuma 7.pants. Izglītības iestādes reģistrāciju Izglītības iestāžu reģistrā un reģistrācijai nepieciešamos dokumentus nosaka Izglītības likuma 24.pants. Izglītības iestāžu reģistrācijas kārtību nosaka MK 23.11.2004. noteikumi Nr.965 „*Izglītības iestāžu reģistrācijas kārtība*”.

PII, kas reģistrēta Izglītības iestāžu reģistrā, var uzsākt darbību (Izglītības likuma 25.pants, Vispārējās izglītības likuma 18.pants) - īstenot licencētas pirmsskolas izglītības programmas (MK 03.01.2006. noteikumi Nr.9 „*Vispārējās un profesionālās izglītības programmu licencēšanas kārtība*”). Pirmsskolas izglītības programmu (saskaņā ar Vispārējās izglītības likuma 17.pantu).²

Saskaņā ar Izglītības likuma 23.panta 3.punktu privāto izglītības iestādi var dibināt, reorganizēt un likvidēt juridiskas un fiziskas personas. Valsts un pašvaldības var piedalīties privāto uzņēmumu (uzņēmējsabiedrību) dibināšanā. Saskaņā ar Izglītības likuma 24.pantu ikvienai izglītības iestādei mēneša laikā pēc tās dibināšanas ir jāiesniedz iesniegums par izglītības iestādes reģistrāciju Izglītības iestāžu reģistrā, ko kārtos IZM. Izglītības iestāde var uzsākt savu darbību ar tās reģistrēšanas dienu, taču tā var uzņemt izglītojamus tikai tad, kad ir saņēmusi attiecīgu licenci par izglītības programmas īstenošanu.

¹ Ilgvars Forands „Biznesa vadības tehnoloģijas”, Rīga, „Latvijas Izglītības fonds”, 2004.gads, 37.lpp.

² <http://izm.izm.gov.lv/nozares-politika/izglitiba/vispareja-izglitiba/pirmsskolas-izgl/1133.html>

Licences un atļaujas:

Lai nodrošinātu likumīgu un profesionālu bērnu apmācību, ēdināšanu, drošību utt. uzņēmumam ir nepieciešams iegūt vairākas licences. Apmācību licencēšanas kārtība notiek saskaņā ar MK 03.01.2006. noteikumiem Nr.9 „*Vispārējā un profesionālā izglītības programmu licencēšanas kārtība*”. Saskaņā ar minēto noteikumu 14.punkta 14.2.apakšpunktu licenci pirmsskolas izglītības programmām izsniedz uz 10 gadiem. Lai saņemtu licenci, saskaņā ar minēto noteikumu 2.punktu IZM ir jāiesniedz iesniegums.

Saskaņā ar MK 27.12.2002. noteikumiem Nr.596 „*Higiēnas prasības izglītības iestādēm, kas īsteno pirmsskolas izglītības programmas*” uzņēmumam jāievēro virkne ar nosacījumiem par iestādes ēkas un teritorijas labiekārtošanu, telpu aprīkojumu un iekārtojumu, ēdināšanu, ūdensapgādi un kanalizāciju, apkuri un ventilāciju, apgaismojumu, telpu, iekārtu un inventāra uzturēšanas kārtību, minimālās higiēnas prasību dienas režīma ievērošanai u.c. nosacījumi, ko kontrolē kā Veselības inspekcija, tā arī Pārtikas un veterinārais dienests. Vienlaicīgi jāievēro un jāsaņem licence par darba aizsardzības prasību ievērošanu uzņēmumā.

Jāsaņem vispārīgajos būvnoteikumos paredzētajā kārtībā izsniegta būvatļauja, kas apliecina tiesības veikt objekta būvdarbus.

2.2. Bērnu izglītības un attīstības centra vispārējs raksturojums

Centrs pulcēs bērnus no 1 līdz 6 gadiem uz interesantām un noderīgām nodarbībām mūsdienīgā bērnu dārzā. Centrs piedāvās elastīgu darba laiku - mazuli varēs uzticēt audzinātājām darba dienās un sestdienās no 07:30 - 21:00, kā arī diennakts (24 stundu) grupiņās, pēc individuāla pieprasījuma, uz dažādām nodarbībām un pasākumiem, tādējādi tā būs lieliska alternatīva bērnu dārzam.

Centrā vecāki varēs atstāt savus bērnus gan pastāvīgi, iegādājoties dienas, nedēļas, mēneša vai pat gada abonementu, kā arī īslaicīgi (situācijās, kad vecākiem uz pāris stundām vai pat dažreiz ilgāk būs nepieciešamība izskriet savās darīšanās), interesantajā, krāsainajā un mīļajā rotaļu istabā, kā arī dažādās nodarbībās un pulciņos (centrs piedāvās īpaši padziļinātas mūzikas, ritmikas un sporta/tautisko deju nodarbības, kā arī logopēda, psihologa un mediķa pakalpojumus), ar pārlicību, ka mazulis tiek īpaši pieskatīts un aprūpēts, un ka pavadītās stundas centrā aizskries nemanot.

Centrs sākotnēji plānots neliels līdz 80 bērniem, grupiņās nodrošinot bērnu skaitu no 1 - 15 (atkarībā no bērnu vecuma, grupiņās ar bērniem, kas jaunāki par 3 gadiem līdz 10 bērniem, savukārt, grupiņās ar bērniem, kas vecāki par 3 gadiem līdz 15 bērniem), kā arī 20 bērnus, kurus centrs pieņems īslaicīgi (tikai uz atsevišķām nodarbībām, nedēļu vai dienu), līdz ar to katram bērniņam nodrošinot individuālu pieeju un aprūpi.

Centra darbinieki pēc īpaša pasūtījuma rīkos arī dažādas atraktīvas ballītes (bērnu dzimšanas un vārda dienas u.c. pasākumus) ar pasaku tēlu piedalīšanos, centra telpās.

Lai attīstītu mazpilsētās dzīvojošo bērnu izglītību un kaut nedaudz panāktu Latvijas lielāko pilsētu (Rīga, Ventspils, Liepāja u.c.) attīstības līmeni, plānotā centra atrašanās vieta - **Kuldīga**.

Konkrēti, centra būvniecības nepieciešamību Kuldīgas pilsētā nosaka šādi apstākļi:

- Kuldīgā vietu bērnu dārzā nav ap **170** mazajiem pilsētniekiem un **60** rajona bērniem. Bērnu skaita ziņā tie būtu vēl gandrīz divi pilni bērnu dārzā. Uzņemšanā priekšroku dod Kuldīgā deklarētiem bērniem, taču grūti ir izsekot, vai deklarētā dzīvesvieta ir patiesa vai fiktīva.
- Kuldīgas pilsētā ir četras PII (PII „Ābelīte”, PII „Taurenītis”, PII „Cīrulītis” un speciālā PII „Bitīte”), kuras ir pārpildītas, kā rezultātā bērniem netiek nodrošinātas mācību procesam, kā arī atpūtai atbilstošas telpas.
- Kuldīgas bērnu dārzos nav arī rotaļu grupas, jo visas telpas ir maksimāli aizpildītas visu darba dienu. Līdz ar to vecākiem nav iespēju kaut uz dažām stundām savu bērniņu atstāt pieskatīšanai bērnu dārzā.
- Lielais rindā stāvošo bērnu skaits Kuldīgas novadā un Kuldīgā, bērnu dzimstības analīze un pašlaik pārpildītās PII grupas liecina, ka pieprasījums pēc vietām PII ir aktuāls pašlaik un būs tāds arī nākotnē.

Jāpiebilst, ka Kuldīga, saskaņā ar Valsts reģionālās attīstības aģentūras (VRAA) datiem, atrodas īpaši atbalstāmo teritoriju 2007. - 2009.gadam saraksta¹ Kurzemes reģiona augšdaļā, līdz ar to visa tās teritorija var tikt finansēta no 2007. - 2013.gada programmēšanas perioda ES struktūrfondu finanšu līdzekļiem, kas paredzēti mazo un vidējo uzņēmumu atbalstam Latvijas īpaši atbalstāmajās teritorijās.

2.3. Uzņēmuma atrašanās vietas raksturojums

Kuldīga:

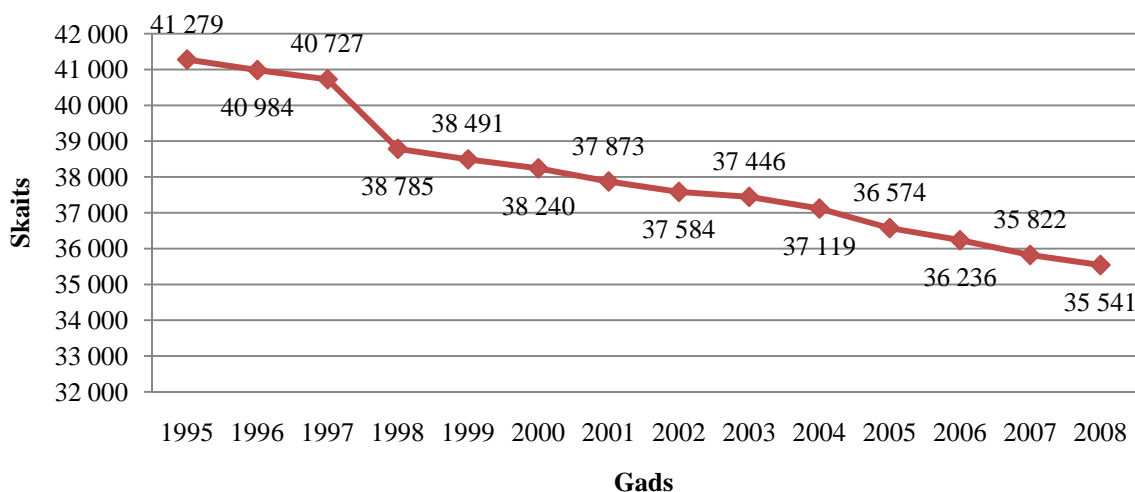
Uzņēmuma plānotā atrašanās vieta Kuldīga uz Aizputes ielas. Kuldīga ir visnenākā pilsēta Kurzemē un viena no senākajām Latvijā. Tā tiek uzskatīta arī par vienu no skaistākajām Latvijas mazpilsētām, jo savos viduslaiku mūros ap Alekšupīti, ko dēvē par „Latvijas Venēciju”, tā glabā īpašu vēsturisko gaisotni un auru. K.Ulmanis ir teicis, ka Latvijai ir divas īpašas un romantiskas pērles - Kuldīga un Cēsis. Kuldīgas apkārtnē ir sena kuršu zeme, par kuru pirmās rakstiskās ziņas atrodamas jau X gs. vikingu sāgā par Egila Skalagrīma dēla piedzīvojumiem Kurzemē. Tolaik Venta līdz Kuldīgai bija veiksmīgi kuģojama un kuršu straujie nelielie kuģi devās pāri jūrai un uzbruka, gan dāņu, gan zviedru krastiem.

¹ http://www.vraa.gov.lv/lv/petnieciba/iat_metodologija/iat_saraksts/

Kuldīgā, kuru visos laikos apjūsamojuši un apdziedājuši gan dzejnieki, gan gleznotāji, 17.-18.gs. izveidojies pilsētas centrs vēl joprojām glabā vecās koka ēkas, kas veido mazas un šauras ieliņas, bet vecpilsētas māju pamati veido krastus mazai upītei - Alekšupītei. Pašlaik Kuldīgas vecpilsēta un Senais ķieģeļu tilts pār Ventu pretendē uz iekļaušanu UNESCO pasaules kultūras mantojuma pieminekļu sarakstā. Pilsēta ir slavena arī ar Eiropā platāko ūdenskritumu Ventas rumba (249 m). Pavasaros un rudenos pie ūdenskrituma vērojama interesanta parādība, kad zivis nārstojošas ūdenskritumu mēģina pārvarēt, lecot pa gaisu. Arī slavenais Kurzemes hercogs Jēkabs ir dzimis šeit un kristīts un laulāts Kuldīgas Sv. Katrīnas baznīcā. Baznīcā ir saglabājušies skaisti baroka stila kokgriezumi. No baznīcas 45 m augstā torņa paveras skaists skats uz vecpilsētu, bet unikālās ērģeles sniedz vienreizēju baudījumu klasiskās mūzikas cienītājiem. Kuldīgā notiek daudz pasākumu, no kuriem vērienīgākie ir pilsētas svētki „Dzīve Kuldīgā” un Pavasaru palu šovs „Lido zivis Kuldīgā”.¹

Iedzīvotāji:

Viena no pilsētas bagātībām un attīstības veicinātājam ir iedzīvotāji. Kā liecina Centrālās statistikas pārvaldes (CSP) dati, Kuldīgas rajonā 2008.gadā kopējais iedzīvotāju skaits ir 35 541. Iedzīvotāju skaits Kuldīgas pilsētā 2008.gada sākumā bija 12 986. Salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem, iedzīvotāju skaitam ir tendence ar katru gadu samazināties. Arī Latvijā kopš 1990.gada vērojama strauja iedzīvotāju skaita samazināšanās.²

2.1.attēls Pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas Kuldīgas rajonā 1995. - 2008.gads³

Demogrāfiskā situācija radījusi arī izmaiņas Kuldīgas iedzīvotāju vecumsastāvā. Rādītājs ir īpaši svarīgs, jo tas liecina par nodarbinātības attīstības perspektīvām.

¹ <http://www.visit.kuldiga.lv/?sid=8>

² http://www.kuldiga.lv/uploaded/kap/Kartoshemu_sar/kuldiga_integrata_att_programma_2007.pdf

³ <http://data.csb.gov.lv/Dialog/Saveshow.asp>

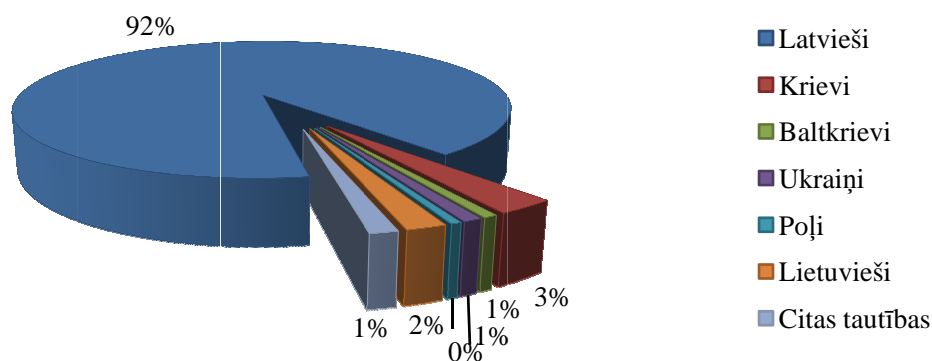
Kuldīgā tāpat kā valstī kopumā notiek iedzīvotāju novecošanās process. Dabiskais pieaugums ir viens no būtiskākajiem valsts, reģiona un pilsētas sociāli ekonomiskā sastāva rādītājiem, kas nosaka tālāku attīstību un potenciālu nākotnē.

2.1.tabula

Dzimstības, mirstības, laulības reģistrācijas un laulību šķiršanas rādītāji Kuldīgas pilsētā¹

Gads	Dzimšanu reģistrācija	Mirstību reģistrācija	Laulību reģistrācija	Laulību šķiršana Kuldīgas rajona tiesā
2000.	159	232	60	57
2001.	167	243	52	67
2002.	141	227	73	76
2003.	170	221	65	52
2004.	156	226	86	64
2005.	169	263	101	99
2006.	186	247	142	83
2007.	178	208	173	

Kā liecina 2.1.tabulā atspoguļotie dati, bērnu dzimstība Kuldīgas pilsētā ar katru gadu palielinās. Arī laulību reģistrāciju skaits ar katru gadu pieaug, salīdzinot ar 2000.gadu laulību reģistrāciju skaits 2007.gadā pieaudzis par 35%. Tas galvenokārt ir saistīts ar to, ka pagājušā gadsimta 70.gadu beigās un 80.gadu sākumā strauji auga dzimstības līmenis, un šai laikā dzimušie ir pašreizējie vecāki.

2.2.attēls Pastāvīgo iedzīvotāju nacionālais sastāvs Kuldīgas rajonā 2008.gadā²

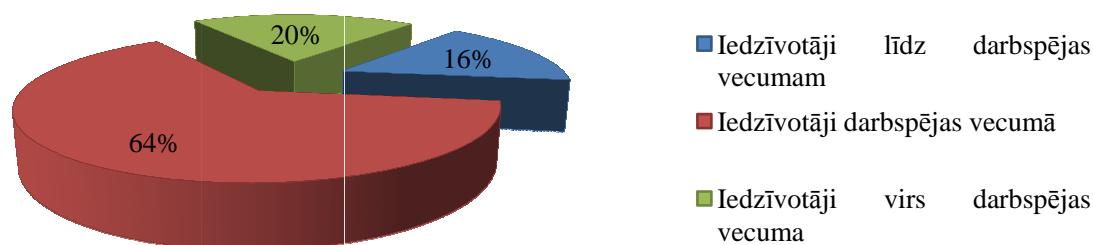
Kā liecina 2.2.attēlā atspoguļotie dati, 32 566 jeb 92% no kopējā iedzīvotāju skaita Kuldīgas pilsētā veido tieši latvieši un latviski runājošie iedzīvotāji. 1 049 jeb 3% veido krievu tautības

¹ http://www.kuldiga.lv/uploaded/Parskati/Parskats_publicais_2007.pdf

² <http://data.csb.gov.lv/Dialog/Saveshow.asp>

pārstāvji, 241 jeb 1% veido baltkrievi, 331, jeb 1% ukraiņi, 180 jeb 0,05% poļi, 689 jeb 2% lietuvieši un 485 jeb 1% citas tautības.

Kuldīgā tāpat kā Latvijā kopumā sievietes ir vairāk kā nekā vīrieši. 2008.gada sākumā, kā liecina CSP dati, Kuldīgas rajonā dzīvo 16 857 vīriešu un 18 684 sievietes.

2.3.attēls Iedzīvotāju skaits līdz darba spējas, darba spējas un virs darba spējas vecuma grupās 2008.gada sākumā¹

Kuldīgā lielākā daļa iedzīvotāju ir darbspējas vecumā, no kopējā iedzīvotāju skaita tie veido 22 626 jeb 64% no kopējā 2008.gadā reģistrēto iedzīvotāju skaita (35 541). 7 193 jeb 20% ir iedzīvotāji virs darba spējas vecumam un 5 722 jeb 16% veido iedzīvotāji līdz darba spējas vecumam. Pastāvīgo iedzīvotāju galvenās vecuma grupas - līdz darbspējas vecumam, darbspējas vecumā un virs darbspējas vecuma - tiek noteiktas atbilstoši attiecīgo gadu likumdošanā noteiktajam darbspējas un pensijas vecumam.

Strādājošo mēneša vidējā darba samaksa Kuldīgas rajonā ir visai pieticīga, ņemot vērā šī brīža ekonomisko situāciju valstī un inflāciju. Privātā sektora komersanti ar nodarbināto skaitu ≥ 50 bruto darba algu 2007.gadā saņēma vidēji Ls 220,50, kas veido neto darba algu Ls 166,36. Salīdzinājumā ar 2006.gada rādītājiem vidējā bruto darba alga gada laikā palielinājusies nieka par Ls 64,57 (neto Ls 50,05). Lai gan salīdzinoši ar 2004.gadu, kad Kuldīgas rajonā dzīvojošie vidējo bruto darba algu saņēma Ls 130,93 (neto Ls 94,33), rādītājs ir palielinājies teju par 59%, tomēr algas apjoms ir salīdzinoši ļoti zems. Salīdzinājumam Rīgā 2004.gadā vidējā bruto darba alga bija Ls 262,86 (neto Ls 183,20). 2007.gadā Rīgā vidējā bruto darba alga sastādīja Ls 510,85 (neto Ls 364,43), kas salīdzinoši ar Kuldīgas rajonā dzīvojošo vidējo bruto darba algu ir par 43% lielāka.

Saskaņā ar Nodarbinātības valsts aģentūras statistiskajiem datiem uz 2008.gada 31.jūliju kopējais bezdarbnieku skaits Kuldīgas rajonā, kuri ilgstoši atrodas aktīvajos nodarbinātības pasākumos 111, no tiem 10, kuri atrodas profesionālā apmācībā, pārkvalifikācijā un

¹ <http://data.csb.gov.lv/Dialog/Saveshow.asp>

kvalifikācijas paaugstināšanā, 48, kuri atrodas algotos pagaidu darbos, 26 kuri atrodas pasākumos noteiktām personu grupām un 27, kuri atrodas pasākumā „Darba izmēģinājumi”.¹

Ekonomika:

Kuldīga vēsturiski nekad nav bijusi izteikti industriāla pilsēta, un arī tagad pilsētā nav lielas ražotnes. Kuldīgas rajona teritorijā reģistrēti vairāk kā 3 000 uzņēmumi dažādās nozarēs. Pēdējos gados uzņēmējdarbību rajonā vidēji gadā reģistrē 100 uzņēmēji. Pārsvarā tie ir sīkie un mazie uzņēmumi ar nodarbināto skaitu līdz 10 strādājošiem. Galvenās uzņēmējdarbības nozares ir: tirdzniecība (36,65%), mežistrāde, mežsaimniecība (12,6%), auto tirdzniecība, pakalpojumi, rezerves daļu tirdzniecība, serviss (10,97%), autotransports (7,72%), sabiedriskās ēdināšanas pakalpojumi (5,69%), būvniecība (4,06%), kokapstrāde (4,06%).

Uzņēmējdarbības veidi ar vislielāko gada apgrozījumu – mazumtirdzniecība, ēku vispārējā būvniecība, kokapstrāde, mēbeļu ražošana, transporta pakalpojumi. Statistikas dati, kas raksturo Kuldīgas ekonomiku:²

2.2.tabula

Ekonomiski aktīvie uzņēmumi pēc to galvenajiem darbības veidiem 2008.gada sākumā (01.02.2008.)

Nozares	Uzņēmumu skaits	% no kopējā uzņēmumu skaita
Tirdzniecība	82	35,65
Mežistrāde, mežsaimniecība	29	12,60
Auto tirdzniecība, serviss	27	10,97
Autotransports	19	7,72
Sabiedriskās ēdināšanas pakalpojumi	14	5,69
Būvniecība	10	4,06
Kokapstrāde	10	4,06
Tūrisma uzņēmumi	8	3,25
Sadzīves pakalpojumi	7	2,84
Sīkražošana, amatniecība	6	2,43
Lauksaimniecība, biškopība, zivkopība	6	2,43
Citas nozares		8,3

Kā redzams 2.2.tabulā atspoguļotajos datos, aktīvākās uzņēmējdarbības nozares Kuldīgā ir tirdzniecība, kas veido 35,65% no kopējā uzņēmumu skaita un mežsaimniecība, kas veido 12,60% no kopējā uzņēmumu skaita.

Ārvalstu investīciju piesaiste notiek sadarbībā ar Latvijas investīciju un attīstības aģentūru (LIAA), kas atbild par ārvalstu investīciju piesaisti Latvijā. LIAA datu bāzēs, kuras ir pieejamas

¹ <http://www.nva.gov.lv/index.php?cid=6&mid=241&txt=248&t=stat>

² <http://www.kuldiga.lv/index.php?cat=210>

uzņēmējiem visā pasaulē, ir iekļauta informācija par nekustamajiem īpašumiem Kuldīgas pilsētā, aģentūras speciālistu rīcībā ir aktuāla informācija par uzņēmējdarbības iespējām Kuldīgā.

2.3.tabula

Lielākie uzņēmumi pēc strādājošo skaita un apgrozījuma (2007.g.)

Uzņēmums	Strādājošo skaits	Apgrozījums milj. LVL
SIA „Linde Pārtika”	334	8,7
SIA „Kuldīgas RPB”	330	5,6
SIA „Kuldīgas tekstils”	163	1,1
SIA „Vēvers”	89	0,8
SIA „Mats”	87	1,3
SIA „Mobile A”	80	0,8
SIA „I.Zeberiņa grāmatnīca”	65	1,06
SIA „Būvmateriālu apgādes serviss”	61	3,2
SIA „Simra”	61	0,7
SIA „Mars”	59	0,9

Lai gan visaktīvākā uzņēmējdarbības forma Kuldīgā ir tirdzniecība, kuras attīstībai tiek pievērsta pastiprināta uzmanība arī no ārvalstu investoriem, Kuldīgā tiek domāts arī par izglītības sistēmas attīstību un pilnveidošanu.

Kuldīgas pilsētas un tuvāko pašvaldību izglītības sistēmas raksturojums:

Vispusīgi attīstīti un izglītoti cilvēki ir pilsētas lielākā vērtība. Kuldīgā iedzīvotāji var saņemt kvalitatīvu izglītību mūža garumā. Strauja modernas, kvalitatīvas un daudzveidīgas mūžizglītības sistēmas izveide pēc LR neatkarības atjaunošanas ir viena no galvenajām Kuldīgas stiprajām pusēm un izaugsmes iespējām.

Kuldīgas rajonā kopumā darbojas sešas PII, kurās 2007.gadā kopējais bērnu skaits bija 1 153, pedagogisko darbinieku skaits 89.¹

Kuldīgas pilsētā darbojas 4 PII, ar kvalitatīvu pedagogu sastāvu, tradīcijām bagātas PII: PII „Ābelīte”, PII „Taurenītis”, PII „Cīrulītis”; speciālā PII „Bitīte” (šajā bērnu dārzā papildus bērnu sagatavošanai skolai ir arī apmācības programmas bērniem ar valodas attīstības traucējumiem un bērniem ar palēninātu garīgo attīstību vai garīgās attīstības atpalcību).

Katru gadu īpaša uzmanība tiek veltīta pilsētas izglītības iestāžu fiziskās vides atjaunošanai un labiekārtošanai, uzskatot, ka tas ir viens no ļoti svarīgajiem faktoriem izglītības procesa kvalitātes paaugstināšanā. Taču Kuldīgā vietu bērnodārzā nav ap 170 mazajiem pilsētniekiem un 60 rajona bērniem. Bērnu skaita ziņā tie būtu vēl gandrīz divi pilni bērnodārzi. Uzņemšanā priekšroku dod Kuldīgā deklarētiem bērniem, taču ļoti grūti ir izsekot, vai deklarētā dzīvesvieta ir patiesa vai fiktīva.

¹ <http://data.csb.gov.lv/Dialog/Saveshow.asp>

Lai atbalstītu strādājošos, Kuldīgā darba devējiem tika dota iespēja rakstīt pašvaldībai motivētu lūgumu uzņemt darbinieka bērnu dārziņā ārpus kārtas. Taču tas ir novedis pie tā, ka veidojas jau otra rinda. Tādēļ pašlaik tiek diskutēts par to, vai šādu kārtību vispār neatcelt, jo tādējādi tiek izstumti bērni no pamatrindas. Kuldīgas bērnudārzos nav arī rotaļu grupas, jo visas telpas ir maksimāli aizpildītas visu darba dienu. Līdz ar to vecākiem nav iespēju kaut uz dažām stundām savu bērniņu atstāt pieskatīšanai bērnudārzā. Bērnu pieskatīšanai var atrast aukles, bet bērniem, lai pilnvērtīgi un vispusīgi attīstītos, ir vajadzīga vienaudžu sabiedrība.¹

2.4. Uzņēmuma organizatoriskā struktūra un vadība, nodarbināto skaits

Personālam, kā uzņēmuma resursa loma aizvien pieaug. Darba spēka kompetence un radošais potenciāls ir nozīmīgs faktors īpaši jau izglītības jomā. Darbinieka spējas ģenerēt ideju, radīt un izgudrot aizvien jaunas uzņēmuma attīstības iespējas tiek vērtēts kā produkts ar visaugstāko pievienoto vērtību. Katra uzņēmuma veiksmīgas attīstības pamats ir cilvēkresursi - darbinieki, kuri attīsta produktu/ pakalpojumu, veicina tā virzīšanu tirgū, strādā ar klientiem, kontrolē uzņēmuma ekonomisko stāvokli. Tādējādi viens no svarīgākajiem projekta īstenošanas nosacījumiem ir pareiza, kvalificēta un laba personāla atlase un piesaistīšana.

Saskaņā ar MK 2006.gada 1.janvāra noteikumu Nr.735 „*Noteikumi par minimālo un maksimālo izglītojamo skaitu valsts un pašvaldību vispārējās izglītības iestādes klasēs, pirmsskolas izglītības iestādes grupās, speciālās izglītības iestādēs un sociālās un pedagoģiskās korekcijas klasēs*” II sadaļas „*Izglītojamo skaits grupā pirmsskolas izglītības programmas apguvei*” 4.punktā noteikto, pirmsskolas izglītības programmu apguvei skaits vienā grupā:

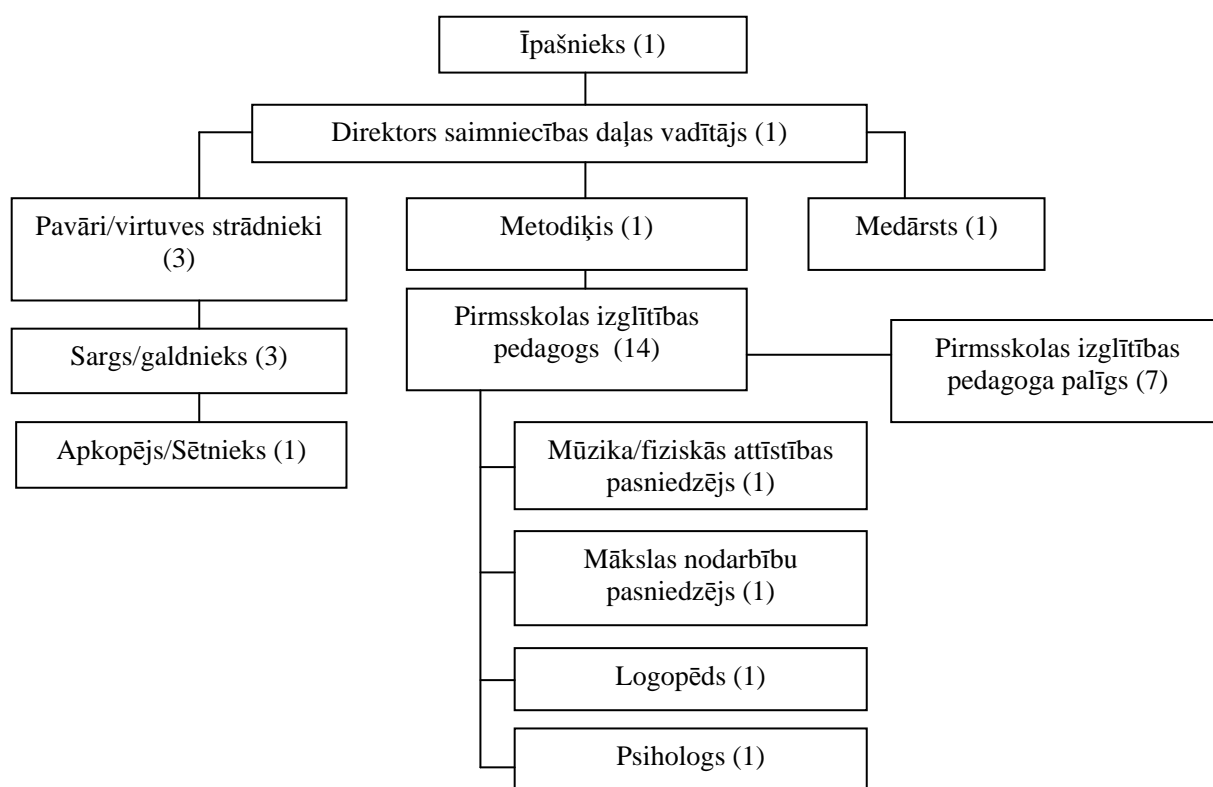
- vecumā no 1 - 2 gadiem (pilsētās un pilsētās ar lauku teritoriju 10 - 14 bērni, pārējās apdzīvotās vietās no 8 - 14 bērni);
- vecumā no 2 - 3 gadiem (pilsētās un pilsētās ar lauku teritoriju 10 - 16 bērni, pārējās apdzīvotās vietās no 8 - 16 bērni);
- vecumā no 3 - 5 gadiem (pilsētās un pilsētās ar lauku teritoriju 10 - 24 bērni, pārējās apdzīvotās vietās no 8 - 24 bērni);
- vecumā no 5 - 7 gadiem (pilsētās un pilsētās ar lauku teritoriju 12 - 26 bērni, pārējās apdzīvotās vietās no 8 - 24 bērni).

Lai gan normatīvajos aktos ir noteikts bērnu maksimālais un minimālais skaits grupiņās, tomēr, ņemot vērā praksi un vispārējo situāciju valstī, daudzās no PII minētie noteikumi netiek ievēroti. Pēc darba autora domām, tas ir rupjš likuma pārkāpums, katram bērnam ir nepieciešama individuāla pieeja un apmācība. Milzīgais bērnu skaits grupā, protams, vienlaicīgi novērš garās rindas uz bērnu dārziem, taču paralēli rada vairākus mīnusos (bērniem, lielā skaita dēļ tiek

¹ http://www2.la.lv/lat/arhivs/problemu_raksti/?doc=1582 (05.04.2008.)

pievērsta mazāka uzmanība, līdz ar to palielinās negadījumu skaits, samazinās drošība, arī bērnu individualitātes un psiholoģijas videi tiek pievērsta mazāka uzmanība), kā arī virkne citu mīnusi, kuri rodas lielā bērnu skaita dēļ grupiņās.

Saskaņā ar MK 10.03.2000. noteikumi Nr.347 „Noteikumi par prasībām pedagogiem nepieciešamajai izglītībai un profesionālajai kvalifikācijai”, lai kļūtu par PII pedagogu ir nepieciešama profesionālā augstākā pedagoģiskā izglītība, skolotāja kvalifikācija pirmsskolā pirmsskolas speciālās izglītības pedagogam ir nepieciešama profesionālā augstākā pedagoģiskā izglītība, skolotāja kvalifikācija konkrētā speciālās izglītības novirzienā. Augstāk minēto noteikumu 2.punkts nosaka, kādas izglītības programmas un cik ilgā laikā jāapgūst, lai iegūtu pedagoģisko izglītību. Bērnu izglītības un attīstības centra „KRIKSIS” plānoto darbinieku sastāvu skatīt 2.4.attēlā.

2.4.attēls Centra plānotā uzņēmuma organizatoriskā struktūra

Centrā plānotais darbinieku sastāvs: uzņēmuma īpašnieks (viena amata vieta), direktors - saimniecības daļas vadītājs (viena amata vieta), metodiķis (viena amata vieta), atbilstoši plānotajam bērnu skaitam centrā (80) un to sadalījumam pa vecuma grupām un grupu lielumiem, atbilstoši normatīvo aktu prasībām: 3 grupas līdz 10 bērniem līdz 3 gadu vecumam, 4 grupas līdz 15 bērniem virs 3 gadu vecuma, kopā 7 grupas, katrā grupā nodrošinot 2 pirmsskolas izglītības pedagogus (14 (četrpadsmit) amata vietas), pirmsskolas izglītības pedagoga palīgus, jeb auklītes

(7 (septiņas) amata vietas), mūzikas, fiziskās attīstības pasniedzēju (viena amata vieta), mākslas nodarbību pasniedzēju (viena amata vieta), logopēdu (viena amata vieta), psihologu (viena amata vieta), medārstu (medmāsa) (viena amata vieta), pavārus/ virtuves strādniekus (trīs amata vietas), sargus/galdnieku (trīs amata vietas), apkopēju/sētnieku (viena amata vieta). Kopā 36 (trīsdesmit seši) darbinieki, kas nodrošinātu centra pastāvīgu darbību 24 stundu garumā.

Personāla izvēlei tiks rīkota speciāla atlase, jo personāla atlases mērķim ir sakritība starp kandidāta kompetenci un amata prasībām, organizācijas korporatīvo kultūru, mērķiem un iekšējo sadarbību. Pārāk kvalificēts vai nepietiekoši kvalificēts kandidāts var tā arī nespēt iedzīvoties uzņēmumā, adaptēties kolektīvā un pamest uzņēmumu, paaugstinot personāla apriti uzņēmumā tādējādi radot uzņēmumam papildus izmaksas. Pastāvīgs personāls uzņēmumā ir viena no lielākajām uzņēmuma bagātībām.

2.5. Projekta mērķu apraksts

Īstenotu maģistra darba virsmērķi - dibināt jaunu bērnu izglītības un attīstības centru „KRIKSIS”, plānotajai mērķauditorijai Kuldīgas pilsētā un tuvējos pagastos dzīvojošajiem bērni.

Projekta uzdevumi mērķu sasniegšanai:

- radīt jaunu daudzfunkcionālu un modernu mūsu laikiem atbilstošu bērnu izglītības un attīstības centra ēku;
- darbā ar bērniem nozīmīga ir saistība ar dabu, izmantojot gan dabas materiālus, gan organizējot nodarbības ārpus telpām, tādējādi izveidot izcili labiekārtotu centra āra teritoriju;
- nodrošināt telpu labiekārtošanu ar ekoloģiskām un veselībai nekaitīgām mēbelēm, modernu tehniku un projekta mērķim atbilstošu interjeru;
- nodrošināt kvalificētu, pastāvīgu, mērķtiecīgu, entuziastisku, attīstīties vēlošu, motivētu un saliedētu kolektīvu;
- izstrādāt individuālu un inovatīvu bērnu apmācības un izglītības metodiku;
- izstrādāt elastīgu cenu politiku;
- nodrošināt kvalitatīvu apkalpošanu;
- izstrādāt atbilstošu mārketinga koncepciju, nodrošinot stabilas pozīcijas tirgū;
- regulāri sekot līdz tirgus ekonomikas un likumdošanas izmaiņām;
- piesaistīt arvien jaunus finanšu resursus centra attīstībai, paplašināšanai vai jaunu centru radīšanai.

Pēc darba autora domām, centra būvniecība ir nepieciešama, lai sekmētu Kuldīgas rajona un pilsētas attīstības vīzijas uzdevuma - konkurētspējīgu izglītības iespēju nodrošināšana visiem Kuldīgas rajona un pilsētas iedzīvotājiem - realizēšana.

Darba autors uzskata, ka jaunas PII būvniecības rezultātā tiks nodrošināti šādi ieguvumi:

- tiks nodrošināta pirmsskolas izglītības pakalpojumu pieejamība vismaz 80 Kuldīgas pilsētas un apkārtējo pagastu bērniem, tais skaitā arī bērniem no 1 - 3 gadu vecumam, kā arī piecgadīgajiem un sešgadīgajiem bērniem, kuru sagatavošana skolai ir obligāta;
- tiks nodrošinātas LR sanitāri higiēniskajām prasībām atbilstoši mācību apstākļi;
- uzlabosies sociālie un ekonomiskie apstākļi ģimenēm, kuru bērnus varētu nodrošināt ar vietām PII;
- sakarā ar vecāku un jaunās bērnu izglītības un attīstības centrā no jauna pieņemto darbinieku iesaistīšanos darba tirgū, pilsētas budžeta ienākumu daļā palielinātos iedzīvotāju ienākuma nodokļa daļa, kā arī samazinātos sociālo pabalstu apjoms šīm ģimenēm.

Projekta īstenošanas rezultātā Kuldīgā pieaugs bērnu nodrošinājums ar vietām PII, palielināsies nodarbinātības līmenis, mainīsies iedzīvotāju migrācijas saldo, samazināsies PII bērnu un darbinieku saslimstības līmenis, tiks nodrošināta bērnu sagatavotība skolai, kā arī veicināta pašvaldību līdzekļu ekonomija saistībā ar PII uzlabojumiem.

Taču, lai pārliecinātos par to, ka projekts Latvijas tautsaimniecībā ir aktuāls, attīstīties perspektīvs ir nepieciešams veikt detalizētu pirmsskolas izglītības sistēmas nozares izpēti.

3. Nozares izpēte

3.1. Nozares pamatrādītāji, nozares svarīgums Latvijas tautsaimniecībā

Pagājušā gadsimta 70.gadu beigās un 80.gadu sākumā strauji auga dzimstības līmenis, un šai laikā dzimušie ir pašreizējie vecāki, ņemot vērā CSP datus. Vidējais mātes vecums, bērnam piedzimstot, pašlaik Latvijā ir aptuveni 26 gadi. Savukārt 90.gadu sākumā ievērojami samazinājās iedzīvotāju dzimstība un par vairāk nekā par pusi tika samazināts PII skaits.

1991.gadā Latvijā bija 1 120 PII, bet 2005./2006.mācību gadā - 553 PII ar 50 466 vietām. Pašlaik bijušajās bērnodārzu ēkās mājīgi iekārtojušies dažādi komersanti - frizētavas, solāriji u.c. Tiesa gan, pašreizējās demogrāfiskās prognozes nesola vieglus laikus, bet gan liek saspringt vēl vairāk.

Atbilstoši CSP datiem 2006.gada beigās Latvijā bija 557 PII, kas spētu nodrošināt ar 65 753 vietām. Taču jau 2005.gada 1.septembrī pirmsskolas vecuma bērnu skaits Latvijā bija 75 000 jeb 63% no kopējā pirmsskolas vecuma bērnu skaita Latvijā, tādējādi radot bērnu dārzu un bērnu izglītības attīstības centru pieprasījuma pārākumu pār piedāvājumu.

Risinot šo problēmu, attiecībā uz komersantiem ir divi varianti - nepagarināt ar nomātājiem īres līgumus, vai privātos komersantus, kuru īpašumā atrodas šī infrastruktūra, aicināt tajā izveidot PII, maksājot par to noteiktu pieejamības maksu, vai esošās PII paplašināt uz jau esošās infrastruktūras bāzes.

Pēc darba autora domām, risinājums valsts līmenī izveidojušais problēmai ir vienkārši izsecināms, taču sarežģīti īstenojams - jābūvē bērnodārzi.

Lai pārliecinātos par to, ka pieprasījums pēc PII palielināsies arī turpmāk, ir nepieciešams izanalizēt demogrāfisko situāciju Latvijā (dzimstības, mirstības tendences, laulību reģistrāciju skaitu u.c.).

3.2. Demogrāfiskā situācija Latvijā

Dzimstība Latvijā sāka samazināties pēc 1987.gada. 1991.gadā dzimstības un mirstības attiecība kļuva negatīva. Nedaudz dzimstība sāka palielināties no 1998.gada. Varētu teikt, ka lēni, bet tomēr demogrāfiskā situācija uzlabojas, kas daļēji sakrīt ar obligātās izglītības paplašināšanu, ietverot piecgadīgo un sešgadīgo bērnu apmācību.

Augstāk minēto tendenču un sociāli ekonomisko apstākļu iespaidā ir izveidojušās rindas uz pirmsskolas izglītības iestādēm, it īpaši republikas nozīmes un rajonu centru pilsētās. Strauji pieaugošais pieprasījums pēc pirmsskolas izglītības rada problēmas pašvaldībām, jo vispārējās

izglītības pakalpojumi ir jānodrošina visiem attiecīgas pašvaldības bērniem neatkarīgi no viņu skaita.¹

3.1.tabula

Dzimstības tendences Latvijā²

Gads	Dzimuši	
	pavisam	uz 1 000 iedzīvotājiem
1985	39 751	15.4
1995	21 595	8.7
2000	20 248	8.5
2001	19 664	8.3
2002	20 044	8.6
2003	21 006	9
2004	20 334	8.8
2005	21 497	9.3
2006	22 264	9.7
2007	23 273	10.2

CSP dati liecina, ka 2007.gadā valstī piedzima 23 273 bērni jeb par 1 009 bērniem vairāk nekā 2006.gadā, taču salīdzinājumā ar 1985.gadu, kad Latvijā bija vislielākais dzimušo skaits tas ir 1,7 reizes mazāk. 2007.gadā dzimušo skaits uz 1 000 iedzīvotājiem - 10,2 bērni ir augstākais rādītājs pēdējos 13 gados.

Summārais dzimstības koeficients ir vidējais bērnu skaits, kuri varētu piedzimt vienai sievietei viņas dzīves laikā, ja dzimstība katrā vecuma grupā saglabātos aprēķina gada līmenī.³

3.2.tabula

Summārais dzimstības koeficients 1995. - 2007.gadā Latvijā⁴

	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Sievietes 15 - 49 gadu vecumā	36	34.2	33.3	33.9	35.5	34.3	36.4	37.8	39.8
< 20	29.9	18.3	17.2	16	16.6	16.1	15.9	17.7	17.9
20 - 24	98.9	78.7	75.2	72.6	74.2	69.6	67.3	67.3	67.8
25 - 29	72.7	79.7	76.4	80.3	82.7	78.3	84.3	86.6	90.4
30 - 34	33.5	46.4	47.1	51.2	55.4	53.2	60.5	62.5	65.4
35 - 39	15.4	19.3	20.2	21.1	22.4	24.7	27.7	29.6	33
40 - 44	3.4	4.8	5	4.9	5.6	5.7	5.7	6.6	7.4
45 - 49	0.3	0.3	0.3	0.4	0.3	0.3	0.4	0.3	0.4

2007.gadā uz 1 000 sievietēm fertīlajā (15 - 49 gadu) vecumā piedzima 40 bērni, kas salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu ir par 2 bērniem jeb 4% vairāk. Kopš 1995.gada (36 dzimušie) šis rādītājs pieaug.

¹ http://www.liaa.gov.lv/uploaded_files/Cesu_bd_TEP%20final.pdf

² <http://data.csb.gov.lv/Dialog/Saveshow.asp>

³ <http://data.csb.gov.lv/DATABASE/Ikgad%E7jie%20statistikas%20dati/Iedz%EEvot%E2ji/04-00.htm>

⁴ <http://data.csb.gov.lv/Dialog/Saveshow.asp>

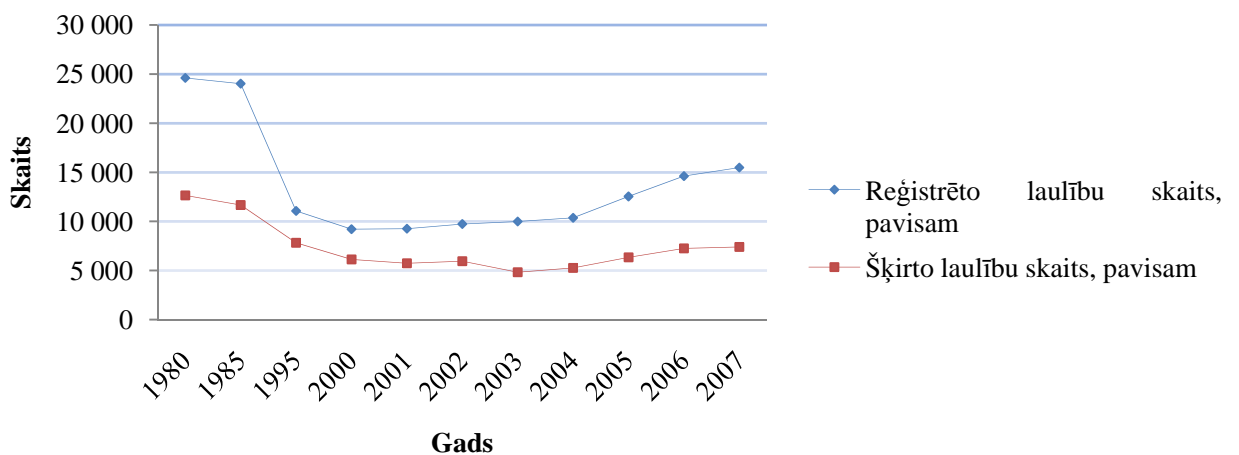
Jaundzimušā mātes vidējais vecums pēdējo 17 gadu laikā pieaudzis no 26 līdz 28 gadiem, bet, piedzimstot pirmajam bērnam, no 23 līdz 25 gadiem.

3.3.tabula

Mātes vidējais vecums, piedzimstot bērnam 1990. - 2007.gadā Latvijā

Gads	Vidēji	Pirmajam bērnam dzimstot	Otrajam bērnam dzimstot	Trešajam un nākamajiem bērniem dzimstot
1990	25.9	23.2	27	30.7
1995	26	23.5	27.4	31.3
2000	27.3	24.4	28.7	32.5
2001	27.4	24.6	28.9	32.8
2002	27.6	24.8	29.1	32.7
2003	27.6	24.9	29.3	32.7
2004	27.7	25	29.6	33.1
2005	28	25.2	29.7	32.4
2006	28	25.3	29.9	33.3
2007	28.2	25.4	30.1	33

Astoņdesmitajos gados vairāk nekā 85% bērnu dzima reģistrētās laulībās. Vēlākajos gados reģistrētā laulībā dzimušo bērnu īpatsvars ir būtiski samazinājies no 83% 1990.gadā līdz 56,9% 2006.gadā. 1987.gadā Latvijā bija 650 tūkstoši sieviešu 15 - 49 gadu vecumā. Šī vecuma sieviešu skaits ik gadu samazinājās un 2000.gadā tas bija 590 tūkstoši.¹

3.1.attēls Reģistrētās un šķirtās laulības²

Tā kā fertīlo vecumu jau sasniegušas divdesmitā gadsimta astoņdesmitajos gados dzimušās meitenes, tad tālāka šī vecuma sieviešu skaita samazināšanās vairs nenotiek. Arī 2007.gadā Latvijā bija 586 948 tūkstoši sieviešu 15 - 49 gadu vecumā jeb 47,71% visu sieviešu kopskaitā

¹ http://www.csb.gov.lv/csp/events/csp/events/?mode=arh&period=07.2007&cc_cat=471&id=2919# (12.07.2007.)

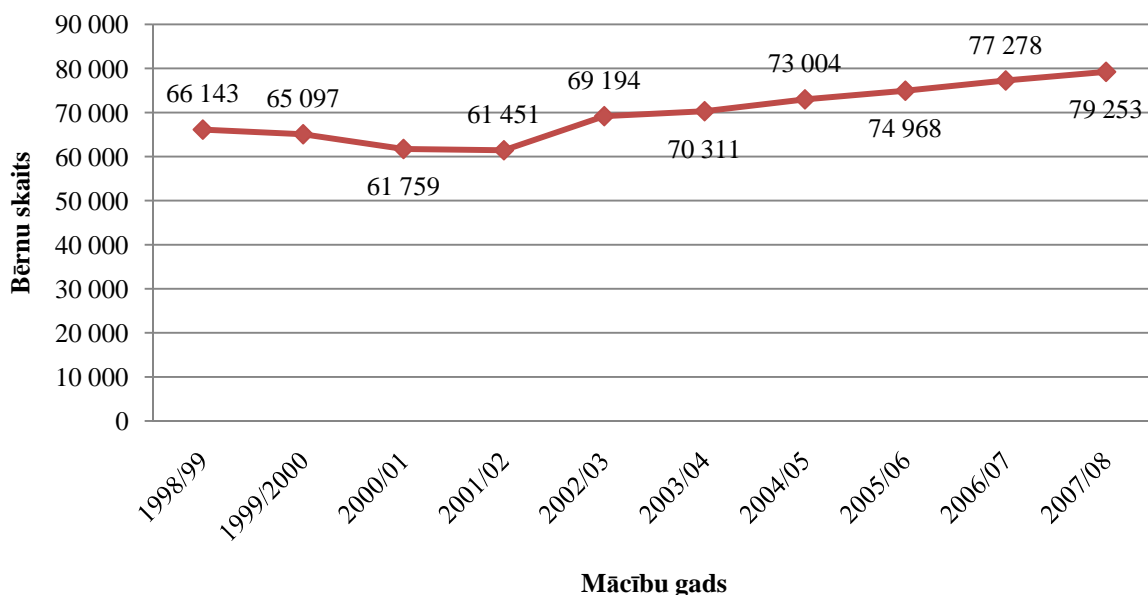
² <http://data.csb.gov.lv/Dialog/Saveshow.asp>

(1 230 271). Augstākie dzimstības rādītāji ir sievietēm 20 - 29 gadu vecumā. Arī šīs grupas sieviešu īpatsvars fertīlā vecuma sieviešu kopskaitā pieaudzis no 13,71% 2007.gadā līdz 14,02% 2008.gada sākumā.

Gados jaunu sieviešu skaita pieaugums, kā arī laulību intensitātes pieaugums, ļauj prognozēt arī tālāku dzimstības pieaugumu.

3.3. Bērnu skaita dinamika PII Latvijā

Pirmsskolas izglītības galvenais uzdevums ir bērnu sagatavot skolai. Latvijā pirmsskolas izglītību bērniem iespējas apgūt latviešu, krievu, poļu, ukraiņu mācību valodās. Veiksmīgi ir notikusi Izglītības likuma 4.panta norma par obligāto piecgadīgo un sešgadīgo bērnu sagatavošanu pamatizglītības apguvei īstenošana. Piecgadīgo un sešgadīgo bērnu obligāta sagatavošana skolai nozīmē visu šī vecuma bērnu iekļaušanu pirmsskolas izglītībā.

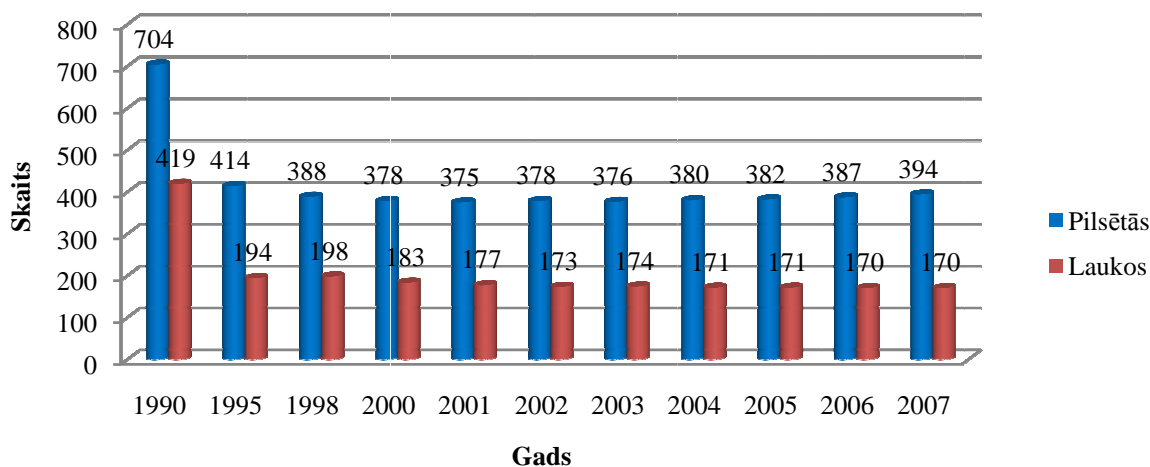
3.2.attēls *Bērnu skaits visās pirmsskolas izglītības iestādēs Latvijā¹*

Kopš 1998.gada PII iesaistīto bērnu skaits palielinājies par 13 110 bērniem. Pieaudzis arī PII, kas īsteno pirmsskolas izglītības programmas kopējais skaits, lai gan salīdzinājumā ar 80 un 90 gadiem, tas salīdzinoši tik un tā vēl ir neliels.

1990.gadā Latvijā kopā bija reģistrētas 1 123 PII, taču jau 1995.gadā skaits saruka uz 608 PII. 2003.gadā valstī darbojās tikai 550 PII, taču kopš 2003.gada PII skaits valstī ar katru gadu

¹ <http://data.csb.gov.lv/Dialog/Saveshow.asp>

pieaug, 2004.gadā valstī kopumā darbojās 551 PII, 2005.gadā 553 PII, 2006.gadā 557 un 2007.gadā 564 PII. Liela atšķirība ir vērojama arī PII atrašanās vietai, pilsētā vai lauku teritorijā.

3.3.attēls Pirmskolas izglītības iestāžu skaits Latvijā¹

Kā liecina, 3.3.attēlā atspoguļotie dati, ko apkopojusi CSP, atšķirība starp laukos un pilsētās reģistrētajām PII ir dramatiska. Ja pilsētās kopumā 2007.gadā darbojās 394 PII, tad laukos tai pat laikā tikai 170 PII.

Lai gan PII skaits valstī ar katru gadu pieaug, tomēr izglītības iestāžu **skaits joprojām nav pietiekams** - rindā uz vietām pirmskolas izglītības iestādēs 2007. - 2008.mācību gadā gaidīja 22 753 bērni. Salīdzinot ar pagājušo gadu, bērnu skaits rindā uz vietām PII ir samazinājies tikai par 2 134 vietām.²

No (2007. - 2008.) mācību gadā rindā esošajiem 22 753 bērniem vislielāko skaitu veido bērni vecumā:

- no 1 līdz 2 gadu vecumam (36%);
- no 2 - 3 gadiem (27%);
- no 3 - 4 gadiem (13%);
- no 4 - 5 gadiem (5 %).³

Arī izmaiņas likumdošanā pēdējos gados veicinājušas lielo pieprasījumu pēc PII, kā, piemēra, 2002.gada 1.septembrī stājās spēkā Izglītības likuma 4.panta norma par visu piecgadīgo un sešgadīgo bērnu obligāto sagatavošanu skolai, kā arī 2004.gadā mainījās bērnu kopšanas atvaļinājuma pieļaujama ilgums, kas līdz 2004.gadam tas bija, līdz bērns sasniedzis *trīs* gadu vecumu, taču jaunajā redakcijā - noteiktā robeža ir bērna *pusotra* gada vecuma sasniegšana.

¹ <http://data.csb.gov.lv/Dialog/Saveshow.asp>

² <http://gimene.info/komercizinas?aid=1539>

³ <http://www.prcentrs.lv/article/?id=3205>

Atbilstoši demogrāfiskajām prognozēm, augstais pieprasījums pēc vietām PII saglabāsies vēl aptuveni desmit divpadsmit gadus - līdz 2019.gadam, kad šis pieprasījums tiek prognozēts vēl lielāks nekā šogad. Plānots, ka tikai ap 2024.gadā pieprasījums pēc PII un rindas uz tiem varētu sākt samazināties un apmēram 2035.gadā - izlīdzināties ar piedāvājumu.¹

Pēc darba autora domām, viens no risinājumiem ir īstenot PII būvniecību ar publiskā un privātā kapitāla palīdzību uz ilgtermiņa sadarbības pamata starp pašvaldību un privātā sektora kapitālsabiedrību, savstarpēji (pašvaldības un privātā partnera starpā) sadalot ieguldījumus un riskus. Lai gan Latvijā šī pieeja ir salīdzinoši jauna, pasaulē tā darbojās jau ilgu laiku un ir kļuvusi par plaši izmantojamu pieeju projektu realizācijai.

Kā otrs risinājums ir maksimāli, ņemot vērā faktu, ka Kuldīgas pilsēta atrodas ES struktūrfondu ietvaros plānoto īpaši atbalstāmo teritoriju saraksta augšdaļā, izmantot 2007. - 2013.gada programmēšanas perioda ES struktūrfondu operacionālo programmu piedāvātos finanšu resursus, tādējādi samazinot pašu ieguldījumu, vienlaicīgi nodrošinot augsta pakalpojuma sniegšanas kvalitāti un jaunu PII būvniecību valstī.

Abu šo papildus finanšu resursu piesaistes rezultāta, kā arī sadarbības ietvaros varētu tikt sniegts kvalitatīvās un pieejamāks pakalpojums, nodrošināta projekta sekmīga īstenošana, kā arī ietaupīti finanšu resursi projekta realizācijas procesā. Taču, lai sekmīgāk izprastu abu alternatīvu piedāvātās priekšrocības un trūkumus, nākošajā nodaļā, tiks iztirzātas kā VPP, tā arī ES struktūrfondu alternatīvas un iespējamie finansiālie ieguvumi sadarbības sekmīgas īstenošanas rezultātā.

¹ http://www.lv.lv/index.php?menu_top=EV

4. Projekta īstenošanas alternatīvu analīze

4.1. Publiskā un privātā partnerība (PPP/VPP)

VPP vispārēja analīze:

Pēdējos desmit gados pasaulē mēģina rast risinājumus sekmīgai publisko pakalpojumu sniegšanai, infrastruktūras attīstīšanai un uzturēšanai, kas veicinātu ekonomisko izaugsmi un nodrošinātu sabiedrības labklājību. Valsts budžeta līdzekļi ir nepietiekami, lai tieši finansētu nepieciešamās vajadzības. Ierobežotā valsts budžeta līdzekļu pieejamība investīciju projektu īstenošanai nozīmē nepietiekamu infrastruktūras uzturēšanu un attīstību, kas tautsaimniecībā rada negatīvas sekas, samazinot sabiedriskā sektora efektivitāti, valsts pamatlīdzekļu vērtību un to ekonomisko atdevi. Līdz ar to, meklējot iespējamus resursus tālākai infrastruktūras un sniegto pakalpojumu attīstībai, lai varētu turpināt tautsaimniecības izaugsmi, ir skaidrs, ka valstij agrāk vai vēlāk ir jāsāk skatīties, kā attīstīt publisko infrastruktūru un pakalpojumus partnerībā ar privāto partneri. Šīs sadarbības ietvaros ir izveidojusies un attīstījusies valsts un privātā partnerība.¹

VPP sadarbība starp valsts vai pašvaldības institūciju un privātā sektora komersantu, kuras ietvaros kāds publiskais pakalpojums vai objekts uz līguma pamata tiek nodots privātajam komersantam uz noteiktu laika periodu un nosacījumiem, lai nodrošinātu publiskos pakalpojumus un piesaistītu privātā sektora resursus. VPP pieejas izmantošana atbilstoši pasaules praksei ir raksturīga ar to, ka tā nenoslogo pašvaldību budžetus ar lielām kredītsaistībām, jo projektu finansēšana un īstenošana vismaz daļēji tiek uzticēta privātam sektoram. Tai pašā laikā VPP projektos saglabājas valsts vai pašvaldības pārraudzība, izstrādājot „pakalpojumu standartus” un iekļaujot tos sadarbības līgumos ar privāto sektoru.²

Pasaulē vairāk kā 30 valstīs VPP jau ir kļuvis par tradicionālu instrumentu publisko investīciju projektu realizācijā, kur tas ir ļāvis realizēt nozīmīgu skaitu infrastruktūras projektu. VPP kā valsts attīstības instrumentu izmanto tādās valstīs kā Kanāda, Lielbritānija, Norvēģija, Somija, Zviedrija, ASV, Francija, Grieķija, Vācija, Portugāle, Spānija, Austrālija un virkne citu pasaules valstu.³

VPP jēdziens ietver vismaz divus būtiskus aspektus: *ekonomisko* nozīmē to, ka VPP projekts nedrīkst būt pašmērķis, saimnieciski izdevīgākais risinājums, un detalizēti ieguldījumam atbilstošās vērtības (IAV) aprēķiniem jābūt projekta izdevīguma pamatā un *juridisko* atbilstošas

¹ [http://www.liaa.gov.lv/uploaded_files/10PIEL/\(Vadlinijas%20PPP%202008\).pdf](http://www.liaa.gov.lv/uploaded_files/10PIEL/(Vadlinijas%20PPP%202008).pdf)

² <http://www.konsorts.lv/page.php?id=26>

³ http://www.ppp.gov.lv/view_60.html

iepirkuma procedūras norise, kas ļauj publiskajam sektoram efektīvi iepirkt šādus pakalpojumus, jo ne visos gadījumos zemākā cena nozīmē lielāku IAV nodokļu maksātājam.

Izglītības nozares PPP projektu realizācijas stipro un vājo pušu, iespēju un draudu analīzē (skatīt 4.1.tabulu).

4.1.tabula

VPP stipro, vājo, iespēju un draudu, jeb SVID analīze¹

STIPRĀS PUSES	VĀJĀS PUSES
<ul style="list-style-type: none"> - Gan pašvaldību, gan valsts līmenī ir apzinātas izglītības nozares infrastruktūras vajadzības; - Lielākā daļa nozares pakalpojumu ir pašvaldību veicamās funkcijas saskaņā ar likumu, tas nozīmē, ka pašvaldībām ir jā rūpējas par sniegto pakalpojumu sniegšanu; - Ir izstrādāta standarta dokumentācija pirmsskolas izglītības PPP projekta izstrādei un realizācijai; - Pašvaldībām ir pieejams bezmaksas standarta pirmsskolas izglītības iestādes tehniskais projekts. 	<ul style="list-style-type: none"> - Nepastāv vērā ņemama pieredze PPP projektu realizācijā Latvijā; - Pašvaldības nav informētas un nav zinošas par PPP izmantošanas iespējām un priekšrocībām; - Privātais sektors nav informēts un nav zinošs par PPP izmantošanas iespējām nozarē; - Ir sliktā pieredze ar pašvaldības apņemšanos daļēji finansēt sporta halles.
<p>IESPĒJAS</p> <ul style="list-style-type: none"> - PPP projektu realizācijā izglītības nozarē ir ievērojama ārvalstu pieredze, kura ir pielietojama Latvijā; - Izglītības nozares PPP projektu realizācijai ir vidējs potenciāls un sagaidāmie ieguvumi; - Sakārtojot izglītības nozares vajadzības, pašvaldības realizē vairākas valsts nozīmes programmas (NAP, Ilgtspējīgas attīstības programma, u.c.) un padara pašvaldības vidi konkurētspējīgāku un pievilcīgāku. 	<p>DRAUDI</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pašvaldību pretestība vai bailes iesaistīties izglītības PPP projektos, jo līdz šim nozares projekti tika finansēti no valsts budžeta; - Var ieilgt periods, kurā publiskā sektora pārstāvji izpratīs PPP priekšrocības un iespējas, jo izglītības nodrošināšana vēsturiski ir pašvaldību un valsts funkcija, līdz ar to nepieciešama gan iestāžu vadītāju, gan pašvaldības un valsts darbinieku domāšanas maiņa; - Iedzīvotāju skaita svārstības reģionos, jauniešu pārceļšanās uz Rīgu.

Viens no būtiskākajiem trūkumiem PPP projektu ieviešanas īstenošanai Latvijā ir salīdzinoši zemā pieredze, šādu projektu īstenošanā, kas vienlaicīgi pagarina projekta saskaņošanas, realizācijas un ieviešanas posmus. Jaunās vēl neiepazītās normatīvās bāzes izziņāšana var novest pie dažādu kļūdu un neatbilstību risku rašanās varbūtības bāzes. Taču PPP projektu īstenošana vienlīdz nodrošinātu kā publiskā pakalpojuma objektu attīstību, piemēram, jaunu PII būvniecību Latvijā, gan privāto partneru komercdarbības attīstības veicināšanu valstī.

Pamatnostādnes nosaka, ka jebkurā PPP projektā Latvijā ir jāievēro šādi principi:

- Sekmēt kvalitatīvu un lietderīgu publisko investīciju projektu īstenošanu, kuri sniedz pierādījumus par IAV esamību projektā.

¹ http://www.ppp.gov.lv/fetch_995.html

- Panākt efektīvāku sabiedrības vajadzību apmierināšanu, ar PPP palīdzību piedāvājot inovatīvus risinājumus un nodrošinot publisko pakalpojumu plašāku pieejamību.
- Veicināt atbilstošu un samērīgu risku identifikāciju, kvantifikāciju un pārdali PPP projektos.
- Panākt, lai visā PPP projektu ciklā tiktu ievērota atklātība, caurspīdīgums un godīgums.
- Nodrošināt PPP projektu atbilstību Tautsaimniecības vienotai stratēģijai.¹

VPP īstenošanā iesaistītās puses:

VPP politiku Latvijā īsteno Ekonomikas ministrija (EM), saskaņā ar EM nolikumu, EM ir vadošā valsts pārvaldes iestāde, kas izstrādā VPP politiku un koordinē tās īstenošanu.

Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra (LIAA), saskaņā ar tās nolikumu, izstrādā priekšlikumus VPP attīstības veicināšanai un konsultatīvi atbalsta attiecīgu projektu izstrādi un īstenošanu.

Iepirkumu uzraudzības birojs (IUB) - ir atbildīgs par veikto iepirkuma procedūru atbilstību normatīvajos aktos noteiktajām prasībām, tādēļ tā līdzdalība VPP projektā ir iepirkuma veikšanas posmā.

Publiskās un privātās partnerības asociācija (PPPA) asociāciju izveidojuši 26.sabiedrībā pazīstami politiķi, uzņēmēji un sabiedriskie darbinieki, un šobrīd tā apvieno vairāk nekā 40 biedrus, pārsvarā no privātā sektora, kas pārstāv visas ar VPP saistītās nozares. Viens no asociācijas mērķiem ir skaidrot un stiprināt publiskā un privātā sektora sadarbību, kā arī līdzdarboties likumprojektu izstrādē.²

Publiskais partneris - par publisko partneri VPP projektā var būt ministrija, pašvaldība, tiešās un pastarpinātās pārvaldes iestādes, publisko/privāto tiesību juridiskās personas, piemēram, valsts vai pašvaldību kapitālsabiedrības, privātās kapitālsabiedrības, kuras darbību vairāk par 50% finansē publiska persona. Privātais partneris - par privāto partneri VPP projektā var būt komersants vai cita juridiska persona.

Finansētājs - visbiežāk VPP projektos privātais partneris ir tas, kurš uzņemas finansējuma nodrošināšanu no pašu vai aizņemtā kapitāla. Aizņemtā kapitāla finansētāji visbiežāk ir komercbankas. Šobrīd lielākās Latvijā darbojošās bankas izrāda interesi par iespējām piedalīties VPP projektos. Arī ārzemju finanšu institūcijas ir interesējušās par iespējām finansēt VPP projektus, taču šobrīd tās Latvijas finanšu tirgū nav plaši pārstāvētas. Bankām pašvaldība un valsts ir visdrošākais aizņēmējs, tādēļ ir pamats apgalvot, ka bankām ir interese iesaistīties, ne tikai lielos nozaru ministriju projektos, bet arī pašvaldību VPP projektos. Līdzīgi kā pārējās

¹ http://www.ppp.gov.lv/view_60.html

² http://www.liaa.gov.lv/?object_id=48389

valstīs arī Latvijā pašreiz ir aktuāls jautājums par iespējām apvienot valsts, privāto un ES fondu finansējumu. Finansējumu VPP projektam var piesaistīt ne tikai no kredītiestādes, bet arī no citiem finanšu instrumentiem, piemēram, ES struktūrfondiem un Kohēzijas fonda. Arī tādas bankas kā Eiropas Attīstības un investīciju banka un Ziemeļu investīciju banka ir plaši pazīstamas ar savu finansējumu attīstības projektos, savukārt, lai saņemtu kredīta galvojumu iespējams izmantot SIA „Latvijas Garantiju aģentūra” piedāvātās finansējuma iespējas.

Gala lietotājs - par VPP projekta gala lietotājiem tiek uzskatīti gan iedzīvotāji, gan arī juridiskās personas, kuras izmanto pašvaldības sniegtos pakalpojumus vai infrastruktūru.¹

VPP regulējošie normatīvie akti:

Par koncesiju: LR „Koncesiju likums”, pieņemts Saeimā 20.01.2000., spēkā no 16.02.2000., Koncesijas līgumu reģistrācijas, uzskaites un kontroles kārtības noteikumi, spēkā no 14.08.2004.

Par VPP publisko iepirkumu: LR „Publisko iepirkumu likums” pieņemts Saeimā 06.04.2006., spēkā no 01.05.2006.

Par kopuzņēmumu:

- Likums „Par valsts un pašvaldību finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanu” pieņemts Saeimā 19.07.1995., spēkā no 16.08.1995.
- Likums „Par valsts un pašvaldību kapitāla daļām un kapitālsabiedrībām” pieņemts Saeimā 26.09.2002., spēkā no 01.01.2003.
- „Valsts pārvaldes iekārtas likums” pieņemts Saeimā 06.07.2002, spēkā no 01.01.2003.
- „Komerclikums” pieņemts Saeimā 13.04.2000, spēkā 01.01.2002.

Politikas plānošanas dokumenti:

- „Latvijas valsts un privātās partnerības veicināšanas pamatnostādnes”, (apstiprinātas ar MK 23.03.2005. rīkojumu Nr.188)
- „Rīcības plāns Latvijas valsts un privātās partnerības veicināšanas pamatnostādņu īstenošanai 2006. - 2009.gadā”, (apstiprināts ar MK 16.11.2005. rīkojumu Nr.736)
- „Koncesiju veicināšanas (privātā kapitāla piesaiste valsts funkciju veikšanai) koncepcija”, pieņemta MK 16.04.2002.

Darījumu grupas:

Lai gan partnerības procesu raksturošanai nav standartizētas terminoloģijas, Latvijā līdzīgi kā citās ES dalībvalstīs izšķir divu veidu darījumu grupas:

1) **līgumiskā VPP** (DBFO (no angļu val. „*Design - Build - Finance - Operate*”) līgumi un koncesijas): sadarbība starp publiskā sektora institūciju un privāto partneri tiek īstenota uz ilgtermiņa līguma pamata. Šim VPP veidam savukārt ir arī divas realizācijas iespējas:

¹ http://www.ppp.gov.lv/view_1179.html

- Apvienotais projektēšanas, būvniecības, finansēšanas un apsaimniekošanas līgums jeb DBFO veida līgums - privātais partneris projektē, būvē, finansē un apsaimnieko objektu vai sniedz pakalpojumu, par to saņemot publiskā sektora ikgadējo maksājumu sākot no objekta vai pakalpojuma pieejamības dienas vai visā līguma darbības laikā, ja to paredz attiecīgā projekta specifika;
- Koncesija - privātais partneris projektē, būvē vai renovē, finansē un apsaimnieko objektu vai sniedz pakalpojumu, bet savus ieguldījumus atpelna ar lietotājmaksu no gala patērētāja (trešajām personām, kuras izmanto pakalpojumu vai objektu).

2) **institucionālā VPP** (kopuzņēmumi): sadarbība starp publiskā sektora institūciju un privāto partneri tiek īstenota ar kopuzņēmuma palīdzību, kurš izveidots uz noteiktu termiņu vai izmērāma mērķa sasniegšanai.¹

VPP vispārīgais mērķis ir strukturēt publiskā un privātā sektora attiecības, lai risku uzņemtos tā puse, kas to vislabāk spēj kontrolēt un sasniegt paaugstinātu vērtību projektam, izmantojot abu sektoru iemaņas un kompetenci. VPP projektos ir svarīgi atšķirt nosacījumus no jēdzieniem un iepazīties ar partnerības procesa gaitu, jo, ja VPP ir atbilstoši veidota, tā var dot lielu labumu patērētājiem un nodokļu maksātājiem.

4.1.1. Līgumiskā partnerība

VPP līgumiskās partnerības ieviešanas mehānisms:

Vadlīnijās, kas ir izstrādātas ar mērķi, lai palīdzētu valsts un pašvaldību institūciju pārstāvjiem, kā arī pārējiem interesentiem izprast VPP mehānisma būtību un definīciju, līgumisko VPP projektu attīstības gaitu, to sagatavošanu un realizāciju, aprakstītais valsts un privātās partnerības projekta cikls ietver sešus savstarpēji pakārtotus un saistītus etapus.

4.1.attēls VPP ieviešanas mehānisms²

Katrs no posmiem aptver virkni ar mērķiem un uzdevumiem, kas jāveic, sekmīga VPP īstenošanas rezultāta sasniegšanai.

Sagatavošanās posmā: notiek projekta mērķu un datu (politikas plānošanas dokumenti, normatīvo aktu (nacionālo un ES) analīze. Politisko, finanšu, ekonomisko, sociālo, vides un institucionālo mērķu un rezultātu definēšana, vēlamu ieguvumu noteikšana, institucionālās

¹ [http://www.liaa.gov.lv/uploaded_files/10PIEL/\(Vadlinijas%20PPP%202008\).pdf](http://www.liaa.gov.lv/uploaded_files/10PIEL/(Vadlinijas%20PPP%202008).pdf)

² http://www.liaa.gov.lv/?object_id=2411

kapacitātes novērtējums, kā arī iesaistīto pušu identificēšana (pašvaldība, iedzīvotāji, patērētāji, piegādātāji, nevalstiskās organizācijas, privātais sektors u.c.), lai jau pirms projekta uzsākšanas noskaidrotu, vai ir vērts uzsākt tā realizāciju.

Analizējot datus par nepieciešamību būvēt PII Kuldīgā, darba autors secināja, ka:

- Kuldīgā vietu bērnudārzā nav ap 170 mazajiem pilsētniekiem un 60 rajona bērniem.
- Kuldīgas pilsētā ir PII, kuras ir pārpildītas, kā rezultātā bērniem netiek nodrošinātas mācību procesam, kā arī atpūtai atbilstošas telpas;
- Kuldīgas PII nav rotaļu grupas, jo visas telpas ir maksimāli aizpildītas visu darba dienu. Līdz ar to vecākiem nav iespēju kaut uz dažām stundām savu bērniņu atstāt pieskatīšanai bērnudārzā.
- Lielais rindā stāvošo bērnu skaits Kuldīgas novadā un Kuldīgā, bērnu dzimstības analīze un pašlaik pārpildītās PII grupas liecina, ka pieprasījums pēc vietām PII Kuldīgā ir aktuāls pašlaik un būs tāds arī nākotnē.

Ierobežoto budžeta resursu dēļ Kuldīgas pašvaldība nevar nodrošināt jaunas PII būvniecību Kuldīgā, tādējādi nespēdama nodrošināt ar Izglītības likuma 17.panta noteikto pienākumu izpildi - savā administratīvajā teritorijā dzīvojošiem nodrošināt iespēju iegūt pirmsskolas izglītību.

Jauna bērnu izglītības un attīstības centra, kas īsteno PII programmu, būvniecība Kuldīgā nodrošinātu vismaz 80 Kuldīgas pilsētas un rajona bērniem pastāvīgu atrašanos centrā, mācību procesam atbilstošas telpas (t.sk. rotaļu telpas), tādējādi nodrošinot vecākiem iespēju atstāt savu atvasi centrā arī uz dažām stundām. Uzlabotos sociālie un ekonomiskie apstākļi ģimenēm, kuru bērnu varētu nodrošināt ar vietām centrā, jo abi vecāki varētu strādāt, kā arī parādītos jaunas darba vietas iespējas, kas publiskajam sektoram nodrošinātu iedzīvotāju ienākuma nodokļa daļas pieaugumu un sociālo pabalstu izmaksu apjomu samazināšanu, iedzīvotājiem parādītos plašākas darba iespējas darba tirgū.

Identifikācijas posmā: notiek iespējamo šķēršļu un ierobežojumu identificēšana (konkurentu analīze, būves izmaksu analīze, budžeta tāmes, privātā sektora intereses sākotnēja identificēšana, projekta darba grupas izveide (publiskajam partnerim savlaicīgi ir jāizveido projekta darba grupa iekļaujot tajā, atkarībā no projekta specifikas nepieciešamos speciālistus (juristus, ekonomistus, tehniskos speciālistus u.c.)), nepieciešamo konsultantu piesaiste.

Lai gan veidojot VPP projektu visbiežāk iniciators ir tieši publiskais sektors, taču arī privātais partneris var būt kā iniciators, kādai idejai, vienīgi privātajam partnerim ir jāreķinās ar to, ka to var izvēlēties tikai konkursa kārtībā. Taču tas neliedz iespēju privātajam partnerim iesniegt pašvaldībā jau savlaicīgi idejas par plānoto projektu, kas iespējams mudinātu un ieinteresētu pašvaldību uz šāda projekta īstenošanu praksē.

Izvērtēšanas posmā: notiek apkopotās informācijas izvērtēšana, kā arī piemērotākā VPP izvēle, tādējādi nosakot, kuras no plānotajā projekta sastāvdaļām tiks nodotas privātā sektora kompetencē un kuras publiskā (risku pārdale, funkciju deleģēšana, budžeta precizēšana u.c.).

VPP modeļu alternatīvas:

Viens no plašāk izmantotajiem līgumiskās VPP veidiem ir apvienotais projektēšanas, būvniecības, finansēšanas un apsaimniekošanas jeb **DBFO** (no angļu val. „*Design - Build - Finance - Operate*”, jeb projektē, būvē, finansē, apsaimnieko) veida projekti.

DBFO projekti ir līgumi starp publiskā sektora institūciju un privāto partneri par publiskā pakalpojuma vai publiskās infrastruktūras objekta projektēšanu, būvniecību vai renovāciju, finansēšanu un apsaimniekošanu. Privātais partneris ir atbildīgs par projektēšanu, būvniecību vai renovāšanu, finansēšanu un apsaimniekošanu. Privātais partneris atgūst savus ieguldījumus no regulārajiem publiskā partnera maksājumiem, kuri ir tieši atkarīgi no sniegtā pakalpojuma kvalitātes. DBFO veida projektiem var būt dažādas modifikācijas, piemēram, ja publiskais sektors ir jau izstrādājis tehnisko projektu un privātais partneris tiek piesaistīts tikai objekta būvniecībai, finansēšanai un apsaimniekošanai, tad runa ir par **BFO** veida projektu (no angļu valodas „*Build - Finance - Operate*”). Ja privātais partneris renovē kādu esošu publiskā sektora objektu (piemēram, skolu vai bērnudārzu), finansē renovāciju un pēc tam apsaimnieko šo objektu, bet publiskais sektors veic ikgadējos (ikmēneša) maksājumus, tad tādā gadījumā runa ir par **RFO** veida projektiem (no angļu valodas „*Renovate - Finance - Operate*”). Savukārt, ja objekta būvniecību finansē publiskais partneris, tad runa ir par **DBO** veida projektiem (no angļu val. „*Design - Build - Operate*” jeb projektē - būvē - apsaimnieko).

BOOT veida projekti

DBFO veida projektos īpašumtiesības var būt gan publiskajam (piemēram, ja projekta ietvaros notiek esoša objekta renovācija un apsaimniekošana), gan privātajam sektoram (piemēram, ja tiek būvēta jauna ēka – **BOOT** (no angļu val. „*Build - Own - Operate - Transfer*” jeb būvē - īpašumā - apsaimnieko - nodod).¹

BOO vieda projekti un atsavinājumi

Tāpat iespējami arī modeļi, kad privātais partneris īpašuma tiesības uz izveidoto objektu, kā arī tiesības sniegt pakalpojumu saglabā uz neierobežotu laiku – **BOO** (no angļu val. „*Build - Own - Operate*” jeb būvē - īpašumā - apsaimnieko). Šajos modeļos publiskais partneris parasti saglabā tiesības ierobežot privāto partneri tikai līgumā noteiktajā apjomā un būt par regulatoru. Bieži vien privātais partneris šādā gadījumā būvē objektu uz savas zemes. Lai nodrošinātu kādu pakalpojumu publiskais sektors var izšķirties arī par savas mantas atsavināšanu, saskaņā ar

¹ http://www.liaa.gov.lv/uploaded_files/VPP/2n.pdf

Valsts un pašvaldību mantas atsavināšanas likumu, ir „*valsts (pašvaldību) mantas pārdošana, mainīšana, ieguldīšana kapitālsabiedrībā un nodošana bez atlīdzības, kā rezultātā īpašuma tiesības no mantas atsavinātāja pāriet mantas ieguvējam.*”. Valsts un pašvaldības mantas atsavināšanas pamatveids ir mantas pārdošana izsolē.

BOT veida projekti

Integrēta projektu realizēšana ietver projektēšanas, būvniecības un apsaimniekošanas atbildības nodošanu privātā sektora partnerim. Šāda pieeja projekta realizācijā tiek izmantota noslēdzot līgumu par valsts/pašvaldības pasūtījumu būvēt, apsaimniekot un nodot jeb **BOT** veida (no angļu val. - „*Build – Operate - Transfer*” veida līgumu. Projekta realizēšanas finansēšana paliek publiskā sektora pārziņā.

Koncesijas līgumi

Koncesijas līgumi ļauj privāto investīciju partnerim finansēt, izveidot un apsaimniekot un gūt ienākumus no infrastruktūras uzlabojumiem, investīcijas atpelnot ar gala lietotāju maksu par pakalpojumu izmantošanu noteiktā laika periodā. Koncesija ir tiesību un pienākumu kopums, ko koncedents (publiskais sektors) ar koncesijas līgumu piešķir koncesionāram (privātajam partnerim), un koncesionārs koncesijas līguma ietvaros uzņemas visus ar koncesijas līgumā pielīgto saistību izpildi saistītos riskus vai daļu no šiem riskiem.

Tiesību un pienākumu kopumu drīkst piešķirt:

- būves koncesijas gadījumā – lai būvētu jaunas infrastruktūras objektus vai sistēmas vai šos darbus veiktu kopā ar būvprojektēšanu, modernizāciju vai paplašināšanu, vai esošo infrastruktūras objektu vai sistēmu atjaunošanu, modernizāciju vai paplašināšanu, par atlīdzību saņemot tiesības ekspluatēt būvi, kas veidota atbilstoši koncedenta prasībām;
- pakalpojumu koncesijas gadījumā – lai nodrošinātu publiskos pakalpojumus, par atlīdzību saņemot tiesības sniegt pakalpojumu.

Koncesiju noslēdz jaunu aktīvu celtniecībai vai esošo iekārtu modernizācijai, uzlabošanai vai paplašināšanai. Koncesiju parasti slēdz uz laika līdz 30 gadiem, pamatojoties uz konkurētspējīgiem, atklātiem un skaidriem konkursa nosacījumiem. Izmantojot koncesijas pieeju, esošo un klāt nākušo aktīvu īpašumtiesības saglabā publiskais sektors. Atbilstoša aktīvu lietošana un uzturēšana koncesijas periodā ir privātā sektora atbildība. Koncesijas periodam beidzoties visi aktīvi ir jānodod publiskajam sektoram labā stāvoklī.

Koncesijas būtiskākā atšķirība no DBFO veida projektiem ir tā, ka privātais partneris atpeln savus ieguldījumus ar lietotājmaksu par konkrēto pakalpojumu jeb objekta izmantošanu no gala patērētāja jeb objekta izmantošanu (DBFO gadījumā - ikgadējie publiskā sektora maksājumi).¹

¹ [http://www.liaa.gov.lv/uploaded_files/10PIEL/\(Vadlinijas%20PPP%202008\).pdf](http://www.liaa.gov.lv/uploaded_files/10PIEL/(Vadlinijas%20PPP%202008).pdf)

Lai vieglāk būtu izvēlēties piemērotāko VPP modeli bērnu izglītības un attīstības centram ir svarīgi apzināties prioritātēs, ko ar šo modeļu palīdzību uzņēmums vēlas sasniegt. Bērnu izglītības un attīstības centra „KRIKSIS” izvirzītās prioritātes:

- nodrošināt kā privātā tā arī publiskā sektora finansējuma līdzdalību projekta īstenošanā;
- risku pārdale nodrošinot, ka daļa risku pāriet publiskā sektora pārziņā;
- ilgtermiņa sadarbības iespējas;
- iespējamā projekta īpašuma tiesību, pēc līguma termiņa beigām, pāriešana privātā sektora īpašumā.

Izglītības nozares VPP projektos iespējams izmantot dažādus līgumiskos VPP modeļus pārsvarā BOT, BOOT, DBFO, RFO, retos gadījumos arī koncesiju taču, balstoties uz centra izvirzītajiem mērķiem, un modeļu aprakstiem, darba autors secināja, ka RFO veida projekts nav piemērots, jo centra ēku paredzēts būvēt no jauna, taču šis modelis paredzēts esošu ēku rekonstrukciju gadījumiem, DBO un BOT veida projektos finansiālo ieguldījumu nodrošina tikai publiskais partneris, kas Kuldīgas pilsētas gadījuma nav piemērots, arī tamdēļ, ka centra izveide ir privātā sektora iniciatīva, Koncesijas līgumu gadījumā, Koncesijas periodam beidzoties visi aktīvi ir jānodod publiskajam sektoram labā stāvoklī, kas paredz privātajam sektoram absolūtu atteikšanos no īpašuma tiesībām, pēc darba autora domām, Koncesijas līgumu gadījums būtu piemērotas tajā gadījumā, ja būtu nepieciešama, piemēram, ēdināšanas bloku rekonstrukcija, vai kādu atsevišķu objektu, iekārtu modernizācija, par ko privātais partneris atpelnītu savus ieguldījumus lietotāju veikto maksājumu veidā par konkrēto pakalpojumu izmantošanu.

Gan, kā liecina LIAA veiktie pētījumi, gan darba autora izdarītie secinājumi, piemērotākie VPP līgumiskās partnerības modeļi bērnu izglītības un attīstības centra būvniecībai un īstenošanai būtu BOOT vai BOO veida modeļi.

BOOT alternatīva:

Normatīvie akti: likums „Par pašvaldībām”, „Civillikums”, „Publisko iepirkumu likums”.

Sākotnējie resursi:

- Pašvaldībai piederošs nekustamais īpašums (zemes gabals, kas uz pašvaldības vārda ierakstīts zemesgrāmatā), pašvaldības budžets;
- Privātajam partnerim piederošs īpašums – finanšu līdzekļi, pamatlīdzekļi un cita manta, kas tiek ieguldīta būvē un būves apsaimniekošanā;
- Pašvaldība saskaņā ar iepirkumu likumdošanu rīko konkursu ar mērķi uzbūvēt un apsaimniekot centru, pirmsskolas izglītības funkciju veikšanu uzticot atsevišķai pašvaldības jaunizveidotam bērnu izglītības un attīstības centram;
- Pašvaldība slēdz iepirkuma līgumu (uz laiku ne ilgāku par 30 gadiem) par centra telpu apsaimniekošanu;

- Līdz būvniecības pabeigšanai Kuldīgas pašvaldība ar domes lēmumu apstiprina centra nolikumu un uz tā pamata veido darbinieku štatu sarakstu un materiāli tehnisko bāzi.

Riski:

- Būve kļūst par pašvaldības īpašumu pēc VPP līguma termiņa beigām, privātais partneris var zaudēt ieguldīto kapitālu daļu;
- Projekta īstenošanas laikā līguma noteikumu nepildīšana;
- Izmaiņas LR normatīvajos aktos.

BOO alternatīva:

Normatīvie akti: likums „Par pašvaldībām”, „Civillikums”, „Publisko iepirkumu likums”.

Sākotnējie resursi:

- Pašvaldībai piederošs nekustamais īpašums (zemes gabals, kas uz pašvaldības vārda ierakstīts zemesgrāmatā), pašvaldības budžets;
- Privātajam partnerim piederošs īpašums – finansu līdzekļi, pamatlīdzekļi un cita manta, kas tiek ieguldīta būvē un būves uzturēšana un apsaimniekošana;
- Pašvaldība saskaņā ar iepirkumu likumdošanu rīko konkursu ar mērķi uzbūvēt un apsaimniekot centru, pirmsskolas izglītības funkciju veikšanu uzticot atsevišķai pašvaldības jaunizveidotam bērnu izglītības un attīstības centram;
- Iepirkuma līguma ietvaros ieteicams iekļaut līguma punktus, ka būves atsavināšana ir iespējama tikai ar pirkuma līguma noslēgšanu. Nav pieļaujama būves ieguldīšana cita kapitālsabiedrībā ka mantiskais ieguldījums, būves dāvināšana trešajai personai vai būves izmantošana ka ziedojums vismaz pirmos 20 centra darbības gadus;
- Pašvaldība maksā par telpu īri, slēdzot iepirkuma līgumu ar privāto partneri;
- Līdz būvniecības pabeigšanai Kuldīgas pašvaldība ar domes lēmumu apstiprina centra nolikumu un uz tā pamata veido darbinieku štatu sarakstu un materiāli tehnisko bāzi.

Riski:

- Būve nav pašvaldības īpašums ne no būvniecības uzsākšanas dienas, ne arī tālākā nākotnē, kas mazina pašvaldību bagātību, līdz ar to pašvaldība varētu nebūt ieinteresēta šāda modeļa izveidē, neskatoties uz to, ka būves pārdošanas gadījumā pašvaldība var izmantot likuma garantētas pirmpirkuma tiesības;
- Projekta īstenošanas laikā līguma noteikumu nepildīšana;
- Izmaiņas LR normatīvajos aktos.

Lai gan, pēc darba autora domām, piemērotākais līgumiskās partnerības modelis centra plānoto pasākumu īstenošanai būtu BOO, jo šīs alternatīvas gadījumā, bērnu izglītības un attīstības centrs pieder privātajam partnerim sākot no būvniecības pirmās dienas uz visiem laikiem, kā arī šīs alternatīvas ietvaros ir iespējama pašvaldības piederošās zemes nodošana

īpašumā privātajam partnerim, kas automātiski samazina risku, zaudēt ieguldītos finanšu līdzekļu projekta īstenošanas nodrošināšanā, tomēr jāņem vērā tas, ka galvenokārt piemērotāka VPP modeļa izvēli veic publiskais partneris balstoties uz saviem finanšu ekonomiskajiem aprēķiniem, līdz ar to šobrīd, raugoties tikai no privātā partnera puses, nav iespējama viennozīmīga VPP modeļa izvēle, taču iesniedzot savu projekta pieteikumu, privātais partneris var izvirzīt savus priekšlikumus piemērotāko VPP modeļu izvēlē.

Projekta un līguma sagatavošanas posmā: galvenie uzdevumi ir finanšu un ekonomisko aprēķinu veikšana (sākotnējais ziņojums, kvalitatīvā analīze, kvantitatīvā analīze, gala ziņojums) un iepirkumu procedūras izvēle (t.sk. VPP līguma projekta sagatavošana).

Latvijā VPP projektu iepirkumu regulē:

- Koncesijas projektiem - Koncesijas likums;
- Apvienotajiem projektēšanas, būvniecības, finansēšanas un apsaimniekošanas projektiem – Publisko iepirkumu likums (67.panta trešā daļa, kas nosaka, ka „Publisku pakalpojumu līgumu slēdz uz laiku, ne ilgāku par pieciem gadiem. Pakalpojumu līgumus valsts un privātās partnerības gadījumos var slēgt uz laiku līdz 30 gadiem, ja noteiktais termiņš būtiski nepieciešams līguma pastāvēšanai un ja par to katrā konkrētā gadījumā ir lēmis Ministru kabinets.”).

Pēc koncesijas līguma noslēgšanas tas ir jāreģistrē Koncesiju reģistrā. Tur pat jāreģistrē arī koncesijas līguma grozījumi un fakts par koncesijas līguma izbeigšanu. Savukārt publiskā iepirkuma gadījumā, sagatavojot iepirkuma dokumentāciju, pirms iepirkuma procedūras uzsākšanas, lai novērstu nelietderīgu iepirkuma veikšanu, ja rezultātā MK nedod akceptu tāda pakalpojuma līguma termiņa pagarinājumam, kādu vēlas publiskais partneris, potenciālajam pasūtītājam turpmāk uzskaitītie dokumenti jāiesniedz EM vai atbilstošas nozares ministrijā tālākai projekta virzīšanai MK: (kopsavilkums par projektu, projekta finanšu un ekonomiskie aprēķini, domes (padomes) konceptuāls lēmums par projekta virzību, izmantojot VPP u.c. dokumenti, kas pēc pasūtītāja domām ir svarīgi pozitīva MK lēmuma pieņemšanai. Pēc MK akcepta saņemšanas par pakalpojuma līguma termiņu, pasūtītājs var uzsākt iepirkuma procedūru, t.i. atklātu vai slēgtu konkursu. Diemžēl, līgumiskās partnerības gadījumā, kā jau iepriekš tika minēts, privātajam partnerim ne vienmēr ir garantētas iespējas, kļūt par privātās un publiskās partnerības līguma slēdzēju, jo pirms šīs procedūras uzsākšanas publiskajam partnerim ir jāizsludina atklāts vai slēgts konkurss par pretendentu izvēli, uz kuru var pieteikties neierobežots skaits pretendentu. Atklāts konkurss saskaņā ar Publiskā iepirkumu likuma VI nodaļas 50.pantu ir iepirkuma procedūra, kurā visi ieinteresētie piegādātāji ir tiesīgi iesniegt piedāvājumus, savukārt slēgts konkurss ir iepirkuma procedūra, kurā visi ieinteresētie piegādātāji var pieprasīt tiesības piedalīties, bet piedāvājumus var iesniegt tikai tie kandidāti, kurus pasūtītājs uzaicina.

Vienmēr pastāv risks, ka citu piedāvājums būs iespējams, piemēram lētāks, tamdēļ jau laikus ir jāapzina pašvaldību vēlmes, finanšu iespējas, lai izstrādātu atbilstošu konkursa pieteikumu un nodrošinātu labākā pakalpojuma piedāvājumu.

Iepirkuma posmā: notiek atbilstošākā iepirkuma realizācijas pretendenta izvēle (VPP līguma saskaņošana un slēgšana, līguma reģistrācija (koncesijas gadījumā)). Šajā posmā publiskā partnera izveidotā darba grupa, balstoties uz iesniegtajiem pretendentu piedāvājumiem izvēlas piemērotāko privāto partneri projekta īstenošanai. Šī posma rezultātā tiek slēgts līgums par VPP projekta realizāciju. Šī posma noslēguma rezultātā arī privātais partneris tiek informēts par projekta pieteikuma apstiprināšanu vai noraidīšanu.

Ieviešanas posmā: notiek projekta realizācija, apsaimniekošana, uzraudzība, saskaņā ar izstrādātā projekta un noslēgtā līguma nosacījumiem.

4.1.2. Institucionālā partnerība

Sabiedriska un privātā sektora kopēja finansējuma gadījumā viena no iespējām ir īstenot projektu, izmantojot kopēju uzņēmumu. Institucionālo partnerību jeb kopsabiedrību var veidot:

- nodibinot jaunu kapitālsabiedrību saskaņā ar Komerclikuma prasībām;
- pārveidojot valsts vai pašvaldības kapitālsabiedrību par privātu kapitālsabiedrību ar valsts vai pašvaldības kapitāla daļu likumā „Par valsts un pašvaldības kapitālu daļām un kapitālsabiedrībām” noteiktajos gadījumos un kārtībā.

Kopsabiedrība ir institucionālās VPP sadarbības forma. Kopsabiedrības (partnerības gadījumā) parasti tiek saprastas kā „jaukta privāta un publiska kapitāla” kapitālsabiedrības, kas darbojas saskaņā ar privāttiesību noteikumiem. To izveides mērķis ir nodrošināt konkrētas pašvaldības funkciju izpildi, piesaistot finansējumu no finanšu tirgiem, ieviešot kapitālsabiedrībā labas uzņēmuma pārvaldības praksi. Kopsabiedrības gadījumā publiskajai personai ir regulāra ietekme uz kapitālsabiedrībā pieņemtajiem lēmumiem (caur saviem pārstāvjiem uzņēmuma pārvaldē). Kopsabiedrībā ieņēmumi, kas rodas no projekta sekmīgas darbības, dividendžu veidā tiek izmaksāti proporcionāli kopsabiedrības dalībniekiem.¹

Kuldīgas pašvaldībai šajā gadījumā būtu jādibina jauna komercsabiedrība, kas piederētu kopīgi privātajam partnerim un Kuldīgas pilsētas domei, pie tam pašvaldībai būtu jāparaksta VPP līgums par šo komercsabiedrību. Tā kā pašvaldība ir komercsabiedrības līdzīpašnieks, tai pašai būtu jāuzņemas atbildība gadījumā, ja komercsabiedrības pakalpojumi nebūs pietiekamā kvalitātē. Līdz ar to šādas alternatīvas izvēle samazinās projekta īstenošanas riskus privātajam partnerim, taču palielinās pašvaldību riskus. Tādējādi, faktiski risku pārdale starp pašvaldību un

¹ http://www.ppp.gov.lv/view_640_603.html

privāto partneri, kas tiek uzskatīta par vienu no VPP priekšrocībām, netiks veikta. *Institucionālās partnerības ieviešanas modeli skatīt pielikumā Nr.1.*

Privāto partneru izvēli kopuzņēmuma izveidei nereglamentē LR normatīvie akti, kas nozīmē to, ka pašvaldība var veikt individuālas pārrunas ar potenciālajiem partneriem, piemēram, publicējot paziņojumu par uzaicinājumu uz pārrunām visus interesentu, kas ieinteresēti šāda projekta īstenošanā, tādā gadījumā tas būtu līdzīgs „sarunu procedūrai”, ko piemēro ar Publiskā iepirkuma likuma 61.pantu, vai arī rīkot atklātus un slēgtus konkursus līdzīgi, kā līgumiskās partnerības modeļu gadījumā. Šāds process būtu svarīgs dotajā gadījumā, jo gan publiskajam, gan privātajam sektoram šobrīd ir ierobežota pieredze ar VPP procedūrām.

Sākotnējie resursi, kas nepieciešami, kopuzņēmuma izveidei ir pašvaldībai piederošs nekustamais īpašums (zemes gabals, kas uz pašvaldības vārda ierakstīts zemesgrāmatā), pašvaldības budžets, privātā partnera piederošs īpašums (finanšu līdzekļi, pamatlīdzekļu un cita manta, kas ieguldāma kapitālsabiedrībā).

Kopuzņēmuma gadījumā pašvaldība pēc sarunu procesa noslēgšanās un piemērotākā pretendenta izvēles dibina kapitālsabiedrību (to saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma 88.panta otro daļu dibina publiska persona) ar konkrētu mērķi, piemēram, uzbūvēt un apsaimniekot jaunu bērnu izglītības un attīstības centru. Kopuzņēmuma dibināšanas līgumam tiek pievienots pielikums, kurā tiek aprakstītas pakalpojumu prasības (tai skaita izstrādātais būvprojekts), pakalpojumu kontroles un monitoringa kartība, pamatkapitāla palielināšanas kartība un citi jautājumi (t.i., jautājumi, kas VPP gadījumā tiek iekļauti VPP līgumā).

Pašvaldība noslēdz ar jaunizveidoto kapitālsabiedrību līgumu par zemes ilgtermiņa nomu. Par telpu īri, pašvaldībai ir jāmaksā vai nu regulāri palielinot pamatkapitālu (netiešais maksāšanas veids), vai arī saskaņā ar noslēgto telpu īres līgumu noteiktā summa. Līdz centra būvniecības pabeigšanai Kuldīgas pašvaldība ar domes lēmumu apstiprina centra nolikumu un uz tā pamata veido darbinieku štatu sarakstu un materiāli tehnisko bāzi.

Šāda modeļa realizācijas gadījumā privātais partneris ir ieguvējs ar to, ka nav jāpiedalās atklāta vai slēgta iepirkumu konkursā (lai gan lielā mērā tas ir atkarīgs no pašvaldības izvēlētajā iepirkumu metodes). Kapitālsabiedrību ir iespējams izveidot un reģistrēt salīdzinoši ātri (4 darba dienu laikā, to ir iespējas veikt arī vienas dienas laikā, samaksājot palielinātu valsts nodevu), ja dibinātāji par to vienojas dibināšanas līgumā (pēc dibināšanas dokumentu noformēšanas – dibināšanas līgums, statūti, pamatkapitāla apmaksa u.c.). Iespējams, ka kapitālsabiedrība varētu saņemt lētākus kredītresursu no kredītiestādēm, zinot, ka kapitālsabiedrības līdzīpašnieks ir pašvaldība, kas varētu ieķīlāt centra būvniecībai paredzēto zemi. Trūkumi privātajam partnerim, šādas partnerības modeļa gadījumā būtu, ilgstošais lēmumu pieņemšanas process, jo lēmumu pieņemšanā attiecības uz darījumiem, kur būtu nepieciešams pašvaldību skaidrojums varētu būt

ilgstošs. Arī Kuldīgas pilsētas domes nepieciešamība, par bērnu izglītības un attīstības centra apsaimniekošanu, organizēt atklātu konkursu (neskatoties uz to, ka centru būvēs kapitālsabiedrība pašvaldība īres tās telpas un maksās kapitālsabiedrībai mēneša īres maksu) ir par būtisku pamatu uzskatīt, ka šis nav piemērotākais modelis un neīsteno centra mērķi saglabāt īpašumtiesības par VPP projekta izveidi. Šāda modeļa gadījumā, par īpašnieku kļūst kapitālsabiedrība.

Valsts iepirkumos, kuros piedalās privātais partneris var organizēt arī izmantojot šobrīd tik ierasto valsts iepirkumu tradicionālo metodi.

4.2. Tradicionālā iepirkumu metode

Tradicionāli infrastruktūras nodrošināšanai publiskais sektors izmanto valsts pasūtījumus. Ar šādu pieeju publiskās institūcijas piešķir privātajam sektoram atbildības pilnvaras noteikta tipa infrastruktūras izveidē. Publiskās institūcijas parasti izstrādā ģenerālplānu, kurā uzskaita prioritārās vajadzības, un tad nokārto individuālu projektu finansēšanas, projektēšanas un izveides pusi. Kad projekts ir pabeigts, tas nonāk publiskā sektora pārziņā, kas to apsaimnieko un uztur. Saskaņā ar ierasto valsts/pašvaldības pasūtījuma modeli, publiskās institūcijas var izmantot privātā sektora pakalpojumus projektēšanas un būvniecības vajadzībām, par to noslēdzot atsevišķus līgumus (par iznomāšanu, apsaimniekošanu un pārvaldību, pakalpojumu). Tomēr privātā sektora atbildība parasti beidzas ar šo pienākumu izpildi.¹

Ja jauna bērnu izglītības un attīstības centra būvniecība tiktu veikta, izmantojot tradicionālo modeli, kur projekts nonāk publiskā sektora pārraudzībā, tad pašvaldībai būtu jāuzņemas ēkas būvniecības un apsaimniekošanas funkcijas, tai skaitā būvuzraudzības funkcijas ēkas būvniecības laikā. Savukārt centra darbības laikā pašvaldībai būtu jānodrošina bērnu izglītošana un citi pakalpojumi, kas tiešā veidā saistīti ar pirmsskolas izglītības iestādes darbību. Būvniecībai, atbilstoši pastāvošajai likumdošanai, tiktu organizēta iepirkuma procedūra, un uzraudzību par būvniecības procesu uzņemtos pašvaldības atbildīgā struktūrvienība, nepieciešamības gadījumā piesaistot papildu inženiertehniskos speciālistus.

Nepieciešamais finansējums investīcijām varētu tikt piesaistīts, izmantojot pašvaldību aizņēmumus no Valsts kases vai arī kredītiestādēm, ja tā varētu nodrošināt zemāku procentu likmi nekā Valsts kase. Šāda modeļa realizācijas gadījumā tiesības veikt būvniecību tiktu piešķirtas kvalificētai būvniecības komercsabiedrībai ar zemāko cenas piedāvājumu, bet vai izmaksu ietaupījums objekta darbības laikā būtu pietiekams, lai kompensētu investīcijas dārgāka objekta būvniecībai? Vai zemākās cenas izvēle novestu pie kvalitatīva darba rezultāta? Pavirša

¹ [http://www.liaa.gov.lv/uploaded_files/10PIEL/\(Vadlinijas%20PPP%202008\).pdf](http://www.liaa.gov.lv/uploaded_files/10PIEL/(Vadlinijas%20PPP%202008).pdf)

darba rezultātā paaugstinātos tikai būvprojekta uzturēšanas izmaksas tā ekspluatācijas laikā, jo bieži vien būvniecības komercsabiedrību interesēs (un, atkarībā no prēmiju sistēmas, tās darbinieku interesēs) ir nevis padarīt labi savu darbu, bet padarīt to maksimāli ātri. Tieši tāpēc stingra uzraudzība, ko veic neatkarīgi konsultanti (būvuzraugi ar atbilstošu būvprakses sertifikātu), ir būtiska procesa sastāvdaļa, kas, savukārt, prasa papildus izdevumus, ko pašvaldības nespēj atļauties. Arī jaunu un efektīvu privātā sektora pakalpojumu sniedzēju rašanās varētu radīt situāciju, kurā privātais pakalpojuma sniedzējs ir uzskatāms par daudz pievilcīgāku iespēju atbalsta funkciju nodrošināšanai, līdz ar to piedāvātais pakalpojums varētu kļūt konkurēt nespējīgs. Protams, pašvaldība var noslēgt līgumus ar privātajiem uzņēmējiem specifisku uzdevumu izpildei, kas nodrošinātu ne tikai kārtējo remontdarbu veikšanu, bet arī sabiedrisko ēdināšanu, telpu uzkopšanu, iekārtu uzstādīšanu, atkritumu savākšanu u.c. pakalpojumus. Tādējādi nodrošinot labumu gūšanu no attiecīgās privātā sektora prasmes veikt kvalitatīvāk un precīzāk savus darba pienākumus. Taču kontraktēšana paaugstina transakciju izmaksas, līgumu vadība paliek publiskā sektora pārziņā.

Novērtējot šo alternatīvu, jāsecina ka tā attiecībā uz Kuldīgas pilsētu un jaunu bērnu izglītības centru būvniecību nav piemērota nedz publiskajam partnerim, jo šajā gadījumā tam būtu jānodrošina pilnīgs projekta finansējums, nedz arī privātajam partnerim, kura prioritārais mērķis ir saglabāt īpašumtiesības uz centru vai vismaz nodrošināt ilglaicīgu sadarbību (līdz 30 gadiem). Tradicionālā publiskā sektora iepirkumu gadījumā parasti līgumi tiek slēgti uz termiņu līdz pieciem gadiem. Visticamāk projekta realizācija Kuldīgas pašvaldību varētu ieinteresēt tajā gadījumā, ja lielākā finansējuma daļa tiktu segta no privātā sektora finanšu resursiem.

4.3. VPP izveides iespējas

Infrastruktūras deficīta dēļ visā ES ir pieaudzis „spiediens” valsts institūcijām meklēt alternatīvus ekonomiskās izaugsmes veidus, piesaistot privāto kapitālu līdz šim publiskajā atbildībā esošo projektu realizācijai. Tādēļ valsts un privātā partnerība galvenokārt ir balstīta uz valsts interesēm, lai tās pienācīgi spētu nodrošināt ar normatīvajiem aktiem uzlikto saistību pienācīgu izpildi. Tomēr arī privātais partneris šādu modeļu realizācijas gadījuma ir ieguvējs. Privātais partneris izvēloties par sadarbības partneri publisko institūciju, kas vairumā gadījumu nav pakļauts tradicionālajiem uzņēmējdarbības riskiem, iegūst ilgtermiņa projektu ar minimizētu ienākumu risku, iespēju nodrošināt pirmās nepieciešamības pakalpojumu sabiedrībai, līdz ar to arī stabilitāti, līdzfinansējuma piesaistīšanu projektam, samazināto atmaksāšanās riska līmeni, prognozētus un pastāvīgus ieņēmumus u.c. Bankās iegūtās milzīgās kredītsaistības vairs nav kā lielākās „zobu sāpes”, jo nodrošinot pastāvīgus ienākumus, tiek automātiski nodrošināta pastāvīga kredītsaistību atmaksa.

Taču bērnu izglītības un attīstības centra īstenošana, izmantojot VPP lielā mērā ir atkarīga no Kuldīgas domes pozitīva lēmuma un konkurentu labvēlības. Jo arī gadījumā, ja Kuldīgas dome pieņem lēmumu realizēt šāda veida projektu, tai ir jāsludina atklāts vai slēgts konkurss par piemērotākā pretendenta izvēli. Lai gan izvēloties veidot institucionālo partnerību, jeb kopuzņēmumu, LR normatīvie akti neparedz obligātu nepieciešamību organizēt atklātu vai slēgtu konkursu, taču labākā prakse, kā arī Eiropas komisijā dibināšanas līgumā ietvertie principi, paredz, ka privātā partnera izvēlei būtu jānotiek veidā, kas ir vienlīdzīgs visiem tirgus dalībniekiem, tādējādi nodrošinot paredzamu un nediskriminējošu procedūru, līdz ar to, visticamāk, privātais partneris tik un tā tiktu atlasīts konkursa kārtībā, kuru būtu izsludinājis publiskais partneris. Taču tas neliedz iespēju privātajam partnerim griezties publiskajā pārvaldē ar savām idejām un priekšlikumiem, tādējādi, iespējams veicinot pašvaldību ieinteresētību, šādu projektu realizācijā, ko arī ir iecerējis īstenot projekta autors.

Jebkurā gadījumā lielākais ieguvējs šīs darbības rezultātā būs tikai un vienīgi patērētājs, jeb gala lietotājs, jo gala rezultātā tas iegūs kvalitatīvāka pakalpojuma pieejamību un dzīves līmeņa vides uzlabošanu.

4.4. Eiropas Savienības (ES) finansējuma piesaistīšana

4.4.1. ES struktūrfondi

ES struktūrfondi ir finanšu mehānisms, ar kura palīdzību ES veicina ekonomisko un sociālo attīstību visā tās teritorijā. ES reģionāli teritoriālā politika ir solidaritātes politika, kas vērsta uz attīstības izlīdzināšanu.

Reģionālās politikas īstenošanai ir izveidoti vairāki ES fondi. Nozīmīgākie no tiem ir četri ES struktūrfondi – **Eiropas reģionālās attīstības fonds, Eiropas Sociālais fonds, Eiropas Lauksaimniecības un garantiju fonds un Zivsaimniecības vadības finansēšanas instruments**, kā arī **Kohēzijas fonds** un EK iniciatīvas programmas **EQUAL, INTERREG, EEZ un Norvēģu finanšu instrumenti** u.c.¹

Nozīmīgākie ES struktūrfondi:

- Eiropas Reģionālās attīstības fonds (**ERAF**) - atbalsta attīstības un dzīves līmeņa atšķirību mazināšanu reģionos. Finansējums galvenokārt paredzēts infrastruktūras, ražošanas un MVU attīstībai;
- Eiropas Sociālais fonds (**ESF**) - samazina diskrimināciju un nevienlīdzību darba tirgū. Investīcijas izglītības sistēmā, profesionālajā izglītībā un nodarbinātības veicināšanā;

¹ <http://www.lu.lv/petnieciba/fondi/strukturfondi/>

- Eiropas Lauksaimniecības virzības garantiju fonds (**ELVGF**) - atbalsta lauksaimniecības pārstrukturēšanu un veicina lauku attīstību;
- Zivsaimniecības vadības finansēšanas instruments (**ZVFI**) - sniedz atbalstu piekrastes zvejniekiem, zivju krājumu aizsardzībai, zvejas ostu uzlabošanai, akvakultūrai un zivju produkcijas pārstrādei;
- Kohēzijas fonds (**KF**) - izveidots, lai finansētu liela mēroga infrastruktūras attīstības pasākumus (projektus) vides aizsardzības un transporta jomā.

Eiropas Kopienas iniciatīva **EQUAL** ir starptautiska sadarbības programma, kuras mērķis ir cīnīties pret visa veida diskrimināciju un nevienlīdzību darba tirgū un atbalstīt sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju iekļaušanos darba dzīvē.¹

INTERREG - ES Kopienas iniciatīva, kas tiek finansēta no Eiropas Reģionālās attīstības fonda. INTERREG ir veidota kā programma Eiropas teritorijas harmoniskas un līdzsvarotas attīstības veicināšanai, un tās pamatprincips ir - nacionālās robežas nedrīkst būt barjeras Eiropas teritorijas integrācijai, līdzsvarotai attīstībai un sadarbībai.²

Eiropas Ekonomikas zonas (**EEZ**) un Norvēģu finanšu instrumenti - izveidoti, lai sekmētu brīvo tirdzniecību kā līdzekli izaugsmes un labklājības sasniegšanai ES dalībvalstīs.³

Latvijā augstāk minēto fondu apguve norit divos posmos 2004. - 2006.gada programmēšanas perioda ietvaros un 2007. - 2013.gada programmēšanas perioda ietvaros. Taču 2004. - 2006.gada plānošanas periods, kas dēvēts arī par finanšu perspektīvu, kurš vecajām dalībvalstīm ilgst no 2000. - 2006.gadam, beidzies 2006.gadā, un gan plānus par ES izdevumiem, gan likumdošanu un citus dokumentus, kas nosaka ES finanšu līdzekļu izmantošanu šobrīd vairs nevar piemērot jaunā finansējuma sadalei un apguvei. Finanšu perspektīvas periods parasti ilgst piecus - septiņus gadus, un patlaban notiek ES izdevumu plānošana un īstenošana jau jaunajam 2007. - 2013.gada plānošanas periodam. Arī jaunajā 2007. - 2013.gada plānošanas periodā - Latvija kā viens no vismazāk attīstītajiem ES reģioniem var pretendēt gan uz ES struktūrfondu, gan uz Kohēzijas fonda un citu finanšu līdzekļu atbalstu.

Galvenais valsts vidēja termiņa plānošanas dokuments 2007. - 2013.gadam ir Valsts stratēģiskais ietvardokuments, bet plānošanas dokumentāciju veido arī darbības programmas un darbības programmu papildinājumi.

Darbības programmas:

1. Cilvēkresursi un nodarbinātība (ESF);
2. Uzņēmējdarbība un inovācijas (ERAF);
3. Infrastruktūra un pakalpojumi (KF un ERAF).¹

¹ <http://equal.lsf.lv/skaidrojumi.htm>

² <http://www.rapl.gov.lv/lat/interreg/>

³ <http://www.eeagrants.lv/indekss.htm>

Darbības programmas papildinājums ir nacionālā līmeņa ES struktūrfondu un KF plānošanas dokuments, kas ir pakārtots attiecīgajai darbības programmai un nosaka tajā norādīto pasākumu un aktivitāšu īstenošanu, to apstiprina Ministru kabinets.

ES fondu vadībā iesaistītās institūcijas:

- Vadošā iestāde;
- Maksājuma iestāde;
- Revīzijas iestāde;
- Sertifikācijas iestāde;
- Atbildīgā iestāde;
- Sadarbības iestāde;
- Uzraudzības komiteja;
- Iepirkumu uzraudzības birojs;
- ES fondu finansējuma saņēmējs.²

Minēto institūciju pienākumi un tiesības ir minēti LR Saeimā 15.02.2007. pieņemtajā likumā „*Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fondu vadības likums*” (spēkā ar 01.03.2007.). Institucionāli ES struktūrfondu vadību, uzraudzību un kontroli veic atbildīgās iestādes, kuras seko arī, lai pasākumi atbilstu nozares attīstības politikai un Latvijas attīstības plāna nosacījumiem, un sadarbības iestādes, kuras atbild par līgumu slēgšanu un projektu ieviešanas uzraudzību ar finansējuma saņēmējiem. Atbildīgas un sadarbības iestādes ir noteiktas ar 26.06.2007. MK noteikumiem Nr.419 „*Kārtība, kādā Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadībā iesaistītās institūcijas nodrošina plānošanas dokumentu sagatavošanu un šo fondu ieviešanu*”.

ES finansējuma saņēmēji (turpmāka - Saņēmējs) tiešās vai pastarpinātās valsts pārvaldes iestādes, atsavinātas publiskas personas, citas valsts iestādes, fiziskas personas, LR reģistrēta juridiska persona vai šādu personu apvienība).

Maksājuma iestāde: normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā veic maksājumus ES fondu ietvaros, kā arī nodrošina maksājumu finanšu uzskaiti.

ES fondu projektu iesniegumu atlase 2007. - 2013.gada programmēšanas periodā var būt:

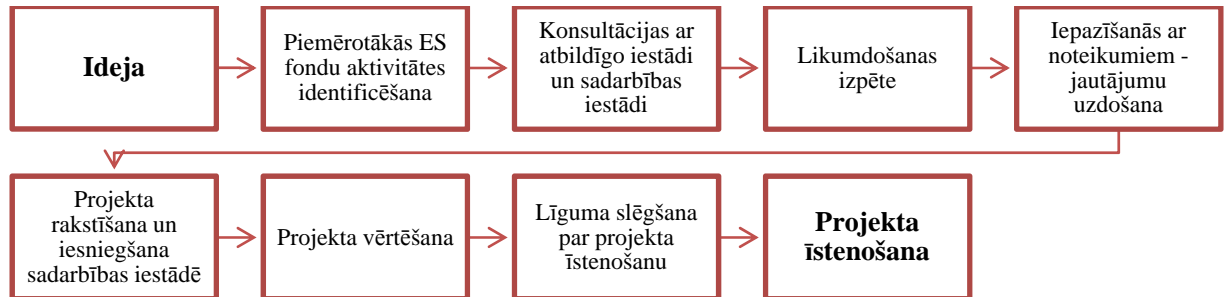
- 1) atklāta - ja starp ES fondu projektu iesniegumu iesniedzējiem notiek vienlīdzīga sacensība par projekta iesnieguma apstiprināšanu un ES fondu finansējuma piešķiršanu;
- 2) ierobežota - ja iepriekš ir zināms ierobežots ES fonda projektu iesniedzēju loks, kurus uzaicina iesniegt projekta iesniegumu. Šajā gadījumā apstiprina un finansē visus ES

¹ <http://www.esfondi.lv/page.php?id=479>

² 15.02.2007. „Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadības likums” 8.pants.

fonda projektu iesniegumus, kuri atbilst ES fondu projektu iesniegumu vērtēšanas kritērijiem.¹

Lai veiksmīgi īstenotu 2007. - 2013.gada plānošanas perioda ES fondu projektu ir jāievēro attiecīga soļu secība.

4.2.attēls 9 (deviņi) soļi līdz projektam²

- 2) Uzsākot jebkuru biznesu, tā pamatā ir jābūt idejai. Idejas biznesam var iegūt visdažādākajos veidos: noskatot idejas no ārvalstīm, izgudrojot pilnīgi jaunus risinājumus esošām problēmām, lasot biznesa žurnālus un avīzes, apmeklējot izstādes un prezentācijas, klausoties radio, skatoties TV, internetā, pat nosapņojot, bet, lai zinātu, ka radusies ideja ir aktuāla ir nepieciešama idejas formulēšana, atlase un izvērtēšana. Ideju var vērtēt pats, bet var šajā procesā iesaistīt arī draugus, paziņas, radus, augstskolas pasniedzējus, noteikto nozaru ekspertus, banku pārstāvjus u.c. Īpaši tas ir aktuāli situācijās, kad projektam ir nepieciešams piesaistīt finanšu resursus, piemēram, kredītu, ir ieteicams jau sākotnēji apsprieties ar bankas speciālistiem. Idejas izvērtēšana piesaistot ārējo kompetenci var būt veiksmīga un būtiski palīdzēt uzlabot ideju, kā arī tai pat laikā, likt apzināties, ka no idejas būtu labāk jāatkāpjas;
- 3) Lai izvērtētu piemērotāko ES fondu atbalsta programma projekta plānoto aktivitāšu īstenošanai, ir jāiepazīstas ar ES fondu aktivitāšu/ apakšaktivitāšu aprakstiem darbības programmu papildinājumos;
- 4) Lai pārliecinātos, ka izraudzītā ES fondu darbības programmas aktivitāte/ apakšaktivitāte ir piemērotākā plānotā projekta īstenošanai var papildus konsultēties ar atbildīgās vai sadarbības iestādes nozaru speciālistiem;
- 5) ES fondu ieviešanu Latvijā regulē virkne LR un ES tiesību aktu, tāpēc regulāri jāseko līdzi attiecīgās atbildīgās iestādes mājas lapā par projekta idejai izraudzītās atbilstošās ES fonda aktivitātes īstenošanas MK noteikumu izstrādes gaitu.

¹ 15.02.2007. „Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadības likums” 6.pants.

² <http://www.esfondi.lv/page.php?id=864>

Svarīgākie no tiem ir:

- 15.02.2007. likums „*Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fondu vadības likums*”, (stājās spēkā 01.03.2007.);
 - 26.06.2007. MK noteikumi Nr.418 „*Kārtība, kādā paredzami valsts budžeta līdzekļi Eiropas Savienības fonda līdzfinansēto projektu īstenošanai, kā arī maksājuma veikšanas un izdevumu deklarācijas sagatavošanas kārtība*” (turpmāk - MK noteikumi Nr.418);
 - 26.06.2007. MK noteikumi Nr.419 „*Kārtība, kādā Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadībā iesaistītās institūcijas nodrošina plānošanas dokumentu sagatavošanu un šo fondu ieviešanu*” (turpmāk - MK noteikumi Nr.419);
 - 22.06.2007. MK noteikumi Nr.440 „*Kārtība, kādā vadošā iestāde, sertifikācijas iestāde, sadarbības iestāde vai atbildīgā iestāde veic pārbaudi Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda finansētā projekta īstenošanas vietā*” (turpmāk - MK noteikumi Nr.440);
 - 26.06.2007. MK noteikumi Nr.441 „*Eiropas Savienības fondu publicitātes un vizuālās identitātes prasību nodrošināšanas kārtība*” (turpmāk - MK noteikumi Nr.441) u.c.
- 6) Šis ir laiks, kurā interesents var uzdot neskaidros jautājumus sadarbības un/ vai atbildīgajai iestādei;
 - 7) Noteiktajā laikā atbilstoši MK noteikumu par attiecīgās ES fondu aktivitātes īstenošanu pievienotajam pielikumam - projekta iesnieguma veidlapai - sagatavotais projekts jāiesniedz sadarbības iestādē izvērtēšanai;
 - 8) Saskaņā ar MK noteikumiem Nr.419 vērtēšanas kritērijus izstrādā un vērtēšanu nodrošina atbildīgās vai sadarbības iestādes izveidota ES fondu vērtēšanas komisija, atsevišķi katrai ES fondu aktivitātei. ES fondu projektu iesniegumu atlases un vērtēšanas kārtība, kā arī vērtēšanas veidlapas publicējot atbildīgās vai sadarbības iestādes mājas lapā internetā;
 - 9) Sadarbības iestāde, saskaņā ar MK noteikumiem Nr.419 30 darba dienu laikā slēdz līgumu ar apstiprinātā projekta iesniedzēju par ES fonda projektu īstenošanu;
 - 10) Projekta īstenošana saskaņā ar līguma nosacījumiem.

Īstenojot projektu ar ES struktūrfondu finansējuma atbalstu Saņēmējam ir jārēķinās ar to, ka tiks veiktas regulāras pārbaudes, saskaņā ar MK noteikumos Nr.440 noteikto, lai pārlicinātos, ka projekts tiek īstenots atbilstoši līguma nosacījumiem, visi ar ES fondu projektu īstenošanu saistīto dokumentu ar juridisku spēku glabāšana tiek nodrošināta līdz 2021.gada 31.decembrim, pamatlīdzekļi, kas radīti vai iepirkti, daļēji vai pilnībā izmantojot ES fondu finansējumu, atrodas projekta īstenošanas vietā, nav atsavināti vai citādi norakstīti 5 gadus pēc pēdējā maksājuma Saņēmējam par attiecīgo projektu. Projekta īstenošanas laikā ir jānodrošina vizuālās identitātes prasību ievērošana, kas noteikta ar MK noteikumiem Nr.441.

Finansējuma plūsma:

ES finansējums: ir ES fondu līdzekļi, ko atbilstoši Eiropas Komisijas noteiktajām prasībām novirza ES fonda projektu ietvaros veikto izdevumu atmaksai un ko, pamatojoties uz atbildīgās iestādes vai sadarbības iestādes iesniegto izdevumu deklarāciju, sertifikācijas iestāde pieprasa no Eiropas Komisijas. Valsts budžeta finansējums: ir valsts budžeta līdzekļi, kurus saskaņā ar apstiprināto ES fonda projekta iesniegumu novirza ES fondu projektu īstenošanai, tajā skaitā avansa maksājumu veikšanai vai veikto izdevumu atmaksai.

Kārtību, kādā ES fonda ietvaros tiek veikti maksājumi ES fonda finansējuma saņēmējam, un īpašos nosacījumus maksājumu dokumentu iepriekšpārbaudēm nosaka civiltiesisks līgums vai vienošanās, ņemot vērā šādus iespējamus maksājuma veidus:

- 1) avansa maksājums - atbildīgās iestādes vai sadarbības iestādes noteiktajā apmērā, bet, ja projekts tiek īstenots ilgāk nekā vienu gadu, ne vairāk kā 20% apmērā no kopējā ES fonda projekta piešķirtā ES finansējuma un - ja projektā ir paredzēts - valsts budžeta finansējuma apjoma, ja normatīvajos aktos par ES fonda aktivitātes ieviešanu nav noteikts citādi;
- 2) starposma maksājumu projekta ietvaros, ko veic, pamatojoties uz veiktajiem izdevumiem;
- 3) noslēguma maksājums pēc projekta īstenošanas.¹

ES fondu finansējuma saņēmēja veikto izdevumu atmaksa no ES fonda finansējuma tiek veikta pamatojoties uz Saņēmēja iesniegta un sadarbības vai atbildīgās iestādes apstiprināta maksājuma pieprasījuma (MK noteikumu Nr.419 (4.pielikums)) kopijas un sadarbības vai atbildīgās iestādes sagatavota maksājuma uzdevuma.

Par pārskatu iesnigšanas termiņiem un nosacījumiem līguma slēdzēja puses vienojas līguma nosacījumos. No ES fonda finansējuma var segt tikai projekta ietvaros veiktos attiecināmos izdevumus, kas atrunāti līguma, vienošanās vai projekta nosacījumos.

Īstenojot ES fonda projektu Saņēmējs darbu izpildītājiem veic maksājumus no saviem līdzekļiem, izņemot gadījumus, ja līgumā noteikts, ka par projektu īstenošanu saņēmējs saņem avansa maksājumu. Avansa maksājuma saņemšanai un izdevumu veikšanai no saņemtā avansa maksājuma līdzekļiem Saņēmējs atver kontu Valsts kasē. Ja normatīvajos aktos par ES fonda aktivitātes ieviešanu nav noteikts citādi, minēto kontu izmanto starposma maksājuma saņemšanai un visu ES fondu projekta izdevumu veikšanai.

¹ 26.06.2007. MK noteikumi Nr.418 „Kārtība, kādā paredzami valsts budžeta līdzekļi Eiropas Savienības fonda līdzfinansēto projektu īstenošanai, kā arī maksājumu veikšanai un izdevumu deklarācijas sagatavošanas kārtība” 3., 4., 19.pants.

Līgumā noteiktajā termiņā un kārtībā Saņēmējs sadarbības iestādē iesniedz maksājuma pieprasījumu un izdevumu pamatojošo dokumentu kopijas, kā arī progresa pārskata ziņojumu. Sadarbības iestāde izskata minētos dokumentus un apstiprina maksājuma pieprasījumā iekļauto attiecināmo izdevumu summu, kas attiecināma finansēšanai no ES fonda un atbilst līgumā noteiktajām prasībām, apstiprina un sagatavo maksājuma uzdevumu par attiecināmo izdevumu atmaksu Saņēmējam atbilstoši apstiprinātajā projekta iesniegumā noteiktajai ES finansējuma likmei. Sadarbības iestāde augstāk minētos dokumentus kopā ar MK noteikumu Nr.418 5.pielikumā minēto maksājumu uzdevumu kopsavilkumu iesniedz maksājuma iestādē. Maksājuma iestāde veic atmaksu Saņēmējam 15 darba dienu laikā no dokumentu saņemšanas. *Plašāk par finansējuma plūsmu skatīt pielikumā Nr.2.*

4.4.2. Centra iespējas uz ES fondu atbalstu

Lai gan 2007. - 2013.gada programmēšanas perioda ietvaros nav plašu programmu klāstu, kas piedāvātu atbalstu PII būvniecībai komersantiem, šis programmēšanas periods, galvenokārt ir tendēts uz inovācijas, ražošanas un zinātnes attīstības veicināšanu, sekmējot praktiskas ievirzes pētījumus un tehnoloģiju pārnesi, taču šajā programmēšanas periodā tiek domāts arī par to, lai izlīdzinātu un attīstītu reģionālās atšķirības veicinot mazo un vidējo uzņēmumu attīstību Latvijas īpaši atbalstāmajās teritorijās (ĪAT).

Kārtība, kādā plānošanas reģionu attīstības padomes piešķir un atceļ īpaši atbalstāmās teritorijas statusu, noteikta 11.11.2003. MK noteikumos Nr.637 „*Īpaši atbalstāmās teritorijas statusa piešķiršanas un atcelšanas kārtība*”.¹

Izpētot īpaši atbalstāmo teritoriju sarakstu 2007. - 2009.gadam, darba autors secināja, ka plānotā projekta īstenošanas atrašanās vieta - Kuldīga, atrodas īpaši atbalstāmo teritoriju saraksta Kurzemes plānošanas perioda augšdaļā, līdz ar to visa tās teritorija var tikt finansēta no ES fonda atbalsta līdzekļiem, kas paredzēti mazo un vidējo uzņēmumu attīstībai Latvijas īpaši atbalstāmajās teritorijās.

Balstoties uz augstāk minēto, kā arī pamatojoties uz ES fondu vadībā iesaistīto institūciju ekspertu sniegtajām konsultācijām, darba autors secināja, ka plānotais bērnu izglītības un attīstības centra projekts var tikt finansēts no ES ERAF 2007. - 2013.gada programmēšanas perioda darbības programmas „*Uzņēmējdarbība un inovācija*” 2.3.prioritātes „*Uzņēmējdarbības veicināšana*” 2.3.2.pasākuma „*Uzņēmējdarbības infrastruktūras un aprīkojuma uzlabojumi*” 2.3.2.2.aktivitātes „*Atbalsts ieguldījumiem mikro un mazo komersantu attīstībā īpaši atbalstāmajās teritorijās (ĪAT)*”.

¹ http://www.rapl.m.gov.lv/lat/reģionala_attistiba/valsts_atbalsta_instrumenti/?doc=5678

Atbalsta aktivitātes mērķis ir veicināt uzņēmējdarbības attīstību īpaši atbalstāmajās teritorijās, tādējādi samazinot nelabvēlīgās atšķirības starp reģioniem un teritorijām, sekmējot līdzsvarotu valsts attīstību. Mērķa grupa un finansējuma saņēmēji ir mikro un mazie komersanti, kuri plānot īstenot projektu ĪAT.

Saskaņā ar Komisijas Regulas (EK) Nr.364/2004 (25.02.2004.) 1.pielikumā noteikto, sīko, mazo un vidējo uzņēmumu (MVU) kategorijā ietilpst uzņēmumi, kam ir mazāk nekā 250 darbinieki un kuru gada apgrozījums nepārsniedz 50 mlj. EUR un/vai gada bilance kopumā nepārsniedz 43 mlj. EUR. MVU kategorijas uzņēmumu definē kā mazu, ja tam ir mazāk nekā 50 darbinieku un tā gada apgrozījums un/ vai kopējā gada bilance nepārsniedz 10 mlj. EUR. MVU kategorijas uzņēmumu definē kā sīku, ja tam ir mazāk nekā 10 darbinieku un tā gada apgrozījums un/ vai kopējā gada bilance pārsniedz 2 mlj. EUR.

Projekta ieviešana notiek *atklātas projektu atlases veidā*, tā atbildīgā iestāde ir EM, sadarbības iestāde LIAA. Saskaņā ar 20.11.2007. MK noteikumos Nr.798 „*Darbības programmas „Uzņēmējdarbība un inovācija” papildinājuma aktivitātes „Atbalsts ieguldījumiem sīko un mazo komersantu attīstībā īpaši atbalstāmajās teritorijās” īstenošanas kārtība*” (turpmāk - MK noteikumi Nr.798) noteikto, maksimāli pieļaujamā atbalsta intensitāte ir atkarīga no projekta īstenošanas vietas, 50% no kopējām attiecināmajām izmaksām, ja projekts tiek īstenots pierobežas teritorijā, 40% no kopējām attiecināmajām izmaksām, ja projekts tiek īstenots pārējās īpaši atbalstāmajās teritorijās. Pierobežas un pārējās īpaši atbalstāmo teritoriju saraksts ir minēto noteikumu 1.pielikums un 2.pielikums.

Balstoties uz pielikumos norādīto pierobežas un īpaši atbalstāmo teritoriju sarakstu, darba autors secināja, ka Kuldīga neatrodas pierobežas teritoriju sarakstā, līdz ar to maksimāli iespējamais projekta īstenošanai nepieciešamais finansējums, ko varētu iegūt no ES līdzekļiem sastādītu **40%** no kopējām projektā plānotajām attiecināmajām izmaksām. MK noteikumu Nr.798 IV sadaļā „*Attiecināmās un neattiecināmās izmaksas*” ir noteiktas atbalsta programmas ietvaros attiecināmās un neattiecināmās izmaksas.

Vienam komersantam aktivitātes ietvaros maksimāli pieļaujamā atbalsta apmērs ir **Ls 70 000**. Saskaņā ar minēto noteikumu V sadaļu „*Projektu iesniegumu atlases izsludināšana un projektu iesniegumu iesniegšana*” notiek vismaz četrās kārtās. Katra nākamā kārta tiek uzsākta ne agrāk kā trīs mēnešu laikā pēc tam, kad uzsākta projektu iesniegumu pieņemšanas iepriekšējā kārta. Aktivitātes ietvaros pieejamais finansējums tiek sadalīts šādi:

- pirmā kārta - 9 400 706 lati;
- otrā kārta - 6 267 138 lati;
- trešā kārta - 4 700 353 lati;
- ceturtā kārta - atlikušais finansējums.

Jāpiebilst, ka pirmā projektu atlases kārtā jau ir noslēgusies, tās periods bija 14.01.2008. līdz 22.02.2008. (ieskaitot). Paziņojumu par projektu iesniegumu pieņemšanu izsludina vismaz vienu mēnesi, pirms uzsākta projektu iesniegumu pieņemšana, norādot sākuma un beigu termiņu, kā arī attiecīgajā kārtā pieejamo finansējumu. Plānots, ka projektu atlases otrā kārtā varētu tikt atvērta 2009.gada pirmajā ceturksnī.

Izredzes uz ES fondu finansējuma atbalsta saņemšanu ir visai lielas, jo plānotais projekts atbilst teju katram darbības programmas nosacījumu kritērijam. Projekts atbilst mazā uzņēmuma kategorijai, plānotā projekta atrašanās vieta atrodas Latvijas īpaši atbalstāmajā teritorijā, plānotais uzņēmējdarbības veids nav minēts nozaru sarakstā, kurām nav paredzēts ES fondu finansējuma atbalsts. Kā galvenais trūkums īstenojot projektu ar ES fondu finansējuma atbalstu ir papildus dokumentācijas slogs, kas tiktu uzlikts ar uzņemtajām saistībām, regulāru pārskatu iesniegšana sadarbības un atbildīgajā iestādē, regulāras auditoru veiktās pārbaudes projektu īstenošanas vietā, kā arī nepieciešamība regulāri sekot līdz virknei normatīvo aktu, lai nepārkāptu ar līgumsaistībām uzņemtos pienākumus.

Lai gan maksimāli pieļaujamās atbalsta summas apmērs nav liels, pēc darba autora domām, tas būtu pietiekams finansējums, lai nodrošinātu, daļēju projekta aktivitāšu īstenošanai nepieciešamo finanšu resursu segšanu.

4.5. VPP un ES struktūrfondi

Abas alternatīvas ir grūti salīdzināt, jo tās katra nes kādas priekšrocības un trūkumus, taču abu piedāvāto alternatīvu, gan VPP projektu, gan ES struktūrfondu finansējuma gadījumā, galvenais mērķis ir nodrošināt kā pašvaldību tā arī privātā sektora piedāvāto pakalpojumu daudzveidību, nodrošinot patiesi kvalitatīva gala rezultāta sasniegšanu, tādējādi nodrošinot valsts ekonomiskās situācijas uzlabošanos un iedzīvotāju labklājības līmeņa celšanos.

Šobrīd valstī privāto un valsts bērnu dārzu izmaksu atšķirības ir dramatiskas, ja, par valsts bērnu dārzu vecākiem mēnesī ir jāšķiras apmēram no Ls 30, tad par privāto bērnu dārzu šīs samaksa mēnesī ir sākot no Ls 250, lai izlīdzinātu radušās nevienlīdzības, pēc darba autora domām, ir jāmeklē mehānismi, kā samazināt privāto komercdarbību izdevumus tādējādi nodrošinot nevienlīdzīgo samaksu mazināšanos, stimulētu aizvien vairāk komercdarbību pievērsties izglītības un attīstības veicinošu uzņēmējdarbību rašanos, pilnveidošanos un attīstīšanos.

VPP modeļiem ir vairākas modifikācijas, taču darba autors analizējot dažādās VPP modeļu alternatīvas secināja, ka viena no piemērotākajām metodēm centra dibināšanai ar VPP modeļu starpniecību būtu BOO, galvenokārt tamdēļ, ka tā nodrošina pēc līguma termiņa noslēgšanās

bērnu izglītības un attīstības centra pilnīgu pāriešanu privātā partnera pārziņā, tādēļ tas arī tiks izmantots tālāku secinājumu izvirzīšanai.

4.2.tabula

VPP un ES fondu finansējuma alternatīvu salīdzinājums

Veids	Galvenās iezīmes	Piemērošana	Priekšrocības	Trūkumi
VPP (BOO)	<ul style="list-style-type: none"> - Līgums ar privāto sektoru par publiskā sektora objekta būvniecību un apsaimniekošanu - Privātā un publiskā sektora finansējums - Īpašumtiesības privātajam partnerim - Līguma darbības laikā objekts pieder privātajam sektoram un tas atgūst izmaksas ar lietotājmaksām - Publiskajam sektoram kontroles tiesības 	<ul style="list-style-type: none"> - Līdz šim neeksistējošam publiskajam pakalpojumam vai objektam - Trūkstot publiskā sektora finansējuma konkrētā projekta realizācijai 	<ul style="list-style-type: none"> - Risku pārdale starp publisko un privāto sektoru - Būvniecības procesu paātrināšana - Pašvaldībai piederoša zeme - Lielākas iespējas iegūt kredītu, ja projekts tiek īstenots ar pašvaldības starpniecību - Kvalitatīva pakalpojuma piedāvāšana - Stabili ienākumi 	<ul style="list-style-type: none"> - Publiskā sektora iepriekš izstrādātais projekts varētu būt jāpārstrādā - Sarežģīts līguma noslēgšanas process - Jauns finansēšanas veids - Īpašuma tiesību pārdale
ES fondu finansējums ERAF	<ul style="list-style-type: none"> - Līgums starp komersantu un atbilstošās aktivitātes administrējošo sadarbības iestādi - Komersanta finansējums, ES fondu līdzfinansējums par pārskata periodā faktiski veikto attiecināmo izdevumu daļu - Īpašuma tiesības pilnā apmērā pieder tikai komersantam 	<ul style="list-style-type: none"> - Tikai mazie un vidējie komersantiem, kuri atrodas Latvijas īpaši atbalstāmajās teritorijās - Nodrošina atbalstāmo funkciju pildīšanu 	<ul style="list-style-type: none"> - Projekts pieder tikai un vienīgi komersantam - Viegls papildus finansējuma iegūšanas veids - Lielākas izredzes uzvarēt atklātā konkursā - Jau zināms finansēšanas veids, izstrādāti paraugi projektu iesniegumu sagatavošanai 	<ul style="list-style-type: none"> - Standartizēts un vienreizējs finansējuma nodrošinājums tikai par projekta ietvaros veikto attiecināmo izdevumu daļu - Viss ar projektu īstenošanu saistītais risks jāuzņemas komersantam - Sākotnēji izdevumi jāsedz no pašu līdzekļiem - Risks par iespējamu izdevumu neakceptēšanu par attiecināmajām izmaksām - Virkne ar pārskatiem un dokumentiem, kas saskaņā ar līguma nosacījumiem jāiesniedz sadarbības un atbildīgajā iestādē

Analizējot 4.2.tabulā atspoguļotos datus, darba autors secināja, ka stabilākus un drošākus ienākumus nodrošinātu VPP modeļa projekts, jo liela daļa risku pārietu publiskā partnera pārziņā, taču šajā gadījumā privātajam partnerim būtu „jāupurē” īpašumtiesības. Lai gan projekts piederētu privātajam partnerim, tas līguma darbības laikā būtu nosacīti, jo jebkura lēmuma pieņemšanas procesā būtu jāņem vērā publiskā partnera viedoklis. ES fondu finansējuma gadījumā komersants saglabātu īpašumtiesības uz projektu, taču finansējums nenodrošinātu uzņēmumam stabilitāti un drošību, jo viss ar projekta īstenošanu saistītais risks būtu jāuzņemas komersantam.

Pēc darba autora domām, ideālā variantā būtu apvienot valsts, privāto un ES fondu finansējumu, tādējādi nodrošinot, ka, piemēram, finansējums, ko komersants prasītu no komerciestādēm varētu tikt aizstāts ar ES struktūrfondiem. Vienlīdz nodrošinot papildus saistību neuzņemšanos un vēl mazākus pašu kapitāla ieguldījumus.

5. Mārketingas

5.1. Uzņēmuma piedāvāto pakalpojumu būtiskāko noieta tirgus izpēte

5.1.1. Tirgus analīze un mārketinga nozīme klientu piesaistes veicināšanā

Uzņēmuma dibināšana ir tikai viens no soļiem uzņēmējdarbības uzsākšanā. Un, ja būsīm godīgi - pats vienkāršākais. Jauno uzņēmēju pieredzes stāsti par to, kā viņi uzsākuši savu darbību, ir dažādi, taču ienākšanai tirgū jauna dalībnieka statusā ir daudzi kopīgi aspekti, par kuriem jādomā vēl pirms uzņēmums ir juridiski nodibināts. Vispirms potenciālais jaunais uzņēmējs izvēlas jomu, kurā darbosies viņa uzņēmums. To bieži nosaka līdzšinējā profesionālā pieredze, taču ir pietiekami daudz darbības veidu, kuros uzsākt savu biznesu var arī bez priekšzināšanām. Galvenais nosacījums - jābūt skaidram mērķim, kuru vēlas sasniegt un gatavam mācīties un izpētīt, kas jādara, lai to sasniegtu.¹

Katru gadu ikvienā valstī tiek dibināti daudzi jauni uzņēmumi. Tajā pat laikā daudzus uzņēmumus pasludina par maksātnespējīgiem, bankrotējušiem un tie tiek likvidēti. Uzņēmējdarbība un tās vide mūsdienās ir ļoti mainīga. Tāpēc uzņēmējiem nemitīgi jāpilnveido uzņēmējdarbības stratēģija un jākorrigē mērķi. Uzņēmējam pats galvenais ir lūkoties soli, bet vēl labāk - vismaz divus soļus uz priekšu tajā jomā, kurā viņš darbojas vai nolēmis darboties. Kā apliecina prakse, tad patiesi konkurētspējīgi ir tie uzņēmumi, kas īsteno inovatīvu uzņēmējdarbību, izmanto jaunāko tehnoloģiju, ļoti rūpīgi veic tirgus izpēti, izstrādā un elastīgi īsteno perspektīvos mārketinga plānus. Tirgus izpēte ir pirmais solis, lai uzņēmuma vadība iepazītu vidi, kurā uzņēmums vēlas darboties uzsākot jaunu uzņēmējdarbību, jo cilvēku vajadzības ir bezgalīgas, resursi to apmierināšanai - ierobežoti, patērētāji izvēlēs tādas preces, kas spēj sagādāt vislielāko apmierinājumu atbilstoši finanšu iespēju robežām. Lai orientētos uz patērētāju, vajag izprast un noteikt viņa interešu sfēru.

Tirgus izpēte mūsdienās notiek mums visapkārt - pircēju aptaujas lielveikalā, telefona zvani, lai noskaidrotu ko mēs domājam par to vai citu lietu, kā arī dažādas aptaujas televīzijas raidījumu laikā. Tirgus vide mainās arvien straujāk, un arī nepieciešamība saņemt aktuālu tirgus informāciju ir lielāka nekā jebkad agrāk. Pārmaiņas ir dramatiskas: no vietējā uz globālo mārketingu, no pircēju vajadzībām līdz pircēju vēlmēm; no konkurences ar cenas palīdzību līdz konkurencei bez cenas palīdzības.²

Uzņēmuma praksē par tirgus izpēti dēvē sistemātisku datu ieguvu, kas nepieciešama, lai pieņemtu ar mārketingu saistītus lēmumus.³

¹ http://www.swedbank.lv/pakalp/jr_9_2.php

² Filips Kotlers „Mārketinga pamati”, Rīga, Apgāds „Jumava”, 2006.gads, 167.lpp.

³ Andreass Krēmers, Gerd Vilgers „Tirgus izpēte”, Rīga, SIA „BALTA eko”, 2004.gads, 8.lpp.

Pirms jauna uzņēmuma dibināšanas tirgus izpēti var veikt dažādos veidos, taču viena no efektīvākajām un praksē pārbaudītākajām metodēm ir sabiedrības aptaujas. Aptaujas organizēšana un datu analizēšana ir laikietilpīgs process, taču tas var sniegt uzņēmumam precīzu informāciju par sabiedrības interesēm, vēlmēm un dot precīzu priekšstatu par to, vai plānotajam uzņēmumam un tā darbības veidam būs pieprasījums un līdz ar to arī izaugsmes iespējas.

Mārketings ir jebkura aktivitāte, kuru uzņēmums veic, lai pārdotu savus produktus vai pakalpojumus. Tā mērķis nav apmuļķot klientu vai falsificēt kompānijas imidžu. Tā mērķis ir iesaistīt klientus produktu izveidē, veidojot ilgtermiņa sadarbību.¹

Plānojot mārketinga aktivitātes, ir jābūt skaidrībai, ko tieši uzņēmums vēlas pārdodāt vai piedāvāt un kāda ir šā produkta vai pakalpojuma potenciālā mērķauditorija. Patērētājs parasti nepērk produktu vai pakalpojumu, bet gan no tā izrietošos ieguvumus un emocijas. Līdz ar to mārketinga uzdevums ir izprast patērētāju vēlmes un parādīt tiem, ka uzņēmuma piedāvātais produkts vai pakalpojums var kādu no tām apmierināt.

Mārketings kā jebkurai sistēmai ir savi uzdevumi un realizācijas metodes. Mārketings sistēmas pamatuzdevumi ir:

- tirgus kompleksa pētīšana;
- patērētāju potenciālā pieprasījuma un apmierinātības pakāpes noskaidrošana;
- preču plānošana un cenu veidošana;
- noieta plānošana un realizācija;
- mārketinga vadīšanas sistēmas izveidošana.²

Tirgus piespiež uzņēmēju pastāvīgi domāt par uzņēmuma darbības efektivitātes paaugstināšanu, par nepieciešamajām izmaiņām un uzņemties atbildību par pieņemto lēmumu sekām. Konkurences cīņai arvien saasinoties, jāprot atbilstoši situācijai un uzņēmuma mērķiem, izmantot uzņēmēja rīcībā esošos ekonomiskos ieročus it īpaši mārketinga elementus, attiecīgi veidojot mārketinga stratēģiju, izstrādājot un īstenojot mārketinga plānus. Tātad jauna uzņēmējdarbības uzsākšana ir atkarīga no prasmes izprast pircēju vajadzības, vēlmes un izvēlētā tirgus, kurā piedāvāt savu pakalpojumu. Būtībā tas nozīmē, ka jauna uzņēmuma plānošanas pirmsākums un turpinājums ir mārketingas kā metode pircēju vajadzības un pieprasījuma dinamikas uztveršanai.

Pasaulē aizvien palielinās arī pakalpojumu nozīme. Patērētāji var diezgan viegli pateikt, kad produkts pieviļ (radio pārstāj skanēt, uzvalkam irst vīles, piens saskābis), bet saprast, kad pakalpojums pieviļ ir daudz grūtāk. Arī garantiju produktiem ir diezgan viegli iedot, turpretī

¹ http://www.liaa.gov.lv/?object_id=862

² Ž.Caurkubule, A. Višņevska „Mārketings pamati”, Rīga, SIA „Merkurijs Lat”, 2006.gads, 23.lpp.

vairākumam pakalpojumu tas vispār nav iespējams. Pakalpojuma mārketingā svarīgi ir atcerēties, ka *pakalpojumu mārketinga būtība ir pats pakalpojums*, ja patērētājs būs apmierināts ar veikto pakalpojumu, viņš iespējas atgriezīsies vēlreiz, kā arī ieteiks saviem draugiem un biznesa partneriem. Ja pašu pakalpojumu var tēlaini pielīdzināt pakalpojumu mārketinga sirdij, tad pašu mārketingu var pielīdzināt tā smadzenēm, kas viens bez otra nespēj funkcionēt. Strādājot pakalpojumu sfērā, svarīgi ir atcerēties, ka piedāvājot pakalpojumu tiek pārdotas arī attiecības. Galvenais pakalpojumu mārketinga uzdevums ir pierādīt patērētājiem, ka uzņēmuma piedāvātais pakalpojums ir drošs un uzticams, ka tas spēs apmierināt patērētāju vēlmes un atrisināt problēmas. Svarīgi ir informēt potenciālos patērētājus par pakalpojuma esamību un nodibināt ilgtermiņa attiecības, kas balstītas uz savstarpēju sapratni un izdevīgumu. Lai arī cik labs uzņēmuma piedāvātais pakalpojums nebūtu, tas pasaulē nebūs nevienam vajadzīgs, ja patērētāji nezinās par tā esamību.

Par uzņēmuma darbības uzsākšanu un tā piedāvātajiem pakalpojumiem Kuldīgā var informēt dažādos veidos:

- publicējot informāciju Kuldīgas pilsētas mājas lapā: www.kuldiga.lv;
- izlīmējot plakātus dažādās Kuldīgas un Kuldīgas rajona izglītības iestādēs;
- publicējot informāciju SIA „Jaunais kurzemnieks” laikrakstā „Kurzemnieks”, kurš iznāk trīs reizes nedēļā: otrdienās, ceturtdienās un sestdienās, laikrakstam ir arī interneta mājas lapa www.kurzemnieks.lv;
- informējot sabiedrību ar dažādu bukletu palīdzību.

Ar reklāmas palīdzību arī tiktu veicināta komunikācija starp patērētājiem, klientiem un jauno uzņēmumu. Šāda komunikācija ir ļoti svarīga, jo neviena, pat perspektīva ideja, nav dzīvotspējīga bez sabiedrības atbalsta.

Uzņēmējdarbības jomā mārketinga aktivitātes veido jaunus tirgus un atdzīvina vecos tirgus, nodrošinot to darbības stabilitāti, saasinot konkurenci, kas savukārt, racionalizē uzņēmējdarbību, stimulē visus kāpināt kvalitāti, sekmē izmaksu samazināšanos un jaunu, inovatīvu ideju rādīšanos. Taču, neviena uzņēmējdarbība nevar pastāvēt bez galvenā uzņēmējdarbības attīstības un „dzīvotspējas” veicinātāja – patērētāja.

5.1.2. Tirgus tendences un to analīze, tirgus attīstības perspektīvas

Valstī jau vairāku gadu garumā ir vērojams vietu trūkums PII. Tam ir vairāki iemesli:

- pagājušā gadsimta 70-to gadu beigās un 80-to gadu sākumā strauji pieaugušais dzimstības līmenis;
- strauja PII samazināšanās (vairāk kā par pusi) pagājušā gadsimta 90-to sākumā, kad ievērojami samazinājās iedzīvotāju dzimstība;

- Izglītības likuma 4.panta normas par visu piecgadīgo un sešgadīgo bērnu obligāto sagatavošanu skolai normas stāšanās spēkā 01.09.2002.;
- Darba likuma 156.panta normas par bērnu kopšanas atvaļinājumu līdz 1,5 gadu vecumam (iepriekšējā redakcijā - līdz 3 gadu vecumam) stāšanās spēkā 22.04.2004.;
- pozitīvās izmaiņas darba tirgū pēdējo 3 - 4 gadu laikā, t.sk. sieviešu nodarbinātības pieaugums;
- pašvaldībām trūkst līdzekļu jaunu PII būvniecībai un esošo PII renovācijai;
- valsts PII uzņem bērnus no 2 - 3 gadu vecumam, bet bērnu kopšanas atvaļinājums beidzas bērnam sasniedzot 1,5 gadu vecumu;
- sarežģītās likumdošanas, licenču un atļauju milzīgā skaita dēļ, komersanti izvēlas labāk īstenot citas uzņēmējdarbības;
- nepieciešams augsti kvalificēts personāls;
- zema skolotāju, audzinātāju u.c. izglītības iestāžu darbinieku darba samaksa.

Pēdējos gados ir reģistrēts vēsturiski augsts pieprasījums pēc mācību vietām PII. 2005./2006.gadā PII apmeklēja 63% no kopējā pirmsskolas vecumam atbilstošā bērnu skaita, salīdzinājumā ar 1989./1990.gadiem, kad PII apmeklēja 45% no pirmsskolas vecumam atbilstošiem bērniem, kas liecina par motivāciju iesaistīties darbaspēka tirgū un tāpēc pastiprinātu pieprasījumu pēc mācību vietām PII.

Augstais pieprasījums daļēji ir izskaidrojams ar demogrāfisko situāciju pagājušā gadsimta 70-to gadu beigās un 80-to gadu sākumā. Atbilstoši CSP datiem, vidējais mātes vecums bērnam piedzimstot, Latvijā ir aptuveni 26 gadi, kas nozīmē, ka 2007.gadā PII pieejamība visvairāk attiecas uz tām sievietēm, kuras ir dzimušas pagājušā gadsimta 70-to gadu beigās un 80-to gadu sākumā. Atbilstoši demogrāfiskajām prognozēm, augstais pieprasījums pēc vietām PII saglabāsies aptuveni desmit – divpadsmit gadus, kas ir līdz 2019.gadam, kad pieprasījums pēc PII tiek prognozēts pat vēl lielāks nekā 2007.gadā. Pieprasījums varētu samazināties sākot ar 2024.gadu, bet 2035.gadā pieprasījums pēc mācību vietām izlīdzināsies ar mācību vietu piedāvājumu (*skatīt pielikumu Nr.3.*).

Lai gan pēc ekonomiskajām prognozēm plānots, ka pieprasījums ar piedāvājumu pēc PII tomēr varētu ar gadiem izlīdzināties, šobrīd tas ir ārkārtīgi atšķirīgs. Arī konkurence bērnu izglītības un attīstības centru starpā nav liela.

5.2. Uzņēmuma konkurētspējas analīze

5.2.1. Konkurences analīzes būtība

Konkurence ir atsevišķu uzņēmumu cīņa par pircēju tirgū, par noteicošo lomu tirgū vai kādā tirgus daļā. Tā ir ekonomiska sacensība, sarežģīts ekonomiskās uzvedības mehānisms starp

diviem vai vairākiem tirgus dalībniekiem, kas sacenšas viena veida vai aizstājamu preču ražošanā, realizācijā vai pakalpojumu sniegšanā.

Konkurence tirgus attiecību dalībniekiem principā uzspiež virkni obligātu darbību, sistemātiski mainīt tehnoloģiju, ieviest jaunu tehnoloģiju, ražot jaunas preces un sniegt jaunus pakalpojumus, paaugstināt darba atdevi, samazināt vai saglabāt iepriekšējā līmenī produktu cenas. Konkurence sistemātiski iedarbojas uz uzņēmuma izmaksām, piespiežot ražotājus, pakalpojuma sniedzējus, tirgotājus racionalizēt ražošanas faktoru izmantošanu un samazināt izmaksas.¹

Potenciālo konkurentu izpētes priekšnosacījums ir to identifikācija. Tāpēc lietderīgi konkurentus sadalīt identiskās grupās:

- lietiskie konkurenti, kuri tirgū uzstājas ar vienlīdzīgām vai pēc izmantošanas tuvām lietām, respektīvi, precēm;
- noteiktu pircēju grupu apkalpojoši konkurenti, kuri savu preci piedāvā vai nu gala produktu patērētājiem, vai pārstrādātājiem, vairumtirgotājiem vai mazumtirgotājiem, specializēto preču tirgotājiem, lauksaimniecības ražojumu tirgotājiem;
- telpiskie konkurenti - tādi, kuriem ir vienāds noieta darbības rādiuss, kuri darbojas vienā apvidū;
- laika posma konkurenti - tādi, kas tirgū uzstājas vienā un tai pašā laika periodā.²

Konkurence ir efektīvākā un lētākā ekonomiskās kontroles metode, jo tā sabiedrībai neko lielu neizmaksā. Šāda kontrole ir svarīgs un dinamisks spēks tāpēc, ka spiež ražotāju un pārdevēju domāt un rīkoties, lai samazinātu izmaksas un cenu, palielinātu pārdošanas apjomu, lai kāpinātu preču (pakalpojumu) kvalitāti, paplašinātu sortimentu un galvenais – cīnītos par klientiem un pasūtītājiem. Konkurences apstākļos ir nepietiekami vienkārši reaģēt uz izmaiņām vai tikai reģistrēt izmaiņu raksturlielumus uzņēmuma apkārtējā vidē. Jācenšas aktīvi iedarboties uz vidi un ar mārketinga metodēm pašiem mainīt parametrus, veidot pircējos (lietotājos) jaunas vēlmes, jaunas vajadzības, attiecīgi piedāvājot preces (pakalpojumus) to apmierināšanai. Konkurences jomā būtiskākais ir tieši cīņa par pircēju: cīņa par to, kādai precei, kādam pakalpojumam viņš atdod naudu, lai apmierinātu savas vajadzības, vēlmes, lai atrisinātu savas problēmas, jo pērk ne jau preci (pakalpojumu), bet gan sagaidāmo rezultātu.

Uzņēmumi var konkurēt vienā parametrā (cenu konkurence) vai vairākos parametros (apkalpošana, preču kvalitāte, tirdzniecības nosacījumi, jaunievedumi).

Konkurence kļūst īpaši nežēlīga, ja:

- palielinās konkurējošo uzņēmumu skaits;

¹ Jānis Ēriks Niedrītis „Mārketingss”, Rīga, „Biznesa augstskola Turība”, 2005.gads, 15.lpp.

² A.Vedļa „Uzņēmējdarbības kurss”, Rīga, „Petrovskis & Ko”, 2000.gads, 426. – 428.lpp.

- produktu vai pakalpojumu pieprasījuma pieaugums ir lēns;
- nozares pakalpojumi kļūst tik līdzīgi, ka pircēju izvēli nosaka zemas cenas piedāvājuma faktors;
- uzņēmumam „iziešana” no nozares izmaksā vairāk nekā palikšana un piedalīšanās konkurences cīņā nozarē;
- ir liela daudzveidība konkurējošo uzņēmumu lietotajā stratēģijā, prioritātēs, daudz resursu iesaistīts konkurences cīņā, tajā piedalās vairākas valstis;
- spēcīgi citās nozarēs strādājoši uzņēmumi, kas pērk nozares nerentablos uzņēmumus, uzsāk aktīvas darbības šo jaunieguvumu konkurētspējas celšanā.

Uzņēmējdarbībā konkurētspējīgāks ir tas uzņēmums, kas salīdzinājumā ar citiem precīzāk zina, kādas, kādā veidā un kā vajadzības tiek apmierinātas. Gan preces, gan pakalpojumi paši par sevi nav svarīgi pircējam. Preces un pakalpojumi veido uzņēmējdarbību tikai tad, kad tie ir pieprasīti cilvēku vēlmju un vajadzību apmierināšanai. Bez pieprasījuma nav konkurētspējas, praktiski nav uzņēmējdarbības.¹

Konkurentu izpētīšana ļauj arī objektīvi novērtēt uzņēmuma perspektīvas konkrētajā tirgū, atsevišķos gadījumos atrast tūlītēju parametru, pēc kura sacensties ar konkurent uzņēmumiem, lai nodrošinātu uzņēmumam izaugsmi un panākumus turpmākā darbībā, tāpēc svarīgi pirms uzņēmējdarbības uzsākšanas novērtēt plānotās uzņēmējdarbības pakalpojuma vietu tirgū.

5.2.2. Uzņēmuma pakalpojumu vieta tirgū

Šobrīd valstī trūkst PII, tādējādi tiek diskriminētas sievietes, jo bērnu dēļ viņas kļūst materiāli atkarīgas no vīriešiem. Maziem bērniem jāvelta ļoti daudz uzmanības, jo pirmsskolas periodā veidojas bērna personība. Aiz katra dārziņā neuzņemtā bērna ir viņa māmiņa vai arī tētis, kas labprāt strādātu sev piemērotu darbu, ja varētu atstāt bērniņu bērnu dārzā. Attiecības dzimumu starpā nosaka tautas vispārējās inteliģences un ētiskais līmenis. Bet Latvijā šis līmenis ir satriecoši zems. No tā katastrofāls bērnu dārzu trūkums, zemie bērnu pabalsti un bezmaksas izglītība - rožains sapnis. Lai gan valstī aizvien vairāk palielinās interese par jaunu PII celšanu vai veco izglītības iestāžu atjaunošanu, šobrīd attīstības virzība nav jūtama un vēl aizvien vairākas ģimenes gaida, kad bērns būs „izstāvējis” garo rindu pieteiktajā bērnu dārzā.

Analizējot situāciju valstī attiecībā uz PII, darba autors secināja, ka, par cik pašvaldības nespēj nodrošināt ar LR normatīvajiem aktiem uzliktās saistības - katram tās administratīvajā teritorijā dzīvojošam pirmsskolas vecuma bērnam nodrošināt iespēju iegūt pirmsskolas izglītību, pēc darba autora domām, jāmeklē un jāattīsta citas alternatīvas, lai veicinātu privātos uzņēmējus iesaistīties šādu biznesa nišu aizpildīšanā, piemēram, veidojot VPP sadarbības modeļus, lai

¹ Jānis Ēriks Niedrītis „Mārketings”, Rīga, „Biznesa augstskola Turība”, 2005.gads, 10.lpp.

nodrošinātu bērnu attīstības virzību valstī tādējādi veidojot aizvien jaunu PII būvniecību, renovēšanu un atjaunošanu.

Šobrīd valstī arī ir dramatiskas atšķirības starp valsts un privāto PII izmaksām, privātie PII par to piedāvātajiem pakalpojumiem prasa teju vai 70% lielāku samaksu par valsts PII un centriem, kas mūsdienu ekonomiskajos apstākļos spēlē patiesi lielu lomu jaunajām ģimenēm.

5.2.3. Uzņēmuma cenu politika, kvalitāte, apkalpošana un atrašanās vieta

Cena:

Cena ir viens no svarīgākajiem mārketinga instrumentiem, cena ir preces vērtība naudas izteiksmē, ekonomiska kategorija, kas kalpo pakalpojuma sniegšanai patērētā sabiedriski nepieciešamā laika netiešai izmērīšanai.

Cena ir naudas kopsumma, par produktu vai pakalpojumu. Plašākā nozīmē, cena ir summa par kādu patērētājs ir gatavs iegādāties preces un pakalpojumus savu vajadzību apmierināšanai.¹

Cenu līmenis ir atkarīgs no:

- faktoriem, kas ietekmē produkta pieprasījumu (zinātniski tehniskais progress, pieprasījuma monopolizācijas pakāpe, produkta derīgums, pircēju maksātspēja, citu produktu cenu izmaiņas, konkurences līmenis attiecīgajā tirgus segmentā);
- faktoriem, kas ietekmē produkta piedāvājumu (zinātniski tehniskais progress, produkta piedāvājuma monopolizācijas pakāpe, importētāju cenu politika, ražotāja un tirgotāja izmaksas);
- faktoriem, kas traktējami kā ārējie, attiecībā pret pārdevēja un pircēja savstarpējiem darījumiem (ekonomiskā cikla fāze, inflācija, īslaicīgas pieprasījuma un piedāvājuma svārstības, valsts pasākumi cenu regulēšanas un kontroles, kā arī nodokļu joma).²

Cenu veidošanā ir divas pamatmetodes: cenu veidošana *pēc izmaksām* un cenu veidošana, ņemot vērā *produkta/pakalpojuma vērtību* pircējam. *Pirmās metodes* pamatā ir produkts/ pakalpojums. Tas nozīmē, ka vispirms tiek projektēts produkts/ pakalpojums un pēc tam tiek aprēķinātas tā izmaksas. *Otrās metodes* pamatā pircējs, tas nozīmē, ka vispirms tiek ņemts vērā pircējam pieņemamais cenu intervāls, kādu tas būtu gatavs maksāt par attiecīgo produktu un tad veidota produkta cena, ņemot vērā tā pašizmaksu.

Darba autors veidojot un īstenojot projektu, bērnu izglītības un attīstības centru, cenu politiku plāno balstīt uz otro cenu veidošanas metodi, jeb cenu politiku, kas balstīta uz patērētāju iespēju analīzi: patērētāju reakciju uz cenu piedāvājumu, ekonomiskais stāvoklis, spēja maksāt

¹ Philip Kotler, Gary Armstrong, John Saunders, Veronica Wong "Principles of Marketing: European Edition", Hertfordshire "Prentice hall Europe", 2004.year, 621.lpp.

² Ž.Caurkubule, A.Višņevska „Mārketinga pamati”, Rīga, SIA „Merkurijs Lat”, 2006.gads, 95.lpp.

par centra piedāvātajiem pakalpojumiem, vēlmes un intereses, vienlaicīgi analizējot arī uzņēmuma iespējas attiecībā uz cenu veidošanu uzņēmumā, lai pārlietu zemā vai tieši otrādi augsti noteiktā cena uzņēmumā neradītu papildus zaudējumus. Centrs piedāvās elastīgu cenu politiku, tās varēs tikt pielāgotas atbilstoši bērna uzturēšanās laikam centrā, izvēlētajai apmācību programmai tās intensitātei, apjomam un daudzveidībai. Centrs piedāvās arī dažādas atlaides, piemēram, vecākiem, kuriem bērnu izglītības un attīstības centru apmeklēs vairāki bērni vienlaikus. Taču, lai noteiktu cenu, svarīgi ir izvērtēt un nodrošināt kvalitatīvu piedāvāto pakalpojumu, kā arī nodrošināt kvalificētu un pieredzējušu personālu.

Kvalitāte:

Kvalificēts un līdz ar to arī kvalitatīvs personāls uzņēmumā veido lielu daļu ienākumu. Ja pasniedzēji ir zinoši ar atbilstošu izglītību, kā arī darba pieredzi, patērētājs var drošāk uzticēties uzņēmumam un to piedāvātajiem pakalpojumiem. Īpaši svarīgi tas ir tieši izglītības jomā. Lai strādātu PII ir nepieciešama augstākā pedagoģiskā izglītība. Saskaņā ar Izglītības likuma 49.panta 2.punktu „*Pedagoga profesionālo kvalifikāciju apliecina diploms par augstāko pedagoģisko izglītību vai attiecīgs sertifikāts*”.

Protams, ne vien izglītība liecina par darbinieku augsto kvalifikācijas pakāpi, bet arī pieredze, darba stāžs, atsauksmes. Lai gan personāla kvalifikācijas pakāpe, pieredze, izglītība ir ļoti būtisks kvalitātes rādītājs uzņēmumā tas ir tikai viens no instrumentiem, lai nodrošinātu kvalitatīvu uzņēmējdarbību un uzņēmuma piedāvātos pakalpojumus. Jābūt būvnormatīviem atbilstoši centra ēkai, kas nav pretrunā ar LR un ES uzliktajiem normatīviem. Lai nodrošinātu kvalitatīvu ēdināšanu PII ir jāievēro virkne LR normatīvo aktu, piemēram, MK 27.12.2002. noteikumi Nr.596 „*Higiēnas prasības izglītības iestādēm, kas īsteno pirmsskolas izglītības programmas*”, kā arī 29.04.2004. Eiropas Parlamenta un padomes regula (EK) Nr.852/2004 par pārtikas produktu higiēnu u.c.

Mūsdienīgs priekšstats par kvalitāti balstās uz patērētāju prasību un vēlmju pilnīgākas apmierināšanas principu. Kvalitāte ir komplekss jēdziens, kas raksturo visas darbības puses: stratēģijas izstrādi, procesu organizāciju, mārketingu utt. Svarīgākā kvalitātes sistēmas sastāvdaļa ir produkts - preces/ pakalpojuma kvalitāte.¹

Novērtējot uzņēmuma piedāvāto pakalpojumu kvalitāti un darbību kopumā, nepieciešams ņemt vērā patērētāju vērtējumu par uzņēmuma darbību:

- patērētāju apmierinātība ar uzņēmuma piedāvātajiem pakalpojumiem;
- patērētāja vērtējums par pakalpojuma kvalitāti;

¹ Ilgvars Forands „Biznesa vadības tehnoloģijas”, Rīga, „Latvijas Izglītības fonds”, 2004.gads, 201.lpp.

- patērētāju vērtējums par uzņēmuma piedāvāto cenu politiku;
- patērētāju pakalpojumu lietotāju skaits;
- iemesli, kas pamudina patērētājus izvēlēties uzņēmuma piedāvātos pakalpojumus;
- un citi uzņēmuma būtiski rādītāji, kas norāda uz uzņēmuma kvalitātes vērtējumu.

Lai nodrošinātu kvalitatīvu pakalpojumu jau pirms uzņēmuma dibināšanas ir jāizanalizē iespējamās alternatīvas investīciju, finansējuma vai citu resursu piesaistei. Jau laikus jāapzina iespējas un varianti, lai centrā strādājošais personāls tiktu regulāri apmācīts un nodrošināta pastāvīga tā kvalifikācijas celšana.

Apkalpošana:

Bieži vien uzņēmumi savus klientus zaudē tieši sliktas apkalpošanas nevis preču vai pakalpojumu kvalitātes dēļ. Ļoti svarīgi, lai katrs darbinieks, kura ikdiena ir saistīta ar klientu apkalpošanu ne tikai prastu, bet arī būtu motivēts veidot patiesas ieinteresētības un cieņas pilnas attiecības ar klientiem. Apmierināts klients ir viens no svarīgākajiem nosacījumiem veiksmīgai uzņēmuma darbībai, jo klients ir ne tikai ienākumu avots, bet arī viens no nozīmīgākajiem informācijas nesējiem par uzņēmumu un tā sniegtajiem produktiem vai pakalpojumiem. Profesionālam pārdevējam, klientu apkalpošanas speciālistam ir jāprot sniegt informācija, izziņāt klienta vēlmes un pārliecināt arī tad, ja klients ir negatīvi noskaņots jeb „grūts”, kas diemžēl nereti gadās. Uzņēmuma darbiniekiem ir jāizprot nepieciešamās prasmes efektīvam darbam ar „grūtu” klientu, kā arī jāprot izprast, kas tieši rada viņos stresu, spriedzi un kā viņi to var visefektīvāk mazināt. Svarīgi ir rast individuālu pieeju ikvienam klientam, izprast to individualitāti, ja tie ir pastāvīgie klienti, izanalizēt klientu vēlmes, intereses, nepieciešamības, lai nodrošinātu kvalitatīvu servisu, apmierinātu klientu vēlmes, tādējādi radot tajos vēlmi uzņēmumā atgriezties atkal un atkal.

Pēc darba autora domām, efektīvākā uzņēmuma reklāma neieguldot finanšu līdzekļus ir tieši apkalpošanas prasmē. Ja uzņēmums vēlas sekmīgi konkurēt mūsdienu tirgū un nodrošināt ilgtspējīgu stratēģiju, uzņēmumam savā darbībā ir jāpanāk situācija, kad pilnībā tiek apmierinātas patērētāju izvirzītās vajadzības un vēlmes.

Atrašanās vieta (Kuldīgas pilsētas attīstības programma, investīciju prioritātes, budžets un kredīspēja):

Ja projekts tiktu īstenots uz VPP bāzes pamata pašvaldību budžets būtu viens no galvenajiem plānotā projekta finansēšanas avotiem. Pašvaldību uzdevums ir organizēt un nodrošināt pašvaldības funkciju izpildi ar tās būtiskāko sastāvdaļu - pašvaldības budžetu. Pašvaldību budžeta mērķis ir noteikt un pamatot, kāds līdzekļu apjoms tām nepieciešams ar

likumu noteikto funkciju, uzdevumu un brīvprātīgo iniciatīvu izpildei periodā, kuram šie līdzekļi ir paredzēti. Praksē pašvaldības budžeta mērķis ir sadalīt pieejamos finanšu līdzekļus attiecīgajā saimnieciskajā gadā pašvaldību funkciju un uzdevumu izpildei atbilstoši pašvaldības prioritātēm. Tā kā nepieciešamība vienmēr pārsniedz pieejamos resursus, budžeta sastādīšanas process nozīmē izvēles veikšanu un lēmuma pieņemšanu.

Kuldīgas pilsētas pašvaldības darbs ir pakārtots mērķim - radīt pilsētā pamatu stabilai ekonomiskai un sociālai attīstībai, samazināt bezdarbu un palielināt privāto patēriņu uz vienu iedzīvotāju. Līdz ar to darbs tiek organizēts pie investīciju projektu piesaistes, kas ļautu attīstīt pilsētu, radīt jaunas darba vietas. Paralēli tiek strādāts pie pilsētas kultūrvēsturiskā mantojuma un vides uzlabošanas pasākumiem, pilsētas labiekārtojuma un infrastruktūras attīstības.¹

Pašvaldības budžetu veido pamatbudžets un speciālais budžets. Pamatbudžetu veido nodokļu ieņēmumi: iedzīvotāju ienākuma, nekustamā īpašuma (par zemi, ēkām un būvēm) un azartspēļu nodokļi, kā arī nenodokļu ieņēmumi, kuros ietilpst maksājumi par budžeta iestāžu sniegtajiem maksas pakalpojumiem, dažādas valsts un pašvaldības nodevas un citi ieņēmumi, kā arī valsts budžeta mērķdotācijas un ārvalstu projektu finansējums.²

Izglītības darbības nodrošināšanai un izvirzīto uzdevumu izpildei 2007.gadā izlietoti Ls 3 739 606, bet salīdzinoši ar 2006.gadā izlietoti Ls 1 053 796. Izglītībai tika novirzīti 29% no Kuldīgas pilsētas pašvaldības pamatbudžeta līdzekļiem. No tiem Ls 162 461 bija norēķināti ar citām pašvaldībām par izglītības iestāžu sniegtajiem pakalpojumiem.

2007.gadā bērnu apmācībai, kuri apmeklēja Kuldīgas pilsētas pašvaldības izglītības un PII, uz 1 skolēnu /audzēkni/ gada kalendārajā mēnesī tika izlietots šāds finansējums:

- vispārizglītojošās skolās - Ls 12,50;
- pilsētas pirmsskolas izglītības iestādēs - Ls 51,00;
- pilsētas 5 - gadīgo un 6 - gadīgo apmācībai - Ls 5,50;
- Kuldīgas E.Vīgnera mūzikas skolā - Ls 11,00.

Pirmsskolas izglītības iestāžu darbības nodrošināšanai un izvirzīto uzdevumu izpildei kopsummā 2007.gadā izlietoti Ls 940 194, salīdzinot ar 2006.gada izpildi Ls 598 400, palielinājusies par 57%.³

Tomēr ar šādu finansējuma apjomu ir nepietiekami, lai nodrošinātu jaunas PII būvniecību, ņemot vērā, ka pamatbudžeta līdzekļi ir nepieciešami arī citu pašvaldību funkciju nodrošināšanai. Lai nodrošinātu nepieciešamo finansējumu jaunu PII būvniecībai, pašvaldībai būtu vai nu jāpiesaista papildus valsts budžeta un ES finanšu instrumentu līdzekļi, vai arī jāņem aizņēmums.

¹ http://www.kuldiga.lv/uploaded/Parskati/Parskats_publicais_2007.pdf

² http://www.kuldiga.lv/uploaded/kap/Kartoshemu_sar/kuldiga_integrata_att_programma_2007.pdf

³ http://www.kuldiga.lv/uploaded/Parskati/Parskats_publicais_2007.pdf

Kuldīgas pilsētas attīstības programma:

Kuldīgas galvenā vērtība ir kuldīdznieki, kas dzīvo, strādā, atpūšas, aicina ciemos draugus un veido šo pilsētu. Kuldīga ir pilsēta, kurā cilvēki var īstenot savas vēlmes un ieceres.

Kuldīga starptautiskajā un nacionālajā kontekstā attīstās kā pievilcīga tūrisma, īpaši kultūras tūrisma pilsēta, ar sakoptu vidi, saglabātām pilsētvides, kultūrvēsturiskajām un dabas vērtībām, attīstītu infrastruktūru un kvalitatīvu sabiedrisko telpu. Kuldīga Kurzemē attīstās kā reģionālas nozīmes pilsēta, nodrošinot atsevišķus specializētus pakalpojumus reģiona teritorijai un sadarbojoties ar citām pilsētām. Kuldīga attīstās kā novada centrs, apkalpojot Kuldīgas novada lauku teritoriju un virzot tās attīstību.

Bērnu dārzu piebūvju būvniecības nepieciešamība ir minēta KPD ar 28.12.2007. sēdes lēmumu/prot.Nr.17 p.3/ apstiprinātā vidēja termiņa pilsētas attīstības dokumentā *Kuldīgas pilsētas attīstības programmu*, kas liecina par to, ka bērnu dārzu un bērnu izglītības attīstības centru nepieciešamība Kuldīgā ir prioritāra. Šīs iestādes būvniecība ir nepieciešama, lai sekmētu Kuldīgas rajona un pilsētas attīstības vīzijas uzdevumus – kvalitatīvu izglītības pakalpojumu pieejamību pilsētas iedzīvotājiem, gan Kuldīgas atpazīstamību nacionālajā un reģionālajā mērogā un tās tēla veidošanu.

Centra īstenošanā ir plānots piesaistīt pašvaldību finanšu resursus, uz VPP sadarbības pamata, kas, pēc darba autora domām, varētu īstenoties, jo Kuldīgas pilsētas attīstības programmas prioritārajos mērķos un uzdevumos ir noteikts, ka Kuldīga ir jāveido kā unikālu un atpazīstamu produktu un pakalpojumu pilsēta, tādējādi nodrošinot pašvaldību atbalstu uzņēmēju iniciatīvām (idejām, projektiem, radošām darbībām).

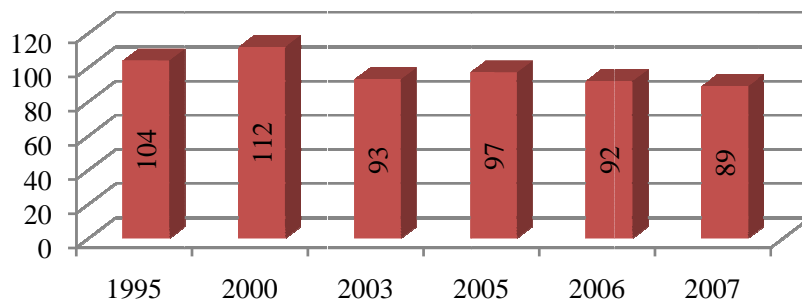
5.3. Personāla apmācība, darba procedūru izstrāde, ieviešana

5.3.1. Personāla apmācība

Izglītības kvalitātes nosacījums ir arī prasmīgs skolotāja darbs ar izglītojamajiem. Pirmsskolas pedagogu izglītības līmenis aizvien uzlabojas. Gandrīz puse no pirmsskolas izglītībā strādājošajiem pedagogiem iegūst augstāko izglītību atbilstoši normatīvo aktu prasībām, kā arī papildina savu izglītību, iegūstot savu izglītību pedagogijā vai psiholoģijā. Pirmsskolas izglītības pedagogi pilnveido savu profesionalitāti dažādos valsts un pašvaldību organizētajos tālākizglītībasursos.

Izglītības iestādes finansiāli atbalsta arī vietējās pašvaldības, taču jūtami ietekmēt finansējumu spēj tikai bagātās pašvaldības (Rīga, Ventspils u.c.). Līdz ar to pastāv izglītības pieejamības un izglītības reģionālās atšķirības. Izglītības iestādēs valsts sektorā strādājošo algas šī brīža Latvijas ekonomiskās un augstās inflācijas apstākļos ir zemas - 2007.gadā vidēji Ls 394 mēnesī. Sakarā ar zemo samaksu PII darbu ir pārtraukuši daudzi kvalificēti pirmsskolas iestāžu

pedagogi, bet viņu vietā stājas darbinieki ar zemu kvalifikāciju. Tā ir raksturīga prasība it visos izglītības līmeņos. Pedagogi kopumā Latvijā ir zemāk atalgoti nekā to kolēģi Igaunijā un Lietuvā. Pēdējo gadu laikā ir samazinājies arī izglītības sistēmā nodarbināto personu skaits, to starp arī Kuldīgas rajonā (skatīt 5.1.attēlu).

5.1.attēls Pirmsskolas izglītības pedagogu skaits Kuldīgas rajonā (pamatdarbā uz 1.septembri)¹

Daudzas problēmas, kas apgrūtina kvalitatīvas pirmsskolas izglītības apguvi, pārmanto sākumskola, tās ir raksturīgas arī pamatskolām, vidusskolām, augstskolām. Bērni, kuri nav ieguvuši kvalitatīvu pirmsskolas izglītību un ir kļuvuši par atpalcējiem jau sākumskolā, neturpina mācības vidusskolā un nekļūst arī par studentiem. Viņi papildina bezdarbnieku un zemi kvalificēto darbinieku pulku, vairo likumpārkāpēju, narkomānu un alkoholiķu skaitu.

Arvien palielinās arī pedagogu vecuma struktūra, jo pieaug to pasniedzēju skaits, kuri ir vecāki par 60 gadiem, zemās algas dēļ no darba PII izvairās talantīgi jaunieši, vai arī gadījumos, kad tie izvēlas pedagoģisko karjeru, viņi cenšas darbu atrast ārpus Latvijas robežām. Mūsdienu Latvijas izglītības sistēma cieš ne vien no nepietiekama finansējuma, bet arī no neefektīvas esošo resursu izmantošanas, netiek organizēti apmācību un kvalifikāciju paaugstināšanas kursi, pedagoģiskās darba metodes ir novecojušas un neekvivalentas. Par nozīmīgu uzskatāms metodiski organizatoriskais darbs: izglītības iestāžu, kas īsteno pirmsskolas izglītības programmas vadītāju konferences, semināri izglītības pārvalžu pirmsskolas darba organizatoriem. Jo īpaši svarīgs pedagogu apmācības posms ir pedagogiem, kuri strādā speciālajās PII, kuras apmeklē bērni ar īpašām vajadzībām, lai radītu apstākļus un nodrošinātu bērniem ar speciālajām vajadzībām savam veselības stāvoklim, spējām un attīstības līmenim atbilstošu izglītību, vienlaikus nodrošinot pedagoģiski psiholoģisko un medicīnisko korekciju, sagatavotību darbam un dzīvei sabiedrībā.

Lai gan darbinieku apmācība prasa papildus finanšu resursu, taču, pēc darba autora domām, to ieguldījums ātri vien atmaksājas, pirmkārt tamdēļ, ka pedagogiem ir lielāka motivācija

¹ <http://data.csb.gov.lv/Dialog/Saveshow.asp>

darboties uzņēmumā, kurš piedāvā ne vien pastāvīgu darbu, bet arī papildus kvalifikācijas celšanai tik nozīmīgās apmācības, kas, diemžēl vairākumā gadījumu paliek otrajā plānā, otrām kārtām, papildus pedagoģiskajā darbā tik nozīmīgos kvalifikācijas celšanas kursus, neieguldot tajos pašu resursus. Apmācību procesa rezultātā ieguvējs ir ne vien pats pedagogs, bet arī uzņēmums, kurš balstoties uz kvalificētajiem darbiniekiem spēj paaugstināt sava piedāvātā pakalpojuma kvalitāti un nodrošināt lielāku patērētāju loka piesaisti.

Ne mazāk svarīgu lomu kvalitatīvas pirmsskolas izglītības ieguves nodrošināšanā spēlē arī uzņēmuma izstrādātā un piedāvātā darba procesu metodoloģija un piedāvātais apmācību mehānisms un inovācijas apmācību procesa nodrošināšanā.

5.3.2. Darba procedūru izstrāde, ieviešana, inovācija

Izglītības iestāde drīkst īstenot tikai licencētas vispārējās izglītības programmas. Pirmsskolas izglītības ieguvī, saskaņā ar Vispārējo izglītības likumu, tās saturu un organizāciju atbilstoši izglītības veidam, pakāpei un mērķgrupai nosaka šādi dokumenti:

- *Vispārējās izglītības mācību priekšmetu standarts*, kurā noteikti mācību priekšmetu galvenie mērķi un uzdevumi, obligātais saturs, pamatprasības attiecībā uz mācību priekšmeta apguvi, vērtēšanas un metodiskie paņēmieni;
- *Vispārējās izglītības programma*, kurā noteikti izglītības programmas mērķi un uzdevumi, izglītības saturs, īstenošanas plāns, vērtēšanas kritēriji, izglītības programmas īstenošanai nepieciešamā personāla, finanšu un materiālo līdzekļu izvērtējums un pamatojums.

Plānots centrā izstrādāt speciāli (inovatīvu) mācību programmu, ievērojot izglītības programmu klasifikāciju, kas būtu orientēta uz katra bērna individualitātes un sēju izkopšanu. Kā liecina statistika, Latvijā tikai viena piektā daļa no uzņēmumiem ir iesaistīti inovatīvā darbībā. Latvijas valsts finansējums zinātnei un pētniecībai ievērojami atpaliek no attīstīto ES dalībvalstu līmeņa. Viena no būtiskākajām problēmām inovācijas attīstībā Latvijā ir nepietiekama sadarbība starp uzņēmējiem un zinātniekiem. Uzņēmējiem Latvijā trūkst informācija un līdz ar to arī interese par iespējamo sadarbību ar zinātniekiem un inovatīvu produktu ieviešanu. Savukārt liela daļa zinātnieku nodarbojas ar fundamentāliem pētījumiem, kas vairāk veicina viņu akadēmisko karjeru, nevis jaunu inovatīvu produktu parādīšanos tirgū. Latvijā inovācijas politikas attīstībai ir izstrādāta virkne dokumentu un rīcības plānu, taču to praktiskā realizācija notiek ļoti nelielā mērogā un situācija uzlabojas ļoti lēni.¹

Parasti inovācija tiek skatīta tehnoloģiju ietiepīgajās nozarēs, finanšu sfērā, dažādu pakalpojumu jomā, kas prasa nozīmīgu tehnoloģiju atbalstu. Arī inovācija dizainā sāk kļūt par

¹http://www.innovation.lv/ino2/publications/leonardo_manual/LV/lv/wso/index.cfm@fuseactionlearnl_id5304pl_id5304.htm

daudz pierastāku. Tomēr inovācija ir iespējama un būtiska jebkurā nozarē un jebkurā biznesā. Arī izglītības jomā un bērnu audzināšanā ir iespējamās inovācijas. Lai uzbūvētu PII prasības ir ļoti augstas – ir stingri noteikti durvju un koridoru platumi, griestu augstumi, mēbeļu izmēri, ir jāievēro virkne dažādu sīkumu, kā, piemēram, lai nekrustotos tīrās un netīrās veļas ceļu, kamdēļ ir speciāli jāizbūvē papildus durvis, taču to var radīt arī inovatīvu ar interesantu arhitektūru un funkcionalitāti, kas ne tikai atbilstu visām ES prasībām, būtu ērts un piemērots bērniem, bet nodrošinātu arī bērniem īpašu pieeju, kas stimulētu viņu izglītību un radošumu.

Inovatīvu var radīt arī bērnu apmācības metodiku. Šādu ieceri plāno īstenot arī darba autors savā projektā - bērnu izglītības un attīstības centrs. Izstrādājot speciālu, licencētu apmācību modeli, kas būtu atbilstošs katram vecuma posmam. Lielu uzmanību pievēršot bērnu individuālajam darbam, tādējādi stimulējot bērnu kreativitāti. Īpašu uzmanību un rūpes pievēršot bērniem, kas ir ļoti attīstīti, stimulējot viņu talantus un spējas, kā arī strādājot atsevišķi ar bērniem, kuriem atsevišķas lietas tik labi nepadodas, tādējādi palīdzot viņiem pilnveidoties.

Darbā ar bērniem svarīga un nozīmīga ir arī saistība ar dabu, izmantojot gan dabas materiālus, gan organizējot nodarbības ārpus telpām, tādēļ mākslas nodarbības siltā laika sezonā organizējot ārpus telpām, savukārt aukstā laika sezonā uz īpaši izbūvētas jumta terases. Nav jau tā, ka individuālais darbs nenotiek arī citās izglītības iestādēs, kas īsteno pirmsskolas izglītības programmas, tomēr jautājums ir vai realitātē šobrīd izglītības process var to nodrošināt, ņemot vērā lielo bērnu skaitu grupiņās, kā arī novecojušās un nepiemērotās PII telpas. Svarīgi ir ne tikai sniegt bērnam iespējas labi centrā pavadīt laiku, bet arī dot visu nepieciešamo, lai bērns atbilstoši savam vecumam un attīstības pakāpei spētu sevi pilnveidot, tādēļ darba autors uzskata, ka liela nozīme ir jāpiešķir arī tam, cik bērni un kādās vecuma kategorijās tiek sadalīti grupās, nepārsniedzot atļautās normas un nodrošinot patiesi individuālu darbu un pieeju ikvienam centra apmeklētājam.

Latvijā ir vairākas bankas, kas piešķir dažāda veida kredītus biznesam, piemēram Valsts AS „Latvijas Hipotēku un Zemes banka” jau ilgstoši strādā, kā valsts attīstības banka, kas īpašu uzmanību pievērš to tautsaimniecības sektoru pastiprinātai izaugsmei un veicināšanai, kuru idejas ir inovatīvas, ar augstu pievienotu vērtību, piedāvājot sevišķi pretimnākošu finansējuma piešķiršanas mehānismu, ar atvieglotiem nosacījumiem pašu kapitāla apjomam un nodrošinājuma apmēram, kā arī elastīgu un individuālu pieeju, konsultācijas, gan jaunu, inovatīvu uzņēmumu finansējumam, gan strauji augošu uzņēmumu attīstībai, kuros ir nepieciešami ieguldījumi tehnoloģijās un procesos. Ņemot vērā šo faktoru, darba autors cer, ka savu ideju realizācijai, tam nebūs sarežģīti atrast un saņemt finansējumu kredītsaistību veidā.

Pēc darba autora domām, ikvienam uzņēmumam, kas nopietni domā par savu attīstību un pilnveidošanos, ir jābūt inovatīvam, jāprot atrast īstā „odziņa”, kas jauns, neredzēts, nedzirdēts,

lai nodrošinātu potenciālo patērētāju, investoru, kreditoru un citu partneru interesi par uzņēmumu tā darbību, vienlaicīgi nodrošinoties ar stabilitāti un ekonomisko izaugsmi.

5.4. Uzņēmuma klientu analīze

5.4.1. Patērētāju grupējums, lielums, to teritoriālais izvietojums

Par cik bērnu izglītības un attīstības centru plānots būvēt pie Kuldīgas centra, darba autors plāno, ka liela daļa patērētāju būs tieši no Kuldīgas, lai gan neizslēdz arī iespēju, ka centru varētu apmeklēt bērniņi no tuvējās apkārtnes. Kuldīgas rajonā ir 2 pilsētas (Kuldīga un Skrunda) un 17 pagasti (Alsungas pagasts, Ēdoles pagasts, Gudenieku pagasts, Īvandes pagasts, Kabiles pagasts, Kurmāles pagasts, Laidu pagasts, Nīkrāces pagasts, Padures pagasts, Pelču pagasts, Raņķu pagasts, Rendas pagasts, Rudbāržu pagasts, Rumbas pagasts, Snēpeles pagasts, Turlavas pagasts, Vārmes pagasts).

Kuldīga atrodas Kurzemes centrā, 150 km no Rīgas, 100 km no Liepājas un 50 km no Ventspils. Kuldīgas pilsētas administratīvā teritorija ir 13,2 km², Kuldīgas rajons 2 500 km².¹

Kuldīgas rajona platība ir 2 499,87 km², kopā visā Kuldīgas rajonā dzīvo apmēram 35 541 iedzīvotāju, Kuldīgas pilsētā pie 12 986 iedzīvotājiem (CSP dati uz 2008.gada sākumu). Galvenie centra apmeklētāji, būs ģimenes ar maziem bērniem vecumā no 1 - 6 gadiem, finansiāli stabilas un sociāli aktīvas ģimenes.

5.4.2. Svarīgāko pastāvīgo klientu uzskaitījums

Par pastāvīgajiem klientiem centrā tiks uzskatītas tās ģimenes, kas pastāvīgi (no pirmdienas līdz piektdienai) atstās savas atvases centra pasniedzēju uzraudzībā, kā arī tie bērniņi, kuri centrā uzturēsies diennakts, jeb tā saucamajās 24 stundu grupiņās, kurās, pēc darba autora domām, varētu uzturēties bērniņi no tālākiem Kuldīgas rajona pagastiem, kā arī, iespējams, citiem novadiem. Taču centrā vecākiem būs iespēja atstāt savus bērnus gan pastāvīgi, iegādājoties nedēļas, mēneša vai pat gada abonementu, kā arī īslaicīgi (situācijas, kad vecākiem uz pāris stundām vai pat dažreiz ilgāk būs nepieciešamība izskriet savās darīšanās).

Par cik, centrs piedāvās īpaši padziļinātas mūzikas, ritmikas un deju nodarbības, kā arī logopēda, psihologa un mediķa pakalpojumus, tos bērni varēs apmeklēt arī situācijās, ja, bērns neuzturēsies centrā pastāvīgi. Taču neatkarīgi no tā, cik ilgi bērns centru apmeklē vai, cik nopietni piedalīsies centra rīkotajos pasākumos, katram apmeklētājam tiks pievērsta īpaša uzmanība, kā arī piemērota atbilstoša cenu politika.

¹ <http://www.kuldiga.lv/index.php?cat=242>

5.4.3. Patērētāju raksturojums

Cilvēku - patērētāju vēlmes, intereses un vajadzības ir ļoti dažādas un sarežģītas. Atkarībā no sabiedrības struktūras un attīstības līmeņa attīstās arī cilvēku vajadzību spektrs. Viņi iepazīst arvien vairāk un vairāk jaunu produktu, uzņēmumu, kuri rosina ziņkāri un vēlmes. Savukārt ražotāji, tirgotāji un pakalpojumu sniedzēji cenšas motivēt vajadzības pēc šiem produktiem un pakalpojumiem. Patērētāju vajadzības var būt bezgalīgas, bet, faktiski patērētājs var izvēlēties pakalpojumu un iegādāties preces tikai savu finanšu iespēju ietvaros. Patērētāju komplicētais sastāvs, viņu daudzslāņainība, kā arī patērētāju interešu aizsardzības problēmas ir teorētisko pētījumu un diskusiju objekti un rezultāti.

Mūsdienu tirgus ekonomikas attīstības apstākļos analītiski vērtējumi atklāj arvien jaunas problēmas, aktualitātes, dominantes un aspektus patērētāju uzvedībā, viņu tiesību, interešu, vēlmju un prasību nodrošināšanā, kas prasa zinātnisku izpēti. Noteicējs tirgū ir patērētājs, jo teorētiski viņš ir pilnīgi brīvs preču un pakalpojumu izvēlē. Tomēr dažkārt viņam tiek piedāvātas preces, kuru kvalitāte neatbilst cenai. No ikdienas pieredzes un publikācijām presē var secināt, ka notiek arī citādi patērētāju interešu pārkāpšanas veidi un gadījumi. Līdz ar to patērētājiem rodas tieksme un nepieciešamība aizsargāt savas intereses. Mūsdienu atklātas sabiedrības apstākļos īpaša nozīme ir patērētāju interešu aizstāvēšanai un brīvai informācijas apmaiņai par saražotās produkcijas un pakalpojumu kvalitāti un tās izmaiņām ražošanas, realizācijas, uzglabāšanas un patērēšanas laika posmā. Kvalitāte ir absolūti nepieciešama patērētāju interešu un arvien pieaugošo prasību apmierināšanai. Patērētājiem nepieciešams apliecinājums, ka ražotāji vai pakalpojumu sniedzēji spēj nodrošināt patērētājus ar nemainīgi labas kvalitātes produktiem vai pakalpojumiem.

Patērētāju sastāva pētīšanu var veikt, tos grupējot pēc vairākām pazīmēm:

- pēc līdzdalības patēriņa preču ražošanā vai pakalpojumu sniegšanā;
- pēc nodarbinātības;
- pēc darbu vai darbību (nodarbības) veidiem;
- pēc iztikas līdzekļu galvenā avota;
- pēc ienākumu līmeņa;
- pēc patērētāja izdevumu līmeņa;
- pēc dzīves vietas;
- pēc sabiedriskās stratifikācijas un pēc citām pazīmēm.

Patērētāju pirk spēju nodrošina ienākumi, bet iespēju apmierināt savas vajadzības realizē patēriņa izdevumi. Līdz ar ienākumiem var pieaugt arī patēriņa izdevumi.¹

¹ www3.acadlib.lv/greydoc/Spakovicas_disertacija/Spakovica_lat.doc

Arī Latvijas reģionos dzīvojošo patērētāju intereses un iespējas ir visai atšķirīgas. Pārsvārā šīs atšķirības veido dažādā uzņēmējdarbības vide, reģiona ekonomiskās aktivitātes un nodarbinātības līmenis, atšķirīgā ražošanas struktūra, sabiedrības mentalitāte un citi faktori. Tādēļ uzsākot jaunu uzņēmējdarbību ir svarīgi veikt ne tikai vispārēju patērētāju analīzi, bet analīzi atbilstoši plānotajai projekta atrašanās vietai, tirgus tendenču analīzi un tirgus attīstības perspektīvu analīzi.

5.5. Uzņēmuma svarīgākie konkurenti, to tirgus daļas un attīstības prognozes

Kuldīgas rajonā kopumā darbojas sešas PII, kurās 2007.gadā kopējais bērnu skaits bija 1 153, pedagoģisko darbinieku skaits 89.¹

Kuldīgas pilsētā darbojas 4 PII (kopējais bērnu skaits 2007.gadā - 498), ar kvalitatīvu pedagogu sastāvu, tradīcijām bagātas PII: „Ābelīte” (atrodas Ziedu ielā 15); „Taurenītis” (atrodas Parka ielā 22); „Cīrulītis” (atrodas Pļavas ielā 7); speciālā PII „Bitīte” (atrodas Parka ielā 22), šajā bērnu dārzā papildus bērnu sagatavošanai skolai ir arī apmācības programmas bērniem ar valodas attīstības traucējumiem un bērniem ar palēninātu garīgo attīstību vai garīgās attīstības atpalcību.

Kuldīgas pilsētas **PII „Ābelīte”** ir vecākais bērnu dārzs Kuldīgā. Par PII „Ābelīte” pirmsākumu uzskata 1937.gada 15.janvāri. To iekārtoja pilsētas valde skolotājas Fogeles vadībā, kas bija arī bērnudārza pirmā vadītāja. 1937.gada 11.aprīlī notika iestādes oficiāla atklāšana. PII „Ābelīte” lielākā bagātība ir 125 dzīvespriecīgi un zinātkāri bērni, kas ir rītu mēro ceļu uz savu bērnudārzu. Savukārt pedagogi ir talantīgi savu radošo un pedagoģisko ideju īstenotāji, bērni un vecāki allaž tiek pārsteigti ar tematiski dažādiem pasākumiem tik plašajā un aktīvai atpūtai piemērotā „Ābelītes” zaļajā teritorijā. Šīs un citas ar ilggadējās bērnudārza vadītājas Leonoras Jirgenšones atbalstu iedibinātās tradīcijas turpina 36 pedagogu un tehnisko darbinieku kolektīvs kopā ar jauno vadītāju R.Ziemeli.²

Piesaistot valsts investīcijas (2006.gadā LVL 100 000 apjomā, 2007.gadā LVL 150 000 apjomā) šobrīd ir uzsākta projekta „Kuldīgas pilsētas pirmsskolas izglītības iestādes „Ābelīte” piebūves būvniecība”, kas mazinātu rindā reģistrēto bērnu skaitu uz vietām PII Kuldīgā. Tā vispārīgais mērķis ir reģionālās attīstības veicināšana, sekmējot izglītības iestāžu pieejamību Kuldīgas un apkārtnē pašvaldību pirmsskolas vecuma bērniem.

Tiešie mērķi:

1. uzbūvēt piebūvi pie PII „Ābelīte”;

¹ <http://data.csb.gov.lv/Dialog/Saveshow.asp>

² http://www.kuldiga.lv/?art_id=256

2. dot iespēju papildus 90 Kuldīgas pilsētas un apkārtējo pašvaldību bērniem apmeklēt bērnudārzu;
3. izpildīt obligātās Izglītības likuma prasības pirmsskolas bērnu apmācībā, nodrošinot atbilstošu materiāli tehnisko bāzi;
4. nodrošināt visus bērnudārza „Ābelīte” bērnus ar pirmsskolas izglītības higiēnas prasībām atbilstošu bērnu uzturēšanos un ēdināšanu.

Pieprasītā valsts mērķdotācija: Ls 432 816,48 (2008.g.) un Ls 649 224,77 (2009.g.).
Plānotais pašvaldības līdzfinansējums: Ls 108 204,12 (2008.g.) un Ls 162 306,20 (2009.g.).
Termiņš: 2008. - 2009.gads.¹

Kuldīgas pilsētas **PII „Cīrulītis”** darbojas jau kopš 2001.gada, vadītāja Brigita Beinaroviča. 2006.gadā PII „Cīrulītis” strādāja 30 cilvēku un mācījās 144 bērni.

Kuldīgas pilsētas **PII „Taurenītis”** durvis vēra 1988.gada 16.janvārī. No 2006.gada iestādi vada Jolanta Derkevica - Pilskunga. Iestādes darba laiks no 7:00 līdz 19:00. Pirmsskolas izglītības programmu īsteno valsts valodā. Vīzija - Bērnu harmoniska audzināšana bērnu centrētā vidē ar holistisku pieeju bērnu personības attīstībai, nepārsniedzot 15 bērnu skaitu grupā. Moto - Bērns - iestādes vērtība.

Iestādes darbības pamatmērķis ir īstenot pirmsskolas izglītības programmu un sagatavot bērnus pamatzglītības apguvei. Iestādē strādā 20 pedagogi, no tiem 18 ar augstāko pedagoģisko izglītību un 2 studējoši pedagogi, vadītājas vietniece metodiskā darbā, sporta skolotāja, mūzikas skolotāja, sociālais pedagogs, angļu valodas skolotāja, psihologs. Katru gadu PII „Taurenītis” apmeklē aptuveni 140 bērni. Iestādē strādā 6 grupas, kuras apmeklē bērni vecumā no **3 līdz 7** gadiem. Visā PII „Taurenītis” pastāvēšanas laikā, pateicoties pedagogu, vecāku un bērnu savstarpējai sadarbībai, ir izveidojušās dažādas jaukas tradīcijas un pasākumi: Zinību diena, Miķeļdiena, Sporta svētki, Mārtiņdiena, Ziemassvētki, Sveču diena, Teātra dienas, Lieldienas, Mātes diena, Līgo svētki.²

Kuldīgas pilsētas specializētā **PII „Bitīte”** dibināta 2003.gadā. Kuldīgas pilsētas PII „Bitīte” ir specializētais bērnu dārzs, kas atrodas zem viena jumta ar PII „Taurenītis”, arī ēdnīca tām ir viena. PII „Bitīte” izveidota, sadalot divpadsmit grupu bērnudārzu PII „Taurenītis”. Iestādi vada Līga Megne.

Ikdienā ar bērniem darbojas logopēdes, korekcijas grupā ar desmit audzēkņiem strādā pirmsskolas skolotājas un skolotājas palīdze. Visiem PII „Bitīte” pasniedzējiem ir augstākā izglītība, beiguši arī speciālos pirmsskolas skolotāju kursus. Citviet dzīvojošie var palikt bērnu dārzā nakts grupā. Audzēkņi Bitītē nonāk pēc speciālistu komisijas atzinuma un ir pilnā valsts

¹ <http://www.kuldiga.lv/index.php?cat=198>

² <http://www.taurenitis.kuldiga.lv/index.php?lang=lv&id=5>

apgādībā. PII „Bitītē” pedagogiem darbs ir salīdzinoši grūtāks, reti var cerēt uz ātriem sasniegumiem. Jaukta vecuma korekcijas grupā ir audzēkņi ar garīgās attīstības aizturi, palēninātu uztveri, dažiem problēmas ir arī pedagoģiski ielaistas.

Bērnu dārzs izveidots un iekārtots atbilstoši bērniem ar īpašām vajadzībām, pie korekcijas grupas izveidots panduss, iekārtota invalīdiem piemērota tualete.¹

Taču Kuldīgā vietu bērnudārzā nav ap 170 mazajiem pilsētniekiem un 60 rajona bērniem. Bērnu skaita ziņā tie būtu vēl gandrīz divi pilni bērnudārzi. Uzņemšanā priekšroku dod Kuldīgā deklarētiem bērniem. Taču ļoti grūti ir izsekot, vai deklarētā dzīvesvieta ir patiesa vai fiktīva. Kuldīgas bērnudārzos nav arī rotaļu grupas, jo visas telpas ir maksimāli aizpildītas visu darba dienu. Līdz ar to vecākiem nav iespēju kaut uz dažām stundām savu bērniņu atstāt pieskatīšanai bērnudārzā. Bērnu pieskatīšanai var atrast aukles, bet bērniem, lai pilnvērtīgi un vispusīgi attīstītos, ir vajadzīga vienaudžu sabiedrība.²

¹ http://www.kurzemnieks.lv/index.php?option=com_search&searchword=bit%EEtes

² http://www2.la.lv/lat/arhivs/problemu_raksti/?doc=1582 (05.04.2008.)

6. Projekta īstenošanas plāns

6.1. Projekta mērķu un uzdevumu apraksts

Projekta virsmērķis ir dibināt jaunu privāto bērnu izglītības un attīstības centru ar nosaukumu „KRIKSIS” Kuldīgā, kas īstenotu licencētu pirmsskolas izglītības programmu un nodrošinātu bērniem kvalitatīvu mācību metodoloģiju, iespēju atpūsties un rotaļāties ES un LR standartiem un normatīvo aktu prasībām atbilstošās telpās un āra teritorijā. Nodrošināt sociāli ekonomisko stabilitāti ģimenēm ar bērniem, vecākiem, kuri nevar atļauties nestrādāt un vecākiem, kuri vēlas izglītēt, attīstīt un pilnveidot sava bērna zināšanas, kā arī vecākiem kuriem rūp bērna drošība brīžos, kad aizņemtības, vai citu iemeslu dēļ, konkrētu laiku ietvaros nevar būt blakus savām atvasēm. Sniegt ne tikai bērnam iespējas labi bērnu attīstības centrā pavadīt laiku, bet arī dot visu nepieciešamo, lai bērns atbilstoši savam vecumam un attīstības pakāpei spētu sevi pilnveidot, attīstīt savu individualitāti, sociālo un fizisko sagatavotību, zinātkāres, patstāvības un radošās darbības attīstību, psiholoģisko sagatavotību pamatizglītības ieguves uzsākšanai un valsts valodas pamatiemaņu apguvei.

Projekta *ilgtermiņa plāns* - piesaistīt aizvien jaunus finanšu līdzekļus projekta iespējamam paplašinājumam, inovatīvu ideju radīšanai un īstenošanai, tehnoloģiju attīstībai, aizvien jaunu pakalpojumu izveidei, jaunu, progresīvāku izglītības metodoloģiju ieviešanai, kā arī, iespējams, jaunu centru radīšana.

Lai īstenotu plānotos projekta mērķus darba autors atbilstoši normatīvo aktu noteiktajām prasībām un pašiniciatīvai izvirzīja vairākus uzdevumus mērķu sasniegšanai:

- radīt jaunu daudzfunkcionālu un modernu mūsu laikiem atbilstošu bērnu izglītības un attīstības centra ēku;
- izveidot izcili labiekārtotu centra āra teritoriju;
- nodrošināt telpu labiekārtošanu ar ekoloģiskām un veselībai nekaitīgām mēbelēm, modernu tehniku un projekta mērķim atbilstošu interjeru;
- nodrošināt kvalificētu, pastāvīgu, mērķtiecīgu, entuziastisku, attīstīties vēlošu, motivētu un saliedētu kolektīvu;
- izstrādāt individuālu un inovatīvu bērnu apmācības un izglītības metodiku;
- izstrādāt arvien jaunus, inovatīvus apmācību kursus, kā arī pilnveidot jau esošos;
- izstrādāt elastīgu cenu politiku;
- nodrošināt kvalitatīvu apkalpošanu;
- nodrošināt stabilu vietu tirgū;
- izstrādāt atbilstošu mārketinga koncepciju;
- regulāri sekot līdz tirgus ekonomikas un likumdošanas izmaiņām;

- piesaistīt kā publiskā tā arī ES struktūrfondu finansējumu plānotā projekta izmaksu samazināšanas nolūkos, radot kvalitatīvāka gala rezultāta sasniegšanu;
- piesaistīt arvien jaunus finanšu resursus centra attīstībai, jaunu centru radīšanai.

Pēc darba autora domām, projekta īstenošanas rezultātā pieaugs bērnu nodrošinājums ar vietām PII, palielināsies nodarbinātības līmenis, mainīsies iedzīvotāju migrācijas saldo, samazināsies PII bērnu un darbinieku saslimstības līmenis, tiks nodrošināta bērnu sagatavotība skolai, kā arī veicināta pašvaldību līdzekļu ekonomija saistībā ar PII uzlabojumiem.

Lai īstenotu projekta izvirzītos mērķus un uzdevumus, ir nepieciešams jau laikus apzināt uzņēmumam nepieciešamos resursus.

6.2. Projekta īstenošanai nepieciešamie resursi

Viens no galvenajiem projekta izvirzītajiem uzdevumiem ir radīt jaunu daudzfunkcionālu un modernu mūsu laikiem atbilstošu bērnu izglītības un attīstības centra ēku, tādēļ viens no būtiskākajiem resursiem ir centra ēka tās iekārtojums (interjers), kā arī apkārtējā teritorija.

Centra ēka tiks projektēta atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajām prasībām, ievērojot nosacījumus par higiēnas, trokšņa un drošības prasībām PII.

Iestādes ēka un teritorija: ēkas pagraba stāvā atradīsies noliktavas un saimniecības telpas, kur tiks glabāta dažāda teritorijas labiekārtošanas un uzturēšanas tehnika u.c. saimniecībā noderīgi instrumenti, ar paredzamo platību **45m²**. Iestādes teritorijas apzaļumošanai tiks izmantoti augi, kas ir cilvēka veselībai nekaitīgi, bez dzelkšņiem un indīgām daļām.

Teritorija būs iežogota un tajā atradīsies šādas funkcionālās zonas: *rotaļu un sporta zona; saimniecības zona*. *Saimniecības zonā* tiks ierīkots betonēts laukums sadzīves atkritumu konteineru novietošanai. Konteineri būs slēgta tipa, lai tiem nepieklūst kaitēkļi un grauzēji, kā arī, lai nepieļautu pārtikas, iekārtu, teritorijas, dzeramā ūdens un vides piesārņošanu. *Rotaļu zonā* tiks ierīkota pārklājam smilšu kaste, pirmsskolas vecuma bērniem atbilstošas ierīces un konstrukcijas, kā arī sporta aktivitātēm tiks speciāli paredzēta vieta, kas būs noblīvēta ar grunts segumu, lai nodrošinātu bērnu veselībai nekaitīgus apstākļus.

Iestādes telpas: telpās, kurās uzturēsies bērni, kas vecumā līdz 1,5 gadiem, tiks nodrošināta atsevišķa ieeja, katrai bērnu grupai, ievērojot bērnu vecumu, tiks ierīkotas speciālas telpas. Minimālā platība m² telpā vienam bērnam noteikta ar 27.12.2002. MK noteikumu Nr.596 „*Higiēnas prasības izglītības iestādēm, kas īsteno pirmsskolas izglītības programmas*” 1.pielikumu (*skatīt pielikumu Nr.4 1.tabulu*).

Ņemot vērā centra plānoto bērnu skaitu 80 (astoņdesmit), kā arī darba autora optimistiskās cerības uz bērnu sakaita palielināšanos līdz 100 (simts), darba autors jau laikus plāno lielākas

centra telpas. Ievērojot augstāk minētajos noteikumos noteikto, vienam bērnam centrā plānotas šādas telpu platības.

6.1.tabula

Centra platība telpā vienam bērnam

Nr.p.k.	Telpas nosaukums	Platība (m ²) telpā vienam bērnam	
		telpas bērniem, jaunākiem par 3 gadiem	telpas bērniem, vecākiem par 3 gadiem
1.	Ģērbtuve	1.0	1.0
2.	Grupās telpa	2.5	3.2
3.	Guļamtelpa	2.0	2.5
4.	Tualetes	1.0	1.0
5.	Telpa trauku mazgāšanai un glabāšanai	3.5	3.5
6.	Telpa vai vieta bērnu ratiņu novietošanai	3.0	3.0

Atbilstoši 6.1.tabulā atspoguļotajiem telpu platības m², aprēķināts šāds kopējais nepieciešamais telpu platības apjoms uz vienu bērnu: jaunākiem par 3 gadiem 13 m², vecākiem par 3 gadiem 14,2 m². Ņemot vērā prognozēto proporciju, ka centru varētu apmeklēt 35% bērni, kas jaunāki par 3 gadiem un 65% bērni, kas vecāki par 3 gadiem, kopējā nepieciešamā telpu platība sastāda **1 378 m²**.

Vēl ēkā atradīsies: administrācijas telpas; bērnu veselības aprūpes telpas; telpas, kas paredzētas bērniem, kas centrā atradīsies visu diennakti, jeb izolatori; sporta, mūzikas, mākslas nodarbību telpas (katram bērnam paredzot optimālo platību - 2 m²); ēdināšanas bloks; veļas uzglabāšanas vieta; veļas mazgāšanas un gludināšanas telpas; darbinieku higiēnas un tualetes telpas, ar kopā plānoto platību **377 m²**.

Iestādes telpu iekārtojums: telpu apdarē izmantojamie materiāli un inventāra, mēbeļu, iekārtu izmēri (*skatīt pielikumu Nr.4 2.tabulu*) ir stingri noteikti un tos regulē normatīvie akti, tādēļ centrā stingri tiks ievēroti noteiktie normatīvi. Telpu apdarē un aprīkojumā tiks izmantoti viegli tīrāmi, dezinficējami un veselībai nekaitīgi materiāli. Grīdas segumam tiks izmantots materiāls pārklājums, kas nav slidens, lai nodrošinātos pret dažādām iespējamajām traumām. Ģērbtuvēs bērniem tiks ierīkoti individuāli skapji apģērba un apavu glabāšanai, kā arī atsevišķa vieta to žāvēšanai. Grupās telpas tiks aprīkotas ar mēbelēm, kas izgatavotas no veselībai nekaitīga dabīga koka materiāla un atbilst bērna augumam. Bērnu guldiņšanai centrā izmantos saliekamās gultas ar cietu pamatu, kas tiks izvietotas pie sienas piestiprināmos skapjos. Katra bērna matracim, gultas veļai un dvieļiem būs individuāls marķējums. Katram bērnam tiks nodrošināti trīs gultas veļas komplekti un trīs dvieļu komplekti (sejas un kāju dvieļi). Tualetēs, kas paredzētas bērniem jaunākiem par 3 gadiem tiks ierīkoti speciāli paliktņi kājām, ka arī atsevišķa sanitāri tehniskā ierīce ar ūdens pievadu un noteku sēdpodu mazgāšanai.

Ēdināšanas bloks: ēdināšanas blokā tiks ievērotas pārtikas aprites uzņēmumam noteiktās higiēnas prasības. Bērnu ēdināšana tiks organizēta saskaņā ar iestādes ārstniecības personas un iestādes vadītāja regulāri (reizi nedēļā) izstrādātu ēdienkarti, kura tiks sastādīta nodrošinot veselīga uztura ievērošanas principus un ievērojot normatīvajos aktos noteiktos aizliegumus pārtikas produktu un pārtikas produktu piedevu lietošanā. Trauki, galda piederumi un virtuves inventārs atbildīs vispārējām obligātajām nekaitīguma prasībām, kas noteiktas materiāliem un priekšmetiem, kuri nonāk saskarē ar pārtiku, piemēram, aizliegts ir lietot alumīnija galda piederumus un alumīnija traukus ēdiena pagatavošanai. Trauku, galda piederumu, virtuves trauku un inventāra mazgāšanai izmantos atbilstošus mazgāšanas un dezinfekcijas līdzekļus, ievērojot to lietošanas instrukciju. Pirms ēdiena sadales bērniem ēdināšanas bloka vadītājs vai viņa pilnvarota persona nodrošinās ēdiena paraugu paņemšanu, marķēšanu, norādot parauga ņemšanas laiku (stundu, minūti) un uzglabāšanu ledusskapī 24 stundas 2 - 6 °C temperatūrā, lai nepieciešamības gadījumā Pārtikas veterinārais dienests, kas regulē pārtikas aprites ievērošanu PII, vai jebkuru citu domstarpību gadījumā, varētu pārlicināties par pasniegtā ēdiena kvalitāti un atbilstību. Ēdināšanas bloka darbiniekiem tiks nodrošināta speciāla higiēnas ievērošanas apmācība, speciāls profesionāls darba apģērbs, atbilstoši veicamā darba specifikai, kā arī atsevišķi skapji, darba apģērba uzglabāšanai. Katrā grupiņas telpā tiks nodrošināts dzeramais ūdens, kas atbilst dzeramā ūdens obligātajām higiēnas prasībām.

Kanalizācija, apkure, ventilācija un apgaismojums: iestādes ēkā tiks nodrošināt centralizēta aukstā un karstā ūdens apgāde, sadzīves kanalizācijas sistēma, kā arī lietus ūdens novadīšanas sistēma ēkai un teritorijai. Gaisa apmaiņu telpā nodrošinās gaisa kondicionieri. Minimālā gaisa temperatūra PII telpās no 18 - 20 °C. Mākslīgā apgaismojuma līmeni PII nosaka MK 27.12.2002. noteikumu Nr.596 „*Higiēnas prasības izglītības iestādēm, kas īsteno pirmsskolas izglītības programmas*” 5.pielikums.

Telpu, iekārtu un inventāra uzturēšana kārtībā: iestādē regulāri tiks veikti (ne retāk kā divas reizes dienā) uzkopšanas un dezinfekcijas darbi, nodrošinot bērnu klātbūtnes neesamību dezinficēšanas brīžos. Sēdpodu mazgāšana un dezinficēšana tiks nodrošināta pēc katras to lietošanas reizes. Mazgājamās rotaļlietas mazgās katru dienu. Lietotā veļa tiks uzglabāta speciālās tvertnēs ar vāku un to mazgās speciālā iestādē ierīkotā veļas mazgātuvē.

Augstāk minēto normatīvu ievērošanu PII kontrolē Veselības inspekcija.

Kopumā paredzētā centra ēkas platība sastāda **1 800 m²**. Ņemot vērā šī brīža būvniecības izmaksas vienam m² vidēji Ls 450 - 600, darba autors prognozē, ka šādas ēkas celtniecība varētu izmaksāt **Ls 810 000 - 1 080 000**. Jauna centra būvniecības ar zemākām izmaksām risinājums būtu iegūt jau gatavu daudzfunkcionālu pilotprojektu, kuru atkarībā no pieejamā finansējuma un

citiem svarīgiem faktoriem (piemēram, paredzētais bērnu skaits, teritorija, papildus iespējas - peldbaseins, sporta zāle, u.c.) iespējams pārmodelēt no vienkārša modeļa, kas nodrošina minimālas prasības, līdz sarežģītam un daudzfunkcionālam.

Lai nodrošinātu mūsdienīgu, tehnoloģiski attīstītu centru, tiks iegādāta augstas kvalitātes tehniskais aprīkojums (datori, printeri, veļas mašīnas, gludekļi, ledusskapji, plītis, trauku mazgājamās mašīnas, kondicionieri, ventilācijas un apkures iekārtas u.c.), kā arī mazvērtīgais inventārs (dvieļi, segas, rotaļlietas, kancelejas preces u.c.). *Plašāk par nepieciešamajiem resursiem, pamatlīdzekļiem un mazvērtīgo inventāru skatīt pielikumā Nr.5.*

6.3. Projekta ietekme uz apkārtējo vidi

Saskaņā ar 14.10.1998. LR Saeimā pieņemto likumu „*Par ietekmi uz vidi novērtējumu*” 1.panta 1.punktā noteikto, ietekme uz vidi ir: paredzētās darbības vai plānošanas dokumenta īstenošanas izraisītās tiešās vai netiešās pārmaiņas vidē, kuras ietekmē vai var ietekmēt cilvēku, viņa veselību un drošību, kā arī bioloģisko daudzveidību, augsni, gaisu, ūdeni, klimatu, ainavu, materiālās vērtības, kultūras un dabas mantojumu un visu minēto jomi mijiedarbība. Savukārt, ietekme uz vidi *novērtējums* ir procedūra, minētā likuma noteiktajā kārtībā, lai novērstu paredzētās darbības vai plānošanas dokumenta īstenošanas iespējamo ietekmi uz vidi un izstrādātu priekšlikumus nelabvēlīgas ietekmes novēršanai vai samazināšanai vai aizliegtu paredzētās darbības uzsākšanu normatīvajos aktos noteikto prasību pārkāpumu gadījumos.

Saskaņā ar augstāk minēto, centra izveidei nav nepieciešama speciāla ietekme uz vidi novērtējums, taču, pēc darba autora domām, centram ietekme uz vidi ir nepieciešama tālab, lai pārliecinātos, vai plānotās centra atrašanās vietas tuvumā nav rūpnīcas, lauksaimniecības cehi, lielceļi - šosejas, vai kādi citi bērnu veselībai vai drošībai apdraudoši objekti.

6.4. Projekta īstenošanas secība, posmi (shēma - grafiks)

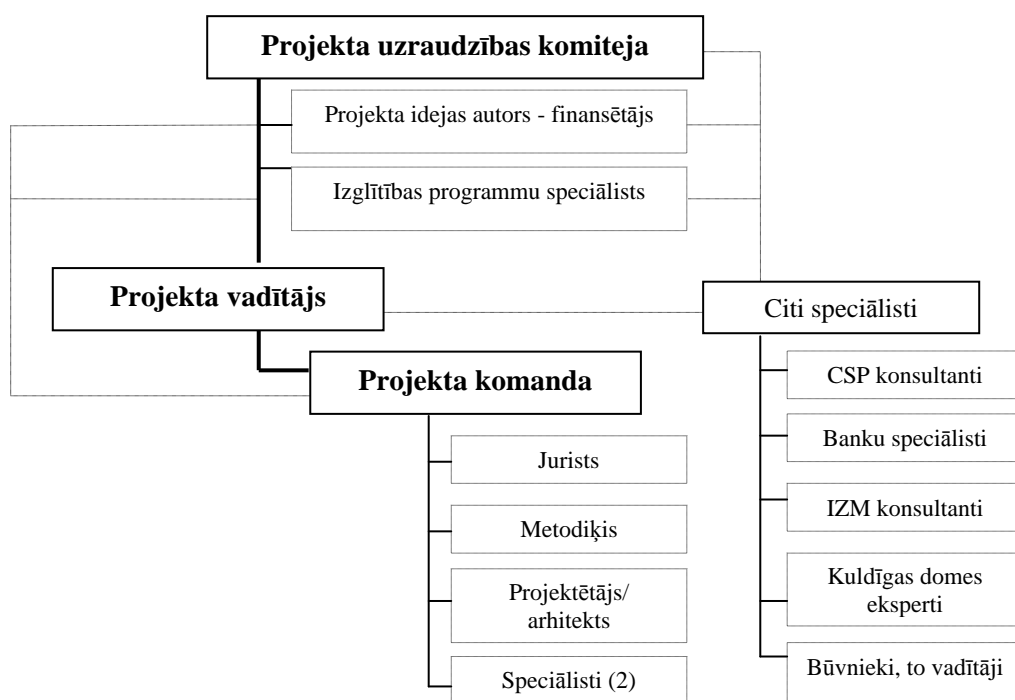
Lai nodrošinātu plānotā projekta - bērnu izglītības un attīstības centra dibināšana, kas īstenotu pirmsskolas izglītības programmas, īstenošanu ir jābūt skaidri definētiem mērķiem, uzdevumiem un darbības procesiem, uzdevumu un aktivitāšu sekmīgai izpildei un kvalitatīvai mērķa sasniegšanai.

Par projektu šajā nodaļā uzskatāms laika periods no uzņēmuma reģistrācijas dienas līdz centra ēkas nodošanai ekspluatācijā.

Lai projekts būtu kontrolējams tas tiks sadalīts 7 (septiņās) projekta īstenošanas dzīves cikla fāzēs: 1) *Starts/ plānošana*; 2) *Priekšizpēte*; 3) *Pamatkonceptcija*; 4) *Detalķkonceptcija*; 5) *Realizācija*; 6) *Ieviešana*; 7) *Noslēgums*. (skatīt pielikumu Nr.6).

Katra aktivitāte prasa darbietilpīgu, individuālu un secīgu darba procesu, kā arī laika patēriņu, tomēr tās ir pakārtotas viena otrai. Lai veiksmīgi varētu īstenot katrā atsevišķā posmā nākamo sekojošo aktivitāti ir jābūt jau iepriekš izstrādātam darba norišu plānam uz kā pamata analizēt un apkopot tai sekojošos datus.

Lai projekts sekmīgi tiktu īstenots, kontrolēts, uzraudzīts un attīstīts, kā arī tiktu sasniegts kvalitatīvas darba rezultāts, ir nepieciešams augsti kvalificēts, zinošs un pieredzējis projekta vadītājs (PV) un tik pat spējīga projekta komanda (PK), kur projekta vadītājs būs atbildīgs, lai projekts noritētu saskaņā ar izvirzītajiem mērķiem, savukārt projekta komandas uzdevums būs organizēt projekta darbu izpildi, atbildēt par to, lai vajadzīgā termiņā ar noteiktām izmaksām tiktu izpildīts darbs. PV vispārīgs uzdevums būs paredzēto izmaksu un termiņu ietvaros sasniegt projekta mērķi, izpildot visus paredzētos darbus pilnā apjomā un iepriekš noteiktā kvalitātē.

6.1.attēls Projekta organizācijas shēma

Katram speciālistam un komandas darbiniekam būs nepieciešama atbilstoša izglītība, kvalifikācija un praktiskās iemaņas sekmīgai projekta darbu izpildei. Papildus projekta īstenošanā plānots piesaistīta arī konsultantus no LR CSP, IZM strādājošos konsultantus, banku speciālistus, reklāmas aģentūru darbiniekus, Kuldīgas domē strādājošos ekspertus, kā arī profesionālus būvniekus (būvfirmas darbiniekus, speciālistus utt.).

Lai īstenotu projektu ar publiskā partnera atbalstu projekta īstenošanā viens no būtiskākajiem posmiem ir *pamatkonceptijas posms*, kurā projekta komandai ir jāizvērtē uzņēmuma finanšu resursu iespējas. Projekta starta/ plānošanas un priekšizpētes fāzes ir fāzes, kuras ir nepieciešams izpētīt un analizēt pirms došanās uz KPD ar priekšlikumiem par jauna

bērnu izglītības un attīstības centra izveidi Kuldīgā. Lai gan lēmumu par VPP izveidi pieņem publiskā partnera puse, izsludinot atklātu vai slēgtu konkursu par piemērotākā pretendenta izvēli savu ieceru īstenošanai, tas neliedz iespēju privātajam partnerim griezties publiskajā pārvaldē ar savām idejām un priekšlikumiem, tādējādi, iespējams veicinot pašvaldību ieinteresētību, šādu projektu realizācijā, ko arī ir iecerējis īstenot darba autors, arī gadījumā, ja no publiskā partnera puses nav bijušas aktivitātes.

Saskaņā ar darba 4.nodaļā analizētajām alternatīvām par piemērotāko finanšu resursu piesaistes modeli, projekta aktivitāšu plāns un tam pakārtotais laika grafiks, ir izstrādāts projekta īstenošanas piemērotākajai VPP alternatīvai BOO (no angļu val. „*Build - Own - Operate*”, jeb būvē - patur īpašumā - apsaimnieko).

Projekta pamatkonceptijas uzsākšanas laiks ir plānots 2009.gada otrais ceturksnis, kad arī plānota uzņēmuma reģistrācija Uzņēmumu reģistrā, ņemot vērā darba autora apkopoto informāciju par projekta aktivitāšu fāzu īstenošanai nepieciešamajiem laika resursiem pa ceturkšņiem, kā arī faktu, ka projekta īstenošanā ir nepieciešams veikt jaunas ēkas būvniecību, projektu plānots īstenot līdz 2010.gada trešajam ceturksnim (*skatīt pielikumu Nr.7*).

Īstenojot projektu svarīgi ir pastāvīgi kontrolēt aktivitāšu norišu laiku (dzīves ciklu) un izpildi, lai nenovirzītos no plānoto uzdevumu izpildes noteiktā laika grafika un projekts varētu tikt īstenots atbilstoši sākotnēji plānotajam termiņam, aktivitātēm, uzdevumiem un prognozētajiem finanšu resursiem, jo jebkura projekta darbības laikā, var būt novirzes no plānotā darba grafika. Iemesli var būt dažādi, nekvalitatīva vai nesavlaicīga informācijas apkopošana, analizēšana, ilgstošs darba procesu saskaņošanas posms, nesavlaicīga informācijas, materiālu saņemšana, piemēram, būvatļaujas, licenču un atļauju savlaicīga nesaņemšana, tādēļ katras darba fāzes beigās ir svarīgi pārbaudīt: izpildītos datus, darba termiņus, izmaksas un pārliecināties, vai darba izpilde iet atbilstoši sākotnēji plānotajam grafikam. Tādēļ katras fāzes nobeigums ir tās robežstabs (meilstein, milestone), kas kalpo projekta vadītāja uzdevumu savlaicīgai izpildei. Tajā tiks savākti dati par iepriekšējā fāzē veiktajiem darbiem, salīdzināti dati ar plānotajiem, analizētas novirzes, izstrādāti priekšlikumi noviržu ietekmes samazināšanai, plānoti nākošās fāzes vai tās sastāvdaļas darbi, izmaksas, termiņi. Pēc datu apkopošanas notiks atskaitīšanās Projektu uzraudzības komitejai (PUK), kuras uzdevums būs sekot projekta gaitai un pieņemt lēmumus atsevišķos projekta realizācijas posmos, nosakot projekta turpmāko gaitu.

Ikviena uzņēmuma darbības uzsākšanas un finansējuma piesaistes pamatā ir finanšu plāni, kas atspoguļo potenciālajam investoram projekta dzīvotspēju un iespējamo atdevi no ieguldījumiem, kā arī sniedz ieskatu citos finanšu rādītājos.

7. Projekta finanšu plāns

7.1. Pieņēmumi uz kuriem balstīta finanšu prognoze un finanšu plāni

Lai noteiktu uzņēmuma attīstības virzienus un sasniegtu gaidāmo uzņēmējdarbības rezultātu jāpievērš uzmanība uzņēmējdarbības finanšu plānošanas procesam.

Uzņēmuma saimnieciskās darbības vadīšana ir galvenais noteikums ekonomisko panākumu sniegšanā. Lai pareizi un efektīvi organizētu saimniecisko darbību uzņēmumā, ir nepieciešama precīza finanšu uzskaites organizācija, kura tiek izmantota sastādot finanšu plānus nākamajam periodam, kas atspoguļo potenciālajam investoram projekta dzīvotspēju un iespējamo atdevi no ieguldījumiem, kā arī sniedz ieskatu citos finanšu rādītājos.

Pieņēmumi uz kuriem balstīta centra finanšu izdevumu prognoze:

- 1) Sabiedrības pamatkapitāls plānots Ls 220 000 apmērā, kas tiks sadalīts 100 pamatkapitāla daļās ar vienas pamatkapitāla daļas nominālvērtību Ls 2 200. Pamatkapitāls būs uzņēmuma īpašnieces ieguldījums, kas tiks iemaksāts uzņēmuma norēķinu kontā (2009.gada aprīļa beigās/ maija sākumā), līdz uzņēmuma reģistrācijas pieteikuma iesniegšanai Uzņēmumu reģistrā.
- 2) Uzņēmumu plānots dibināt 2009.gada maijā, šajā mēnesī uzņēmumu arī plānots reģistrēts Valsts ieņēmumu dienesta (VID) ar pievienotās vērtības nodokli (PVN) apliekamo personu reģistrā, kā pievienotās vērtības nodokļa maksātāju. Valsts nodeva par uzņēmuma ierakstu komercreģistrā Ls 100, par publikāciju laikrakstā „Latvijas Vēstnesis” Ls 24, zīmoga izgatavošana Ls 16. Šajā mēnesī arī IZM tiks iesniegts iesniegums un izglītības iestādes darbības nolikums par uzņēmuma reģistrāciju Izglītības iestāžu reģistrā (par šo pakalpojumu IZM nav jāmaksā), kārtotas pirmsskolas izglītības programmas licences.
- 3) Uzņēmuma saimniecisko darbību plānots uzsākt 2010.gada septembrī.
- 4) 2009.gada jūnijā uzņēmums plāno ņemt kredītu uz 22 gadiem no AS „SEB banka” Ls 910 175 apmērā uzņēmuma ēkas celtniecībai un teritorijas labiekārtošanai, projekta komandas un vadības atlīdzībai. Kredītu plānots ņemt latos, kredīta procentu likme 6,1% gadā. Kredīta pamatsummas atliktais maksājums līdz 2011.gada janvārim.
- 5) Projekta būvniecības izmaksas aprēķinātas ņemot vērā plānoto bērnu skaitu bērnu izglītības un attīstības centrā (80) likumdošanas normām atbilstošu centra nepieciešamo kopējo ēkas platību 1 800m² un šī brīža būvniecības izmaksas vienam m² vidēji Ls 500, kopā veidojot Ls 900 000 lielu finansējumu. *Finanšu avotu sadalījumu skatīt pielikumā Nr.8.*
- 6) Projekta vadības un projekta komandas atlīdzības izmaksas sastādīs Ls 10 175 par projekta vadīšanu, organizēšanu un nodošanu, atlīdzības izmaksas tiks veiktas 2010.gada augustā.

- 7) 2009.gada maijā plānota 5 440 m² zemes iegāde Kuldīgā Aizputes ielā 37, par cenu 2,50 lati/m² par kopējo summu Ls 13 590 apmērā, kancelejas nodeva par īpašumu tiesību nostiprināšanu zemesgrāmatā Ls 9, valsts nodeva (2%) apmērā no nekustamā īpašuma vērtības Ls 271,80 apmērā, notāra un bankas speciālistu pakalpojumi (bankas komisijas maksas) Ls 129,20 apmērā. Kopējās izmaksas Ls 14 000 apmērā.
- 8) Pamatlīdzekļu un inventāra iegāde (virs Ls 100 par vienību) (mēbeļu un tehniskā aprīkojuma), kā arī kapitāliegādes (datori, datorprogrammas, printeri u.c.) uzņēmējdarbības uzsākšanai 2010.gadā jūlijā kopā plānoti līdzekļi Ls 46 310, apmērā (*skatīt pielikumā Nr.5*). Visi inventāra un pamatlīdzekļu izdevumi tiks maksāti tajā pašā mēnesī uz kuru tie attiecas;
- 9) Mazvērtīgā inventāra un kancelejas iegādes (t.sk. ierīču un medicīnas preču iegādes izmaksas) uzņēmējdarbības uzsākšanai 2010.gadā jūlijā kopā plānoti līdzekļi Ls 33 690 apmērā (*skatīt pielikumā Nr.5*). Visi inventāra un pamatlīdzekļu izdevumi tiks maksāti tajā pašā mēnesī uz kuru tie attiecas.
- 10) Turpmākās mazvērtīgā inventāra un kancelejas ikmēneša iegādes (kancelejas preces Ls 20, dažādi dvieļi Ls 25, gultas veļas komplekti Ls 40, sanitāro telpu higiēnas, dezinfekcijas arī veļas un trauku mazgājamie līdzekļi Ls 50, higiēnas piederumi (zobu pastas, zobu birstes, tualetes papīrs u.c. Ls 60), medikamenti Ls 30, dzeramais ūdens Ls 25, rotaļlietas Ls 30, grāmatas Ls 20 u.c.) kopā vidēji sastādīs Ls 300 mēnesī, izdevumi plānoti sākot ar 2011.gada janvāri. Visi mazvērtīgā inventāra un kancelejas izdevumi tiks maksāti tajā pašā mēnesī uz kuru tie attiecas.
- 11) Iekšējiem un ārējiem ēkas remontdarbiem paredzēti līdzekļi vidēji Ls 3 000 gadā.
- 12) Nekustamā īpašuma nodoklis par uzņēmuma iegādāto zemes īpašumu ar kadastrālo vērtību Ls 6 500 sastādīs Ls 65 gadā (nekustamā īpašuma nodokļu likme no zemes kadastrālās vērtības 1,0%). Saskaņā ar 04.06.1997. likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli” (spēkā kopš 01.01.1998.) 1.panta 2.punkta 16.apakšpunktu iestādes, ēkas vai to daļas (telpu grupas), kuras izmanto izglītības, veselības, sociālās aprūpes vajadzībām ar nekustamā īpašuma nodokli neapliek, tādēļ nekustamā īpašuma nodoklis tiks maksāts tikai par uzņēmuma īpašumā esošo zemes platību. Samaksa par nekustamā īpašuma nodokli tiks veikta reizi gadā augustā, samaksājot pilnu nekustamā īpašuma nodokļa apmēru.
- 13) Uzņēmums neplāno 2010./2011.gadā veikt uzņēmuma ienākuma nodokļa avansa maksājumus.
- 14) Sakaru izmaksas par SIA „Latvijas Mobilais Telefons” sniegtajiem pakalpojumiem veidos vidēji Ls 60 mēnesī. Uzņēmums maksās par sakariem nākamajā mēnesī pēc sakaru pakalpojumu saņemšanas.

- 15) Centram plānots pieslēgt centrālo apkuri ar 2010.gada septembri. Balstoties uz plānoto kopējo apkurināmo telpu grīdas laukumu ($1\ 800\text{m}^2$), ēkas būvniecības procesā izmantos siltumizolācijas materiālus, kā arī būves konstrukciju materiālu siltumizolācijas rādītājus un SIA „Kuldīgas siltumtīkli (KS)” noteikto apkures tarifu 37,50 Ls/MWh (bez PVN 18%), apkures izmaksas gadā (aptverot tikai apkures sezonu no septembra - aprīlim) tiek plānotas vidēji Ls 3 607 apmērā, vidēji 450,88 mēnesī. Uzņēmums maksās par apkuri nākamajā mēnesī pēc siltuma piegādes.
- 16) Maksa par elektroenerģiju kw/h tiek aprēķināta pēc AS „Latvenergo” noteiktajiem tarifiem: abonēšanas maksa (gadā): Ls 12,12 apmērā, maksa par ievadaizsardzības aparātu (gadā): Ls 1,92, maksa par elektroenerģiju: Ls 0,05568 par 1 kw/h (summas bez PVN 5%). Plānotais elektroenerģijas patēriņš vidēji mēnesī $4\ 800\text{ kw/h}$. Ikmēneša maksājums par elektroenerģiju, kopā ar abonēšanas maksu plānots Ls 268,44 apmērā, elektroenerģiju plānots sākt apmaksāt sākot ar 2009.gada oktobra mēnesi. Uzņēmums maksās par elektroenerģiju nākamajā mēnesī pēc tās piegādes.
- 17) Maksa par ūdeni un kanalizāciju balstoties uz SIA „Kuldīgas ūdens” ūdensapgādes tarifu par 1m^3 : Ls 0,361 kanalizācijas tarifs par 1m^3 Ls 0,359 (summas bez PVN 5%). Patēriņa norma vienam cilvēkam tiek aprēķināta $6,08\text{m}^3$ mēnesī. Ikmēneša maksa par ūdensapgādi un kanalizāciju (116 cilvēkiem) bez PVN 5% Ls 507,80 apmērā, samaksa par ūdeni 2010.gadā aprēķināta sākot ar augusta mēnesi. Uzņēmums maksās par ūdeni un kanalizāciju nākamajā mēnesī pēc tās piegādes.
- 18) Mēneša darba alga (algas likme) pedagogiem tiks noteikta par darba laika astronomiskajām stundām īsos pārtraukumus starp nodarbībām ieskaitot darba laikā. Līdzīga sistēma attiecībā uz pedagogu darba samaksu centrā tiks veidota, kā valsts un pašvaldību izglītību iestādēs, kur darba algas kārtību nosaka saskaņā ar MK 24.08.2004. noteikumi Nr.746 „Pedagogu darba samaksas noteikumi”. Centrā pastāvīgi (pamatdarbā) strādājošiem pirmsskolas izglītības pedagogiem, to palīgiem (auklītēm), izglītības metodiķim, mēneša darba algu (algas likmi) aprēķinās, mēneša darba algu (algas likmi) reizinot ar faktisko darba slodzi nedēļā (stundu skaitu) un iegūto reizinājumu dalot ar to darba slodzi nedēļā, kura atbilst vienai darba likmei. Centra īpašnieci, direktorei/ saimniecības daļas vadītājai, medārstam (medmāsai), pavāriem/virtuves strādniekiem, sargiem un sargam/galdniekam, kā arī apkopējam/sētņiekam tiks noteikta pastāvīga darba alga mēnesī (*skatīt pielikumā Nr.9*).
- 19) Personāla atalgojums uzsāks savu darbību 2010.gada septembrī. Atlīdzība (atalgojums un valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas, kā arī riska nodeva tiks pārskaitīta nākamajā mēnesī pēc aprēķināšanas).
- 20) Administrācijas izdevumiem (darbinieku apmācībai) plānoti Ls 1 500 gadā.

- 21) Uzņēmums plāno mārketinga pakalpojumu izdevumus. Mārketinga pasākumi būs informatīvā ziņojuma, par jauna bērnu izglītības un attīstības centra izveidi, tā atrašanās vietu un pozitīvajām iezīmēm, publicēšana SIA „Jaunais kurzemnieks” izdotajā laikrakstā „Kurzemnieks” un tā mājas lapā www.kurzemnieks.lv. Laikraksts „Kurzemnieks” ir vienīgais reģionālais laikraksts, kura mērķauditorija ir Kuldīgas rajona iedzīvotāji. Vienas slejas rindiņas publicēšana laikrakstā maksā ir Ls 0,85, vienas slejas rindiņā ietilpst vidēji trīs līdz četri vārdi. Ņemot vērā sludinājuma apmēru, kurā ietilps 312 vārdi, kuri izvietoti 104 laikraksta rindās, pakalpojums uzņēmumam izmaksās Ls 88,40, par viena sludinājumu ievietošanu vienā SIA „Jaunais kurzemnieks” izdotajā laikrakstā ar tirāžu 6 400 eksemplāru vienā izdošanas reizē. Laikraksts iznāk trīs reizes nedēļā: *otrdienās, ceturtdienās un sestdienās*, plānots ievietot ziņojumu vienā nedēļas iznākošajā laikrakstā, šo ziņojumu publicējot divās nedēļās, vienu 2010.gada maija mēneša nedēļā, otru 2010.gada augusta nedēļā, kopējais reklāmas pasākumu izmaksu apjoms (par divos laikrakstos ievietotu sludinājumu) uzņēmumam sastādīs Ls 176,80 apmērā lielus izdevumus. Katru gadu četras reizes gadā uzņēmums plānot tērēt līdzekļus reklāmas pasākumu nodrošināšanai, ievietojot vienas nedēļas vienā laikrakstā reklāmtekstu četras reizes gadā (janvārī, aprīlī, jūlijā un augustā), tam atvēlot gadā Ls 353,60 apmērā lielus finanšu resursus, paralēli publicējot arī informaciju laikraksta interneta portālā. Visi reklāmas izdevumi tiks maksāti tajā pašā mēnesī uz kuru tie attiecas.
- 22) Pārtikas produktu iegāde uz vienu bērnu mēnesī, ņemot vērā faktu, ka bērns centrā uzturas tikai darba dienas no plkst.7:30 - 21:00 un vidējo darba dienu, ieskaitot sestdienas, skaitu mēnesī (24) izmaksās Ls 0,30 dienā par vienu bērnu, jeb Ls 7,20 mēnesī. Uz plānoto bērnu skaitu (80) mēnesī izmaksās vidēji Ls 576, uzskatot, ka daļa bērnu brīvdienās (sestdienās, svētdienās) varētu neatrasties centrā, tādējādi radot papildus rezerves fondu neparedzētiem vai papildus izdevumiem (piemēram, pārtikas izdevumiem, bērniem, kuri centrā neatradīsies pilnu laiku), kā arī papildus rezerves fonds neparedzētiem izdevumiem Ls 200 mēnesī. Visi ēdināšanas izdevumi tiks maksāti tajā pašā mēnesī uz kuru tie attiecas.
- 23) Summas visos aprēķinos norādītas bez PVN.
- 24) Nolietojuma aprēķināšanai izmantota lineārā metode.
- 25) Ņemot vērā mainīgos ekonomiskos apstākļus valstī, tāpat arī inflācijas pieauguma tempus, vidējais izmaksu pieaugums uzņēmuma darbības pirmajos trijos gados tiek plānots 4,0% apmērā.

Pienēmumi uz kuriem balstīta centra finanšu ienēmumu prognoze:

- 1) Lai nodrošinātu kvalitatīvāka pakalpojuma sniegšanu, kā arī izmaksu samazinājumu, balstoties uz maģistra darba 4.nodaļā analizētajām alternatīvām saistībā ar papildus

finansējuma piesaisti projekta īstenošanas nodrošināšanai, efektīvas uzņēmējdarbības uzsākšanai un tālākai īstenošanai tiks piesaistīt Kuldīgas pilsētas domes budžeta resursi, veidojot VPP sadarbību. Balstoties uz specifisko uzņēmuma darbības sfēru, darba autors secināja, ka no privātā partnera puses piemērotākais no VPP veidiem būs līgumiskās partnerības modelis BOO (no angļu val. „*Build - Own - Operate*”, jeb būvē - patur īpašumā - apsaimnieko), tādēļ tālākos finanšu aprēķinos tiks analizēta tieši šī VPP metode.

- 2) Pamatojoties uz Publiskā iepirkumu likuma 67.panta trešo daļu, VPP gadījumos var slēgt līgumu uz laiku līdz 30 gadiem, pēc darba autora domām, publiskā partnera līdzdalība uzņēmuma finansiālās stabilitātes nodrošināšanā, galvenokārt būs nepieciešama līdz kredītsaistību (ar AS „SEB banka”) termiņa beigām, tādēļ, līgumu ar publisko partneri plānots slēgt uz 22 gadu ilgu termiņu (līdz 2030.gadam).
- 3) Tā kā publiskā partnera maksājumu konkursa kārtībā piedāvā privātais partneris, balstoties uz naudas plūsmā prognozētajiem ieņēmumiem un izdevumiem, lai nodrošinātu savu izdevumu segšanu, darba autors plāno, no publiskā partnera gūt ieņēmumus kopējo ikmēneša izdevumu daļu dalot uz divi. Publiskā partnera maksājuma daļu proporcija, tiks noteikta valsts un publiskās partnerības izveides līgumā.
- 4) Atbilstoši Izglītības likumam un likumam „Par pašvaldībām”, Kuldīgas pilsētas domes viena no funkcijām ir nodrošināt izglītības, t.sk. pirmsskolas izglītības pakalpojumus tās administratīvajā teritorijā dzīvojošajiem pirmsskolas vecuma bērniem, līdz ar to, pašvaldībai netiks novirzīti ieņēmumi no uzņēmuma saimnieciskās darbības.
- 5) Ieņēmumus plānots gūt arī no telpu izīrēšanas un iznomāšanas trešajām personām, ārpus laika, kad tās būs nepieciešamas publiskā partnera vai citu trešo personu personālam, papildus pakalpojumiem (dažādu pulciņu, nodarbību un citu pasākumu organizēšanai utt.). Konservatīvi prognozējamie ienākumi vidēji mēnesī Ls 5 000 apmērā, ar prognozējamo ienākumu pieaugumu svētku mēnešos (mēnešos, kad ir valsts svētki, Ziemassvētki, Jaunais gads, Lieldienas u.c.).
- 6) Uzņēmuma saimnieciskās darbības ieņēmumus veidos vecāku maksas par bērnu uzturēšanos un ēdināšanu centrā. *Plašāku aprēķinu skatīt pielikumā Nr.10.* Saskaņā ar 09.03.1995. likumu „*Par pievienotās vērtības nodokli*” (spēkā ar 01.05.1995.) 6.panta 1.punkta 2.daļu maksu par bērnu uzturēšanos PII neapliek ar pievienotās vērtības nodokli.
- 7) Centra personāls piedāvās arī organizēt un novadīt dažādus pasākumus (dzimšanas dienas, vārda dienas svinības, kristības u.c.) ar vienu vai vairāku pasaku tēlu piedalīšanos. *Par pasākumu organizēšanas izmaksām un prognozējamo peļņu skatīt plašāk pielikumā Nr.11.* Plānots, ka svētku mēnešos (mēnešos, kad ir valsts svētki, Ziemassvētki, Jaunais gads, Lieldienas u.c.) ieņēmumu apjoms pieaugs.

Finanšu plāns izstrādāts, lai salīdzinātu gaidāmos naudas maksājumus ar gaidāmajiem naudas ieņēmumiem, lai jau laikus gūtu priekšstatu, par to vai uzņēmuma finansiālais stāvoklis būs apmierinošs un tas būs dzīvotspējīgs.

Finansiālās darbības prognoze pamatā veidota par 3 gadiem, no plānotā uzņēmuma dibināšanas mēneša (2009.gada maija) līdz 2011.gada decembrim, kā arī par kredīta aizdevumu atmaksas periodu uz 22 gadiem, līdz 2030.gadam.

Finanšu plānā iekļauta šāda informācija:

- 1) Atalgojums un ar tām saistītās izmaksas (atspoguļo prognozējamās personāla atlīdzības izmaksas) (skatīt 7.1.tabulu);
- 2) Peļņas/zaudējumu aprēķins (atspoguļo uzņēmuma ienākumus un izdevumus, kā arī prognozējamo peļņu un zaudējumus. Pārskatā izdevumi un ieņēmumi plānoti ņemot vērā to prognozējamo rašanās laiku, nevis naudas saņemšanas vai izdošanas laiku) (skatīt 7.2.tabulu);
- 3) Uzņēmuma naudas plūsmas pārskats (atspoguļo uzņēmuma naudas ieņēmumus un izdevumus sadalījumā pa noteiktiem darbības virzieniem, kā arī naudas pieaugumu un samazinājumu pārskata periodā. Šis finanšu pārskats saistībā ar bilanci un peļņas vai zaudējumu aprēķinu sniedz arī informāciju par to, kādā apjomā un kādu faktoru dēļ izveidojusies starpība starp pārskata perioda peļņu un naudas atlikumu. Izmaksas un ieņēmumi pārskatā atspoguļoti tikai tad, kad plānota tieša naudas saņemšana vai izdošana) pārskats atspoguļo informāciju par uzņēmuma darbības 2009. - 2011.gada plānošanas periodu (skatīt 7.3.tabulu);
- 4) Pamatlīdzekļu nolietojums (norāda pamatlīdzekļu lietderīgās lietošanas laiku) (skatīt 7.4.tabulu);
- 5) Aizņēmuma atmaksas grafiks (atspoguļo informāciju par kredīta procentu likmi, procentu un pamatsummas maksājumu apjomu, par kredīta aizdevumu atmaksas periodu uz 22 gadiem) (skatīt 7.5.tabulu);
- 6) Uzņēmuma bilance (atspoguļo uzņēmuma aktīvus, kuros parādīti visi uzņēmuma īpašumā esošie līdzekļi un pasīvi, kuros parādīti šo līdzekļu izveidošanās avoti. Pēc bilances var spriest par uzņēmuma līdzekļu apjomu un sastāvu, par to cik no šiem līdzekļiem pieder pašam uzņēmumam, cik lieli ir uzņēmuma parādi un cik lieli ir citu personu parādi uzņēmumam. (skatīt 7.6.tabulu).

Atalgojums un ar tām saistītās izmaksas 2010. - 2011.gads

2010.gads							
	Skaitis	Alga	Septembris	Oktobris	Novembris	Decembris	Kopā
Īpašnieks	1	800,00	800	800	800	800	3 200
Direktors - saimniecības daļas vadītājs	1	700,00	700	700	700	700	2 800
Metodiķis	1	525,00	525	525	525	525	2 100
Pirmsskolas izglītības pedagogs	12	6 000,00	6 000	6 000	6 000	6 000	24 000
Pirmsskolas izglītības pedagogs	2	1 100,00	1 100	1 100	1 100	1 100	4 400
Pirmsskolas izglītības pedagoga palīgs	5	2 291,67	2 292	2 292	2 292	2 292	9 167
Pirmsskolas izglītības pedagoga palīgs	2	1 016,67	1 017	1 017	1 017	1 017	4 067
Mūzikas/ fiziskās attīstības pasniedzējs	1	333,33	333	333	333	333	1 333
Mākslas pasniedzējs	1	400,00	400	400	400	400	1 600
Logopēds	1	571,43	571	571	571	571	2 286
Psihologs	1	571,43	571	571	571	571	2 286
Medārstis	1	500,00	500	500	500	500	2 000
Pavārs	1	400,00	400	400	400	400	1 600
Virtuves strādnieki	2	700,00	700	700	700	700	2 800
Sargs/ galdnieks	1	400,00	400	400	400	400	1 600
Sargs	2	700,00	700	700	700	700	2 800
Apkopēja/s/ sētnieks	1	200,00	200	200	200	200	800
Kopā Atalgojums	36	17 210	17 210	17 210	17 210	17 210	68 838
VSAOI (24,09%)		4 146	4 146	4 146	4 146	4 146	16 583
Atbildzība kopā		21 355	21 355	21 355	21 355	21 355	85 421
riska nodeva			9	9	9	9	36

2011.gads															
	Skaitis	Alga sākot	Janvāris	Februāris	Marts	Aprīlis	Maijs	Jūnijs	Jūlijs	Augusts	Septembris	Oktobris	Novembris	Decembris	Kopā
Īpašnieks	1	800,00	800	800	800	800	800	800	800	800	800	800	800	800	9 600
Direktors - saimniecības daļas vadītājs	1	700,00	700	700	700	700	700	700	700	700	700	700	700	700	8 400
Metodiķis	1	525,00	525	525	525	525	525	525	525	525	525	525	525	525	6 300
Pirmsskolas izglītības pedagogs	12	6 000,00	6 000	6 000	6 000	6 000	6 000	6 000	6 000	6 000	6 000	6 000	6 000	6 000	72 000
Pirmsskolas izglītības pedagogs	2	1 120,00	1 100	1 100	1 100	1 100	1 100	1 100	1 100	1 100	1 120	1 120	1 120	1 120	13 280
Pirmsskolas izglītības pedagoga palīgs	5	2 291,67	2 292	2 292	2 292	2 292	2 292	2 292	2 292	2 292	2 292	2 292	2 292	2 292	27 500
Pirmsskolas izglītības pedagoga palīgs	2	1 016,67	1 017	1 017	1 017	1 017	1 017	1 017	1 017	1 017	1 017	1 017	1 017	1 017	12 200
Mūzikas/ fiziskās attīstības pasniedzējs	1	333,33	333	333	333	333	333	333	333	333	333	333	333	333	4 000
Mākslas pasniedzējs	1	400,00	400	400	400	400	400	400	400	400	400	400	400	400	4 800
Logopēds	1	571,43	571	571	571	571	571	571	571	571	571	571	571	571	6 857
Psihologs	1	571,43	571	571	571	571	571	571	571	571	571	571	571	571	6 857
Medārstis	1	500,00	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	6 000
Pavārs	1	400,00	400	400	400	400	400	400	400	400	400	400	400	400	4 800
Virtuves strādnieki	2	700,00	700	700	700	700	700	700	700	700	700	700	700	700	8 400
Sargs/ galdnieks	1	400,00	400	400	400	400	400	400	400	400	400	400	400	400	4 800
Sargs	2	700,00	700	700	700	700	700	700	700	700	700	700	700	700	8 400
Apkopēja/s/ sētnieks	1	200,00	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	2 400
Kopā Atalgojums	36	17 230	17 210	17 210	17 210	17 210	17 210	17 210	17 210	17 210	17 230	17 230	17 230	17 230	206 594
VSAOI (24,09%)			4 146	4 146	4 146	4 146	4 146	4 146	4 146	4 146	4 151	4 151	4 151	4 151	49 769
Atbildzība kopā			21 355	21 355	21 355	21 355	21 355	21 355	21 355	21 355	21 380	21 380	21 380	21 380	256 363
riska nodeva			9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	108

Turpinājumā 7.2.tabula.

Peļņas/zaudējumu aprēķins 2009. – 2011.gads

Periods	Maijs	Jūnijs	Jūlijs	Augusts	Septembris	Oktobris	Novembris	Decembris	2009	Janvāris	Februāris	Marts	Aprīlis	Maijs	Jūnijs	Jūlijs	Augusts	Septembris	Oktobris	Novembris	Decembris	2010	Janvāris	Februāris	Marts	Aprīlis	Maijs	Jūnijs	Jūlijs	Augusts	Septembris	Oktobris	Novembris	Decembris	2011	
Ieņēmumi no pašvaldības maksas par telpu nomu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3 515	14 581	14 286	14 286	46 668	14 858	15 487	15 487	15 539	15 487	15 240	15 293	15 620	15 535	15 794	15 499	15 499	185 337	
Ieņēmumi no bērnu uzturēšanās centrā	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	9 630	9 630	9 630	9 630	38 520	9 630	9 630	9 630	9 630	9 630	9 630	9 630	9 630	9 630	9 630	9 630	115 560		
Ieņēmumi no pasākumu organizēšanas	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	480	480	480	480	960	480	480	480	480	480	480	480	480	1 440	7 200	
Ieņēmumi no vecāku maksas par bērnu ēdināšanu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1 986	1 986	1 986	1 986	7 944	1 986	1 986	1 986	1 986	1 986	1 986	1 986	1 986	1 986	1 986	1 986	23 833		
Ieņēmumi no telpu izīrēšanas trešajām personām	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3 600	5 000	5 000	7 000	20 600	3 600	5 000	7 000	10 000	5 000	5 000	5 000	7 000	7 000	7 000	7 000	10 000	78 600	
Neto apgrozījums	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	18 731	31 197	30 902	33 382	114 213	30 554	32 583	34 583	38 115	32 583	32 337	32 389	34 716	34 632	34 890	34 595	38 555	410 530	
Reklāmas izmaksas	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	88	0	0	88	0	0	0	0	177	88	0	0	88	0	0	88	88	0	0	0	0	0	354
Publikācija "Latvijas vēstnesis" un zīmoga izgatavošana	40	0	0	0	0	0	0	0	40	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Valsts nodeva	100	0	0	0	0	0	0	0	100	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bruto peļņa	-140	0	0	0	0	0	0	-140	0	0	0	0	0	-88	0	0	-88	18 731	31 197	30 902	33 382	114 036	30 465	32 583	34 583	38 026	32 583	32 337	32 300	34 628	34 632	34 890	34 595	38 555	410 176	
Elektroenerģija	0	0	0	0	0	268	268	268	805	279	279	279	279	279	279	279	279	279	279	279	279	3 350	290	290	290	290	290	290	290	290	290	290	290	290	290	3 484
Apkure	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	451	451	451	451	1 804	469	469	469	469	0	0	0	0	469	469	469	469	0	3 751
Maksa par ūdeni un kanalizāciju	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	508	508	508	508	2 539	528	528	528	528	528	528	528	528	528	528	528	528	528	6 337
Aizņēmuma procenti	0	0	4 627	4 627	4 627	4 627	4 627	27 760	4 627	4 627	4 627	4 627	4 627	4 627	4 627	4 627	4 627	4 627	4 627	4 627	4 627	55 521	4 627	4 617	4 607	4 597	4 587	4 577	4 567	4 556	4 546	4 536	4 525	4 515	54 856	
Atalgojums	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8 200	17 210	17 210	17 210	77 038	17 210	17 210	17 210	17 210	17 210	17 210	17 210	17 230	17 230	17 230	17 230	17 230	206 594	
Darba devēja sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1 975	4 146	4 146	4 146	18 558	4 146	4 146	4 146	4 146	4 146	4 146	4 146	4 151	4 151	4 151	4 151	4 151	49 769	
Riska nodeva	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	9	9	9	38	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	108	
Sakaru pakalpojumu apmaks	60	60	60	60	60	60	60	480	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	720	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	720
Administratīvie izdevumi (darbinieku apmācības izdevumi)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	500	500	0	0	1 000	0	0	0	0	0	0	0	500	500	500	0	0	1 500	
Kancelejas preces, inventārs un saimniecības materiāli (t.sk. medicīnisko ierīču un medicīnas preču iegādes izmaksas)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	33 690	0	0	0	0	0	33 690	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	3 600
Pamatīdzekļu un nemateriālo ieguldījumu nolietojums	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4 572	4 572	4 572	4 572	22 862	4 418	4 418	4 418	4 418	4 418	4 418	4 418	4 418	4 418	4 418	4 418	4 418	53 020	
Remonta darbi un iestāžu uzturēšana (veļas mazgāšana, telpu tīrīšana u.c.)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	250	250	250	750	260	260	260	260	260	260	260	260	260	260	260	260	260	3 120
Ēdināšanas izmaksas	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	776	776	776	776	3 104	807	807	807	807	807	807	807	807	807	807	807	807	807	9 684
Nekustamā īpašuma nodoklis	0	0	0	65	0	0	0	0	65	0	0	0	0	0	0	0	0	65	0	0	0	65	0	0	0	0	0	0	0	65	0	0	0	0	65	
Peļņa pirms nodokļiem	-200	-60	-4 687	-4 752	-4 687	-4 955	-4 955	-4 955	-29 251	-4 966	-4 966	-4 966	-4 966	-5 054	-4 966	-38 656	-20 377	-14 407	-2 190	-1 985	495	-107 003	-2 659	-531	1 479	4 933	-32	-268	-294	1 478	1 064	1 332	1 548	5 518	13 567	
Uzņēmuma ienākuma nodoklis	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Neto peļņa	-200	-60	-4 687	-4 752	-4 687	-4 955	-4 955	-4 955	-29 251	-4 966	-4 966	-4 966	-4 966	-5 054	-4 966	-38 656	-20 377	-14 407	-2 190	-1 985	495	-107 003	-2 659	-531	1 479	4 933	-32	-268	-294	1 478	1 064	1 332	1 548	5 518	13 567	

Turpinājumā 7.3.tabula.

Uzņēmuma naudas plūsmas pārskats 2009. – 2011.gads

Periods	Maijs	Jūnijs	Jūlijs	Augusts	Septembris	Oktobris	Novembris	Decembris	2009	Janvāris	Februāris	Marts	Aprīlis	Maijs	Jūnijs	Jūlijs	Augusts	Septembris	Oktobris	Novembris	Decembris	2010	Janvāris	Februāris	Marts	Aprīlis	Maijs	Jūnijs	Jūlijs	Augusts	Septembris	Oktobris	Novembris	Decembris	2011						
Sākuma atlikums	220 000	205 857	665 961	661 264	656 501	651 804	647 106	642 127	220 000	637 147	182 168	177 177	172 187	167 196	162 101	157 110	58 110	42 773	55 479	58 772	62 359	637 147	68 873	71 628	74 581	79 894	89 262	92 215	95 415	98 562	103 742	109 006	114 012	119 313	68 873						
Naudas ieņēmumi																																									
Ieņēmumi no pašvaldības maksas par telpu nomu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3 515	14 581	14 286	14 286	46 668	14 858	15 487	15 487	15 539	15 487	15 240	15 293	15 620	15 535	15 794	15 499	15 499	185 337		
Ieņēmumi no bērnu uzturešanas centrā	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	9 630	9 630	9 630	9 630	38 520	9 630	9 630	9 630	9 630	9 630	9 630	9 630	9 630	9 630	9 630	9 630	9 630	115 560		
Ieņēmumi no pasākumu organizēšanas	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	480	480	480	480	480	480	480	480	480	480	480	480	480	480	480	7 200
Ieņēmumi no vecāku maksas par bērnu ēdināšanu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1 986	1 986	1 986	1 986	7 944	1 986	1 986	1 986	1 986	1 986	1 986	1 986	1 986	1 986	1 986	1 986	1 986	1 986	23 833	
Ieņēmumi no telpu izīrēšanas trešajām personām	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3 600	5 000	5 000	7 000	20 600	3 600	5 000	7 000	10 000	5 000	5 000	5 000	7 000	7 000	7 000	7 000	10 000	78 600		
Aizņēmums no AS "SEB banka"	0	910 175	0	0	0	0	0	0	0	910 175	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Aizņēmums no īpašnieces	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Saņēmais PVN	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1 005	1 257	1 257	1 704	5 224	1 092	1 344	1 704	2 330	1 344	1 344	1 344	1 704	1 704	1 704	1 704	2 417	19 734		
Kopa naudas ieņēmumi	0	910 175	0	0	0	0	0	0	910 175	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	19 736	32 455	32 160	35 086	119 437	31 646	33 927	36 287	40 445	33 927	33 680	33 733	36 420	36 335	36 594	36 299	40 972	430 264		
Naudas izdevumi																																									
Elektronerģija	0	0	0	0	0	0	268	268	537	268	279	279	279	279	279	279	279	279	279	279	279	279	279	279	3 339	279	290	290	290	290	290	290	290	290	290	290	290	290	290	3 473	
Aplure	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	451	451	451	1 353	451	469	469	469	469	469	469	469	469	469	469	469	3 733
Maksa par ūdeni un kanalizāciju	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Aizņēmumu procenti	0	0	4 627	4 627	4 627	4 627	4 627	4 627	27 760	4 627	4 627	4 627	4 627	4 627	4 627	4 627	4 627	4 627	4 627	4 627	4 627	4 627	4 627	4 627	55 521	4 627	4 617	4 607	4 597	4 587	4 577	4 567	4 556	4 546	4 536	4 525	4 515	4 505	54 856		
Aizņēmuma pamatsummas	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1 947	1 957	1 967	1 977	1 987	1 997	2 007	2 017	2 027	2 038	2 048	2 058	24 024			
Citas mairīgās izmaksas	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Mairīgās izmaksas kopā	0	0	4 627	4 627	4 627	4 627	4 895	4 895	28 297	4 895	4 906	4 906	4 906	4 906	4 906	4 906	4 906	4 906	4 906	4 906	4 906	4 906	4 906	4 906	5 414	5 865	5 865	5 865	6 224	6 099	7 861	7 861	7 861	7 861	7 861	7 861	7 861	7 861	92 404		
Valsts nodeva	100	0	0	0	0	0	0	0	100	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Publīcība "Latvijas vēstnesis" un zīmoga izgatavošana	40	0	0	0	0	0	0	0	40	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Zemes iegāde un ar to saistītās izdevumi	14 000	0	0	0	0	0	0	0	14 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Ēkas celtniecība un ar to saistītās izmaksas	0	450 000	0	0	0	0	0	0	450 000	450 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Audzījums	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8 200	0	17 210	17 210	17 210	59 829	17 210	17 210	17 210	17 210	17 210	17 210	17 210	17 210	17 210	17 210	17 210	17 210	206 574	
Darbu devēja sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1 975	0	4 146	4 146	4 146	14 413	4 146	4 146	4 146	4 146	4 146	4 146	4 146	4 146	4 146	4 146	4 151	4 151	49 764	
Riska nodeva	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	9	9	9	29	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	108	
Skaru pakalpojumu apmaksā	0	60	60	60	60	60	60	60	420	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	720		
Administratīvie izdevumi (darbinieku apdrošināšanas izdevumi)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1 500	
Transporta un apsardzes izdevumi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Kancelejas preces, inventārs un saimniecības materiāli (t.sk. medicīnisko terķu un medicīnās preču iegādes izmaksas)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	33 690	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3 600	
Panatlīdzekļu iegāde/mēbeles un tehniskais aprīkojums	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	46 310	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Remonta darbi un iestāžu uzturēšana (veļas mazgāšana, telpu tīrīšana u.c.)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	250	250	250	250	250	250	250	250	250	250	250	250	250	250	3 120	
Reklāmas izmaksas	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	88	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	354	
Ēdināšanas izmaksas	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	776	776	776	776	3 104	807	807	807	807	807	807	807	807	807	9 684	
Nekustamā īpašuma nodoklis	0	0	0	65	0	0	0	0	65	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	65	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	65		
Uzņēmuma iekārtumu nodoklis	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Saņēmais PVN	3	11	11	11	11	11	24	24	105	24	25	25	25	41	25	14 035	41	280	347	257	257	15 381	335	321	321	321	337	321	298	314	404	388	411	321	321	4 092					
Pastāvīgās izmaksas kopā	14 143	450 071	71	136	71	71	84	84	464 730	450 084	85	85	85	189	85	94 095	10 431	1 616	23 298	22 708	22 708	22 708	625 467	23 616	23 113	23 113	23 217	23 113	23 089	23 193	23 848	23 679	23 727	23 137	23 137	23 137	279 582				
Kopa naudas izdevumi	14 143	450 071	4 698	4 763	4 698	4 698	4 979	4 979	493 028	454 979	4 991	4 991	4 991	5 095	4 991	99 001	15 337	7 030	29 162	28 572	28 572	28 572	687 711	29 715	30 973	30 973	31 078	30 973	30 481	30 585	31 240	31 071	31 588	30 998	30 998	371 986					
Neto naudas plūsmu	-14 143	460 104	-4 698	-4 763	-4 698	-4 698	-4 979	-4 979	-417 147	-454 979	-4 991	-4 991	-4 991	-5 095	-4 991	-99 001	-15 337	-																							

Pamatlīdzekļu nolietojums 2010. – 2012.gads

Pamatlīdzeklis	Skaitis	Sākotnējā vērtība	Nolietojuma likme	Nolietojums mēnesī	Nolietojums 2010.gadā	Atlikusī vērtība uz 2010.gada beigām	Nolietojums 2011.gadā	Atlikusī vērtība uz 2011.gada beigām	Nolietojums 2012.gadā	Atlikusī vērtība uz 2012.gada beigām	Uzkrātais nolietojums uz 2012.gada beigām
Ēka	1	900 000	0,05	3 750	18 750	881 250	44 063	837 188	41 859	795 328	104 672
Skapji, piestiprināmi pie sienas	10	1 800	0,20	30	150	1 650	330	1 320	264	1 056	744
Apģērbu un apavu skapji	80	9 600	0,20	160	800	8 800	1 760	7 040	1 408	5 632	3 968
Darbinieku darba apģērbu skapji	3	360	0,20	6	30	330	66	264	53	211	149
Saliekamas gultas ar cietu pamatu	100	10 000	0,20	167	833	9 167	1 833	7 333	1 467	5 867	4 133
Kondicionieri	3	900	0,20	15	75	825	165	660	132	528	372
Zāles plāvējs	1	250	0,20	4	21	229	46	183	37	147	103
Slēgtas konstrukcijas konteineri	3	600	0,20	10	50	550	110	440	88	352	248
Sporta laukuma ierīces un konstrukcijas	4	4 000	0,20	67	333	3 667	733	2 933	587	2 347	1 653
Ledusskapis	1	1 000	0,20	17	83	917	183	733	147	587	413
Virtuves inventārs	-	3 000	0,20	50	250	2 750	550	2 200	440	1 760	1 240
Plītis	2	3 000	0,20	50	250	2 750	550	2 200	440	1 760	1 240
Trauku mazgājamās mašīnas	2	500	0,20	8	42	458	92	367	73	293	207
Tvaika nosūcēji/ ventilācijas iekārtas	2	1 200	0,20	20	100	1 100	220	880	176	704	496
Gludināmās iekārtas/ gludekļi	-	2 500	0,20	42	208	2 292	458	1 833	367	1 467	1 033
Veļas uzglabāšanas tvertnes	3	900	0,20	15	75	825	165	660	132	528	372
Veļas mašīnas	3	1 200	0,20	20	100	1 100	220	880	176	704	496
Stacionārie datori	5	2 500	0,35	73	365	2 135	747	1 388	486	902	1 598
Portatīvie datori	2	1 000	0,35	29	146	854	299	555	194	361	639
Printeri	2	260	0,35	8	38	222	78	144	51	94	166
Multifunkcionāla iekārta	1	280	0,35	8	41	239	84	155	54	101	179
Televizors	2	660	0,20	11	55	605	121	484	97	387	273
Grāmatvedības un lietvedības datorprogrammas	2	800	0,20	13	67	733	147	587	117	469	331
KOPĀ		946 310		4 572	22 862	923 448	53 020	870 429	48 844	821 585	124 725

Turpinājumā 7.5.tabula.

Aizņēmuma atmaksas grafiks 2009. – 2030.gads

Procentu (%) likme gadā:		6,10%						
Gads	Mēnesis	Pamatsumma	Maksājumi kopā	Procentu (%) maksājumi	Pamatsummas atmaksa	Bilance	Samaksātie procenti kopā	
2009	Jan	0	0	0	0	0	0	
2009	Feb	0	0	0	0	0	0	
2009	Mar	0	0	0	0	0	0	
2009	Apr	0	0	0	0	0	0	
2009	Mai	0	0	0	0	0	0	
2009	Jūn	910 175	0	0	0	910 175	0	
2009	Jūl	0	6 573	4 627	0	910 175	4 627	
2009	Aug	0	6 573	4 627	0	910 175	9 253	
2009	Sep	0	6 573	4 627	0	910 175	13 880	
2009	Okt	0	6 573	4 627	0	910 175	18 507	
2009	Nov	0	6 573	4 627	0	910 175	23 134	
2009	Dec	0	6 573	4 627	0	910 175	27 760	
2009 Kopā		910 175	39 440	27 760	0			
2010	Jan	0	6 573	4 627	0	910 175	32 387	
2010	Feb	0	6 573	4 627	0	910 175	37 014	
2010	Mar	0	6 573	4 627	0	910 175	41 641	
2010	Apr	0	6 573	4 627	0	910 175	46 267	
2010	Mai	0	6 573	4 627	0	910 175	50 894	
2010	Jūn	0	6 573	4 627	0	910 175	55 521	
2010	Jūl	0	6 573	4 627	0	910 175	60 147	
2010	Aug	0	6 573	4 627	0	910 175	64 774	
2010	Sep	0	6 573	4 627	0	910 175	69 401	
2010	Okt	0	6 573	4 627	0	910 175	74 028	
2010	Nov	0	6 573	4 627	0	910 175	78 654	
2010	Dec	0	6 573	4 627	0	910 175	83 281	
2010 Kopā		0	78 881	55 521	0			
2011	Jan	0	6 573	4 627	1 947	908 228	87 908	
2011	Feb	0	6 573	4 617	1 957	906 272	92 525	
2011	Mar	0	6 573	4 607	1 967	904 305	97 131	
2011	Apr	0	6 573	4 597	1 977	902 329	101 728	
2011	Mai	0	6 573	4 587	1 987	900 342	106 315	
2011	Jūn	0	6 573	4 577	1 997	898 346	110 892	
2011	Jūl	0	6 573	4 567	2 007	896 339	115 458	
2011	Aug	0	6 573	4 556	2 017	894 322	120 015	
2011	Sep	0	6 573	4 546	2 027	892 294	124 561	
2011	Okt	0	6 573	4 536	2 038	890 257	129 097	
2011	Nov	0	6 573	4 525	2 048	888 209	133 622	
2011	Dec	0	6 573	4 515	2 058	886 151	138 137	
2011Kopā		0	78 881	54 856	24 024			
2012	Jan	0	6 573	4 505	2 069	884 082	142 642	
2012	Feb	0	6 573	4 494	2 079	882 003	147 136	
2012	Mar	0	6 573	4 484	2 090	879 913	151 620	
2012	Apr	0	6 573	4 473	2 101	877 812	156 092	
2012	Mai	0	6 573	4 462	2 111	875 701	160 555	
2012	Jūn	0	6 573	4 451	2 122	873 579	165 006	
2012	Jūl	0	6 573	4 441	2 133	871 446	169 447	
2012	Aug	0	6 573	4 430	2 144	869 303	173 877	
2012	Sep	0	6 573	4 419	2 154	867 148	178 296	
2012	Okt	0	6 573	4 408	2 165	864 983	182 704	
2012	Nov	0	6 573	4 397	2 176	862 807	187 101	
2012	Dec	0	6 573	4 386	2 187	860 619	191 487	
2012 Kopā		0	78 881	53 349	25 532			
2013 Kopā		0	78 881	51 748	27 133			
2014 Kopā		0	78 881	50 045	28 835			
2015 Kopā		0	78 881	48 236	30 644			
2016 Kopā		0	78 881	46 314	32 567			
2017 Kopā		0	78 881	44 271	34 610			
2018 Kopā		0	78 881	42 100	36 781			
2019 Kopā		0	78 881	39 792	39 089			
2020 Kopā		0	78 881	37 340	41 541			
2021Kopā		0	78 881	34 734	44 147			
2022 Kopā		0	78 881	31 964	46 916			
2023 Kopā		0	78 881	29 021	49 860			
2024 Kopā		0	78 881	25 893	52 988			
2025 Kopā		0	78 881	22 569	56 312			
2026 Kopā		0	78 881	19 036	59 845			
2027 Kopā		0	78 881	15 282	63 599			
2028 Kopā		0	78 881	11 292	67 589			
2029 Kopā		0	78 881	7 052	71 829			
2030	Jan	0	6 573	388	6 185	70 150	748 563	
2030	Feb	0	6 573	357	6 217	63 933	748 919	
2030	Mar	0	6 573	325	6 248	57 684	749 244	
2030	Apr	0	6 573	293	6 280	51 404	749 538	
2030	Mai	0	6 573	261	6 312	45 092	749 799	
2030	Jūn	0	6 573	229	6 344	38 748	750 028	
2030	Jūl	0	6 573	197	6 376	32 372	750 225	
2030	Aug	0	6 573	165	6 409	25 963	750 390	
2030	Sep	0	6 573	132	6 441	19 521	750 522	
2030	Okt	0	6 573	99	6 474	13 047	750 621	
2030	Nov	0	6 573	66	6 507	6 540	750 687	
2030	Dec	0	6 573	33	6 540	0	750 720	
2030 Kopā		0	78 881	2 546	76 335			
Pavisam kopā		910 175	1 695 936	750 720	910 175	0	750 720	

Turpinājumā 7.6.tabula.

Uzņēmuma bilance 2009. – 2011.gads

Aktīvi	31.12.2009.	31.12.2010.	31.12.2011.
<i>Ilgtermiņa ieguldījumi</i>	464 000	937 448	884 429
Nemateriālie ieguldījumi	0	733	587
Zeme, ēkas	14 000	895 250	851 188
Pamatlīdzekļu izveidošana	450 000	0	0
Pamatlīdzekļi	0	41 465	32 654
<i>Apgrozāmie līdzekļi</i>	637 253	79 135	127 151
Krājumi	0	0	0
Debitori (PVN pārmaxsa)	105	10 262	0
Naudas līdzekļi	637 147	68 873	127 151
Aktīvu kopsumma	1 101 253	1 016 584	1 011 580
Pasīvi			
<i>Pašu kapitāls</i>	190 749	83 746	97 313
Pamatkapitāls	220 000	220 000	220 000
Rezerves	0	0	0
Iepriekšējo gadu nesadalītā peļņa	0	-29 251	-136 254
Pārskata gada nesadalītā peļņa	-29 251	-107 003	13 567
Uzkrājumi	0	0	0
<i>Aizņemtais kapitāls</i>	910 503	932 838	914 266
Ilgtermiņa saistības	910 175	910 175	886 151
Īstermiņa saistības	328	22 663	28 116
Pasīvu kopsumma	1 101 253	1 016 584	1 011 580

Secinājumi:

1. Kā atspoguļo *7.1.tabulā* norādītie dati, personāla atlīdzības izmaksas, sākot ar uzņēmuma saimnieciskās darbības uzsākšanu 2010.gada septembrī, veidos vienus no lielākajiem uzņēmuma izdevumu posteņiem. Taču, darba autors uzskata, atalgojumam ir jābūt motivējošam, jo šobrīd valstī trūkst pirmsskolas izglītības pedagogu, studenti, labāk izvēlas studēt tādās programmās, kurās ir perspektīvas turpmākajos darbības gados saņemt pienācīgu atlīdzību. Tādējādi, lai motivētu Kuldīgas pirmsskolas pedagogus nāk strādāt uz jaunizveidoto centru, tam ir jāveido motivējošs atlīdzības fonds, tādējādi nodrošinot, personāla piesaisti un iespējams atrisinot problēmas ar pedagogu trūkumu.
2. Kā atspoguļot *7.2.tabulā* norādītie peļņas/zaudējuma aprēķina dati, uzņēmums pirmos divus gadus strādās ar zaudējumiem. Izskaidrojams tas ir ar to, ka uzņēmuma saimniecisko darbību plānots uzsākt tikai 2010.gada septembrī, taču ēkas būvniecību un pamatlīdzekļu, kā arī saimnieciskās darbības uzsākšanai nepieciešamo mazvērtīgā inventāra iegādi plānots iegādāties līdz uzņēmuma saimnieciskās darbības uzsākšanai. Lai nodrošinātu minēto izdevumu segšanu, uzņēmumam ir nepieciešams ņemt aizņēmumu no kredītiestādes, tādējādi radot ilgtermiņa saistības kredītprocentu un pamatsummas atmaksas veidā. Prognozējams, ka jau pirmajā uzņēmuma saimnieciskās darbības uzsākšanas gadā uzņēmums strādās ar peļņu un 2011.gadu noslēgs ar pozitīvu neto peļņas rādītāju.
3. Kā atspoguļo *7.3.tabulā* norādītie naudas plūsmas pārskata dati, projekta īstenošanas gaitā, sākot ar 2010.gada septembri, lielākos izdevumus veidos uzņēmuma darbinieku atlīdzības izmaksas un kredīta aizņēmuma procentu un pamatsummas atmaksas izdevumi, savukārt, lielu daļu ieņēmumu veidos ieņēmumi no bērnu uzturēšanās centrā, kā arī vecāku maksājumi par bērnu ēdināšanu. Pēc darba autora domām, protams, neatsverams uzņēmuma veiksmīgas darbības uzsākšanas pamats, būs arī pašvaldības ikmēneša ieguldījums, sedzot pusi no plānotajām ikmēneša centra saimnieciskās darbības izmaksām, tādējādi nodrošinot vismaz divreiz ātrāku uzņēmuma izdevumu atmaksāšanos periodu.
4. Pamatlīdzekļu nolietojuma *7.4.tabulā* atspoguļotie dati, norāda uz pamatlīdzekļu lietderīgās lietošanas laiku. Bieži pamatlīdzekļu lietderīgās lietošanas laiku nosaka, pamatojoties uz uzņēmuma pieredzi, izmantojot līdzīgus pamatlīdzekļus. Pamatlīdzekļu lietderīgās lietošanas laiku ir regulāri jāpārskata jo var būt, ka tas atkarībā no pamatlīdzekļa uzlabojumiem var paildzināt vai samazināt šo laiku. Tāpēc regulāri ir jākorrigē pamatlīdzekļu lietderīgās lietošanas laiks un nolietojuma normas turpmākiem periodiem.
5. Kā atspoguļo *7.5.tabulā* aizņēmuma atmaksas grafika dati, pēc 22 gadiem (2030.gadā) uzņēmums kredītiestādei (AS „SEB banka”) kredītprocentos būs samaksājis Ls 750 720 lielu finansējumu. Tā kā bankām pašvaldība un valsts ir visdrošākais aizņēmējs, ir pamats

apgalvot, ka bankām ir interese iesaistīties, ne tikai lielos nozaru ministriju projektos, bet arī pašvaldību VPP projektos, kas dod garantu, ka banka neatteiks pieprasīto kredītu.

6. Kā atspoguļo 7.6.tabulā uzņēmuma bilances, pasīvu daļa uzņēmuma ilgtermiņa saistības veido aizņēmums no kredītiestādes, savukārt īstermiņa saistības, nesamaksātie rēķini citām juridiskām vai fiziskām personām (par elektrību, apkuri, ūdeni un kanalizāciju, sakaru pakalpojumiem), kā arī personāla atlīdzības izmaksas, kas tiek maksāti nākamajā mēnesī pēc pakalpojumu saņemšanas. Pašu kapitāls konts uzskaita tos līdzekļus, kas veido uzņēmuma īpašumu. Bilances aktīvu daļa parāda uzņēmuma ilgtermiņa ieguldījumus – naudas līdzekļus, kas ietekmē uzņēmuma saimniecisko darbību vairāku gadu garumā (zemes, ēkas, pamatlīdzekļu iegādes un to nolietojuma atlikusī vērtība). Apgrozāmos līdzekļus, kas norāda uz uzņēmumā esošajiem naudas līdzekļiem.

Kopumā analizējot finanšu rādītāju plūsmu, darba autors secināja, ka uzņēmums ir aktuāls, būs rentabls, dzīvotspējīgs, lai gan prasīs lielus finansiālus ieguldījumus, pateicoties pašvaldības līdzdalībai uzņēmuma saimnieciskās darbības izdevumu segšanā, tā atmaksāšanās periods nebūs ilgs un uzņēmums jau laicīgi varēs sākt domāt par jaunu pakalpojumu ieviešanu un īstenošanu.

7.2. Projekta atmaksāšanās laiki un nākotnes plāni

Uzņēmums izvēloties par sadarbības partneri publisko institūciju, kas vairumā gadījumu nav pakļauts tradicionālo uzņēmējdarbības riskiem, iegūst ilgtermiņa projektu ar minimizētu ienākumu risku, iespēju nodrošināt pirmās nepieciešamības pakalpojumu sabiedrībai, līdz ar to arī stabilitāti, līdzfinansējuma piesaistīšanu projektam, samazināto atmaksāšanās riska līmeni, prognozētus un pastāvīgus ieņēmumus u.c. Bankās iegūtās milzīgās kredītsaistības vairs nav kā lielākās „zobu sāpes”, jo nodrošinot pastāvīgus ienākumus, tiek automātiski nodrošināta pastāvīga kredītsaistību atmaksa.

Pateicoties publiskā partnera ieguldījumam, kā arī finansiālo prognožu analīzes rezultātā, darba autors secināja, ka projekts varētu sākt atmaksāties jau sākot ar 2011.gadu. Lai gan ieņēmumi nav prognozējami lieli, tie, tomēr var segt kaut daļu uzņēmuma saimnieciskās darbības izdevumu. Jau laikus virzīt uzņēmuma vadību sākt domāt par jaunu, papildus pasākumu un aktivitāšu ieviešanu uzņēmumā. Lai palielinātu savus ikmēneša ieņēmumus uzņēmums allaž domās par papildus pakalpojumu un pasākumu ieviešanas un organizēšanu uzņēmumā, piemēram, izveidojot publisko baseinu, papildus apmācību kursus, organizējot dažādas nometnes, kuras varētu apmeklēt arī bērni, kas nebūtu bērnu izglītības un attīstības centra pastāvīgie klienti.

Taču neviens uzņēmējs nevar būt drošs par pilnīgu savu plānu realizēšanos, jo ikviens projekts un ikviena uzņēmējdarbība ir pakļauta riskam.